DISSERTATIO
INAVGVRALIS MEDICA
DE
MORBIS
EX
ALIENO SITV
PARTIVM ABDOMINIS

QVAM
CONSENTIENTE GRATIOSA FACVLTATE
MEDICA
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
RITE OBTINENDIS

MDCCLIV. DIE XVIII. DECEMBR. H. L. S.

PVBLICE DEFENDET

GOTTLOB HENRICVS TROSCHEL
HEILIGBEILA-PRVSSVS.

CVM TABVLA AENEA.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM,
TYPIS IO. CHRISTIANI WINTERI, ACAD. REG. TYPOGR.

MESSEIGNEVRS,

L'éclat de VOS rangs et de VOS caracteres éblouit aſſez tous les connoiſſeurs d'une vraie grandeur, pour les juſtifier en cas qu'ils ſont emportés jusqu'à ſe preſſer de donner des temoignages publics de leur admiration. Je ne ſais d'autre raiſon qui me rende incoupable que d'oſer VOVS rendre mon hommage, mais les illuſtres traits de clemence, qui brillent en VOS caracteres me font eſperer, que cela ſuffira pour excuſer tant de hardieſſe. Moi j'ai eu plus d'occaſion d'admirer tout ce qu'attire en VOVS l'attention du monde qui VOVS environne, et

c'eſt

A

SON EXCELLENCE

MONSEIGNEVR

LE COMTE

HENRI IX. REVSS,

COMTE ET SEIGNEVR DE PLAVEN,

MINISTRE PRIVE D'ETAT ET DE GVERRE,

VICEPRESIDENT DV ROI ET MINISTRE DIRIGENT
AV GRAND DIRECTOIRE, CHEF PRESIDENT DV SV-
PREME TRIBVNAL DE IVSTICE, ET DIRECTEVR GE-
NERAL DE LA MARCHE ELECTORALE, CHEVALIER
DE L'ORDRE DE L'AIGLE NOIR, SEIGNEVR DE GRAITZ,
CRANICHSFELD, GERA, SCHLEITZ, LOBENSTEIN,
SEIGNEVR DES SEIGNERIES, DORTH ET STAPE-
NISSE, COMME AVSSI DES BARONIES, LORVTH,
MANSWIG, ET EISDEN, SEIGNEVR BANNERET HE-
REDITAIRE DV DVCHE DE LVXEMBOVRG ET DV
COMTE DE CHIMAY, MARECHAL HEREDITAIRE
DES TERRES DE FALCKENBOVRG
ET LIMBOVRG.

ETC. ETC. ETC.

A

SON EXCELLENCE

MONSEIGNEVR

OTTON LEOPOLD

COMTE

DE BEES

BARON DE COELN ET KIETZENDORF, GRAND MARECHAL DE LA COVR DV ROI, MINISTRE D'ETAT ET DE GVERRE CHEVALIER DE L'ORDRE DE L'AIGLE NOIR, ET SEIGNEVR DE LOEWEN, VORHAVS, IACOBSDORF, SOPHIENTHAL, LINDENBERG.

ETC, ETC, ETC.

ET

c'eſt par ces raiſons, que j'oſe VOVS dedier mes premices. Je VOVS ſupplie pour cela de regarder cette offre dans ſes ſources que je peindrois plus naturellement, ſi l'on n'étoit obligé de menager envers VOVS des verités, qui ont le dehors des flatteries, puisqu'elles le feroient adreſſées à un autre. Par ce ſeul moyen le petit prix de mon ſacrifice ſera couvert et digne de VOS regards. En ce cas je ſerai tres heureux quand VOVS permettrez, que je me puiſſe nommer toujours

MESSEIGNEVRS

DE VOS EXCELLENCES

le tres humble et tres obëiſſant
Serviteur

GOTTLOB HENRI TROSCHEL.

PRAEFATIO AD LECTOREM.

Cum accuratior in ſcientiis medicis meditatio, ſi rite conſtituta omnia ſunt, vivam anatomen, proprias et aliorum ſelectas obſervationes ac experimenta, inde librorum, qui ad menus ſint, numerum exigat: patet et notum eſt, quam difficile ſit, ut in elaborandis inauguralibus ſpeciminibus, tot aliis iam datis et repetitis, haec in Candidatorum poteſtate ſint. Rariſſime certe hoc occurrit. Legerit, annotaverit, obſervaverit alias, nunc, ſi lecti libri, ſi annotationum frequens ponderatio, ſi obſervationum repetitio denegantur, et denegantur ut plurimum, illis niti non poteſt. Quid igitur fit? Lector nihil triti deſiderat, ambiguum negotium, non iucundus labor iniungitur, et tamen poſcentibus ſatisfaciendum? Propria meditatio coniunctis illis, quae tunc colligere licet, ut credo, omni aequo iudici ſufficiet, nam vel ex his apparebit, quid in ampliori occaſione humeri valeant. Si thematis mei ratio conſideratur, non negare poſſum recenſita mihi defuiſſe interim cum variis thematibus hinc inde perluſtratis easdem ſemper invenerim difficultates, elegi, quod in promptu eſt, et cuius argumentum ſeorſim nunquam ſat ample pertractatum eſt. Ample dicam, non quaſi tantam materiam exhaurire vel mens fuiſſet, ſed quia ne ambitus quidem huius theoriae ſatis monſtratus eſt, quantum ſaltem

mihi, et quos adire licuit, notum eſt. Extat Diſſertatio D. Polycarpi Gottlieb Schacheri, quam M. Gottlieb Friederici pro licentia defendit de morbis a ſitu inteſtinorum praeternaturali Lipſ. 1721. Non vidi hanc diſſertationem, quam iam electo et diſpoſito themate, avidus igitur illam legi, ſed licet tanti Viri laborem multi faciam, nec mihi credere permiſſum ſit, me eius paſſus eſſe ſecuturum, vidi tamen et annotare licebit, illum plurima non tetigiſſe. Accedit diſſertationem illius de ſitu peccanti caeterarum partium abdominis plane nihil dixiſſe, quod ſpecificam illius de mea differentiam conſtituit. Scio tandem plures in hoc campo adeſſe obſervationes, quibus ſaepe theoriae forſitan additae ſunt, ſed vel illas evolvere plane impoſſibile fuit vel alio tempore lectas et annotatas, ſi ipſi fontes non adſunt, in medium proferre, audax et iniquum iudicavi. Haec ſuffeciſſent fere, quae me plane dubium reddiſſent; ſed periculum faciendum erat, parvam huius theoriae ampliori meditatione dignae partem conſideravi, a favore aequi lectoris ſperans, fore, ut omnia illa excuſet, quae vel ex neceſſario defectu, vel ex aliis, circumſtantiis irrepſerunt, quae in huius generis ſcriptis conficiendis impedimento ſint. His addo ut de aliis ex virium imbecillitate profectis erroribus illam veniam expetam, quae ſaepius primis ſcriptoribus non denegatur. Sic interea haec ſpeciminis locum teneant. Vale et conatibus meis favere non recuſa. Dabam Francof. d. MDCCLIV.

TRACTATIO GENERALIS.

§. I.

Simulac Medicus optimis certisque ut debet ſuarum ſcientiarum principiis ſuffultus ſe iam iam accingit, qui ipſa Pathologiae myſteria adeat et hos adeo aenigmaticos naturae libros evolvat, nec tutius nec longius procedere poteſt, quam ſi ſat amplam et ſat veram morborum definitionem ſtabilire annititur. Quum igitur quaedam de morbis ſim diſſertaturus, eadem lex mihi praeſcribitur, et nihil certi aſſeram, antequam ſit praemiſſa. Crediderim autem ſufficere aeque ac convenire cum natura et ambitu morboſorum adfectuum, ſi morbum in genere cum pluribus, omne praeternaturale, et morbum hominis omnem praeternaturalem C. H. habitum nomino. Puto tandem ex experientia aeque ac theoria conſtare, omnem morbum eſſe ſtatum praeternaturalem, omnemque, contra naturam conditionem ſanitati contradicere. (*)

§. II.

(*) Haec definitio licet mihi pro ſtrictiori meo ſcopo ſufficeret, ſolam tamen hic adeſſe non ſufficit, quum in poſterum aliae ſuppoſitae mihi proderint, quam ob rem illàs ex ſuis autoribus addere neceſſum duxi. Hi autem autores ſequenti modo circa definitiones morborum variarunt. HIPPOCRATES LIBR. *de flatu II. 8.* Medicorum parens et princeps *omne id, quicquid moleſtiam adfert* et GALENVS *de different. ſympt. cap. I. Diſpoſitionem illam contra naturam, ob quam actio laeditur* morbum dicit, ut SENNERT. INSTIT. MED. *Wittenb. 1628. Lib. II. C. I. p. 134. impotentiam naturales actiones exercendi.* Inter neotericos principe autoritate BOERHAVIVS INSTIT. MED. *Norimb. 1747. p. 362.* definit morbum, eſſe *ſtatum corporis viventis tollentem facultatem exercendae actionis cuiuscunque,* quam CELEB. KRVGERVS NATVR-LEHRE, T. III. *Halle 1750. p. 15.* cum additione quadam nitide proponit BOERH. METHOD. STVD. MED. HALL. COMMENT. *p. 665. wir ſind kranck, wenn wir Schmertzen empfinden, oder Lebens und natürliche Bewegungen, oder auch die Seelen Wirkungen nicht gehörig verrichtet werden.*

His addere non negligendae ſunt definitiones CL. PVTSCHII HAMB. MAGAZ. B. II. ST. II. *p. 208.* quae Synonima eſt cum mea, *alle wiedernatürliche Veraenderungen* et CL. VNZERI HAMB. MAGAZ. B. II. ST. III. *p. 299. das Gegentheil der Geſundheit* (poſt definitam ſanitatem) *in ſo weit es von einer Hindernis der Natur herrühret.* Tandem ILL. DE GOERTER COMPEND.

§. II.

Sic variarunt Medici allegati, aliique, circa illas morborum definitiones, quas pro diverſa ſyſtematici ſui ordinis regula diverſo modo praemittere utile duxerunt. Licet etiam ſi accuratius conſiderantur, hoc fine excepto, reapſe non differant. Amplus dein meditantibus apertus eſt campus, quo omnem generalem eam et natura iam ſua neceſſariam morbi hiſtoriam deſcriberent; id ſcilicet quod in omni initio praeſupponitur, quae in omni augmento creſcunt, cuncta ſtaſin prolongantia, et ſingula in decremento ſublata et auffugientia methodi ſeriei iniuncta ſunt. Nec tamen tanto negotio ampliſſima noſologiae theoria abſolvitur. Quum enim practicus ad lectum dolentium citatur, varia in variis diverſa confuſa ſaepe cognitione obſervat, tanta ſymptomatum disharmonia, tanta aegrorum varietas, ut perterritus abiret, niſi ſpecialior caſuum anatome, illam ei ſcientiam porrigeret, quae ipſi nunc clariori indicatione ad pronas theſauri thecas manu ducit. Diſtinxerunt hac neceſſitate coacti et laboris gloria invitati Medicorum doctores, diverſo plane modo, pro diverſa, natura, cauſa, effectu, fine, hiſtoria, duratione, pertinacia, initio, tempore, frequentia, aetate, ſexu, vitae genere, loco, remedio, vehementia, periculo etc. Multos exinde propriis determinationibus nominibus appellarunt, ſic noti nobis ſunt morbi, malae intemperiei, totius ſubſtantiae, malae conformationis, ſolutae unitatis, medici, chirurgici, ſolidorum, fluidorum, congrui, incongrui, haereditarii, connati, adſciticii, recentes, habituales, endemii, epidemii, ſporadici, periodici, vagi, benigni, maligni, magni, curabiles, incurabiles, legitimi, ſpurii, ſimplices, complicati, corrupti, incorrupti, idiopathici, ſymptomatici, ſympatici, curati, recidivantes, vulgares, rari, retrogra-

MED. *Fr. et Lipſ.* 1749. T. II. TR. LIII. *p.* 4. §. *1.* uberius morbum deſcribit ſequentem in modum. *Quoties in homine corporis et animae functiones omnes peragi nequeunt cum tanta conſtantia, vigore, et ſine moleſtia, ut in ſano fieri conſuevit: vel 2 mala organi configuratio habetur: vel 3 quoties quaedam intus ſunt aliena, etiamſi nullis indiciis ſenſibilibus in functionibus laeſis detegi queant, talis ſtatus, Morbus,* νοσος, νοσημα *ab aliis Paſſio* παθος *quandoque aegritudo et aegrimonia vocatur.* Plura addere et contra brevitatis præſcriptos fines imo ſine peculiari eſſet uſu; ſufficiat igitur recenſuiſſe, quorum in ſequentibus erit uſus.

trogradi, univerſales, particulares, acuti, chronici, peracuti, peracutiſſimi, acuti ex decidentia, continui, intermittentes, continentes, contagioſi, occulti, manifeſti, calidi, frigidi, arden es, horrifici, convulſivi, venenati, colliquativi, putridi, ſanguinei, bilioſi, pituitoſi, melancholici, purulenti, inflammatorii, eriſipelatoſi, hectici, febriles, cancroſi, parvi, vehementes, lenes, faciles, difficiles, ſalutares, periculoſi, ſecuri, lethales, extremi, conſtantes, periodici, vagi, ſtationarii, intercurrentes, remittentes, recentes, inveterati, novi, breves, longi, pertinaces, aperti, latentes, cogniti, incogniti, externi, interni, ſimplices, compoſiti, primarii, ſecundarii, puri, impuri, eſſentiales, veri, anomali, praeſentes, futuri, incipientes, ſtantes, decreſcentes, oſſium, nervorum, cerebri, cordis, pulmonum, hepatis, ventriculi, inteſtinorum, lienis, renum, uteri, genitalium etc. Iliaſtrici, cagaſtrici, a Deo, ab aſtris, a vitio naturae, pagoici, coagulati, reſoluti, a fructibus elementorum, inferioris globi, a ſeminibus caeleſtibus, ſulphurei, mercuriales, ſalini, acidi, alcalici, tartarei, endemii, epidemici, hungarici, anglici, etc. ſeptentrionales, meridionales etc. ex nexu, tono, quantitate, ſubſtantia, loco alieno, cohaerentia, ſenſu, motu, fluxu, actione, ex alienis morboſis, a cauſis externis, internis, elaſticitate, proportione etc. Ex tanta deinde diſtinctionum copia electio inſtituenda, quaenam rationi conformes, quae econtra omni ſufficienti cauſa deſtitutae deprehenduntur.

§. III.

Utile nihilo tamen minus ab omni perito putatur, ſecundum varios ſcopos alias diſtinctionum regulas pro fundamento ponere, ut eo diſtinctior omnis morbi natura et hiſtoria agnoſcatur et in medela ſemper maior adſit certitudo et determinatio. Plane alias rem ſe habere puto, ſi quis tale pathologiae ſyſtema conſtruere elaborat, quod primum ſimul et fundamentale, in tironis theoria et provectioris meditatione eſſe debet. Hic locorum enim illam unicam praeſcriptam eſſe regulam cum pluribus exiſtimo, ut illae morborum cauſae, quas tollere in praxi medici erit, ordinis rationem ſufficientem contineant, ſic enim ſtatim exinde patebit, quidnam in hoc vel illo caſu potius con-

 ſilii

ſilii erit, et breviſſima indicatur via. Ut enim cauſae morborum ſunt primariae, ſecundariae, abditae, materiales, formales, procatarcticae, remotae, proximae, mediatae, immediatae, naturales, praeternaturales, non naturales, externae, internae etc. ſic immediatae primario praeſcribentis ſubiecta ſunt prae mediatis; aliisque quae quidem multum claritatis dant, ſed tamen ipſi curanti indicationibus factis amplius non proſunt, quam quod, ſi adhuc adſunt et impediunt, removeantur.

§. IV.

Pro huius regulae aeterna neceſſitate multi tentaverunt, ut omnes morbos ſic ad primas ſuas cauſas reducerent, quo tandem ſyſtema enſurgeret, quod perfecte morborum naturae reſponderet, et omni medico certa norma et baſis eſſe poſſet. Non mihi ſcopus meus permittit, ut horum conatuum hiſtoriam, multo minus diiudicationem addere poſſem: Sed modo duos recentiores nominabo, qui, diverſo licet ſucceſſu, aperte profeſſi ſunt, ſe doctrinam morborum reformaturos eſſe. Sic ILLVSTRIS DE GORTER (*) immortale ſuum ſyſtema contulit et CELEB. PITSCH (**) novam quoque methodum indicavit. Quum autem aliquod morborum genus meditationis meae ſubiectum ſit, quod non in omni ſyſtemate receptum eſt, de his pauca mihi adhuc dicenda erunt.

§. V.

CLARISSIMVS PIETSCH, (***) praeſuppoſita ſat ampla et ſat ſufficienti definitione (§. I.), acrius hactenus celebrioribus ſyſtematibus recenſitis, omnia morborum genera ad duas claſſes ſolidorum nempe et fluidorum reducit. Simul primae claſſis morbos modo vel ex relaxatione praeternaturali, vel ex conſtrictione et ſolutione continui oriri poſſe affirmat (****) ſecundae claſſis genera qnoque tria conſtituit: erunt enim ſecun-

cum

(*) IOH. DE GORTER. PRAX. MED. SYST. *T. II. 8. Harderov.* 1753.

(**) HAMB. MAGAZ. B. II. ST. II. *p.* 208.

(***) HAMB. MAGAZ. B. II. ST. II. *p.* 217.

(****) HAMB. MAGAZ. *l. c. p.* 218. *p.* 231.

dum illum humores vel nimis tenues, vel nimis densi, vel in nimia copia, praetereaque nihil. Egregium et immortale aliquid praestitisset CL. AVTOR, et brevem sane ac facilem tantum laborem reddidisset, si hoc ambitu omnes morbi capi possent. Ast quotidiana non solum experientia, sed illa etiam in pathologicis meditatione, quae cum physiologica qualitatum cognitione coniuncta est, docemur, in fluidis omnino dare cacochymiam, quam CL. AVTOR plane negat, (*) et solida figura, textura, cohaesione et vario adhuc alio modo posse peccare sine ullo fluidorum vitio, et exinde hoc systema valde mancum esse minimeque speranti tantis promissionibus factis satisfacere, ne dicam de illis morbis qui a contentis alienis diverso saepe modo producuntur, et ubi non sufficit stricturam modo solvere. (**) Sic licet nondum sangui-

(*) *ibid. p. 229.*

(**) Nihil adderem, cum insufficientia dicti novi ordinis pathologici abunde pateat nisi CL. AVTOR iam minaci ubertate omnibus illis anathema quasi indicasset, qui de veritate suae reformationis dubitare auderent. Sed potius existimo, has declarationes illi libertati e diametro contradicere, quam tam strenue contra nullum opponentem vindicavit. HAMB. MAGAZ *l. c. p. 269.* Inde mihi restat officium, probatio nempe, me, non sine sufficienti ratione, de systemate suo, quod quidem omni lectori licet, sententiam meam dixisse, et contra illum omni bono esse defendendum. Quod primum attinet, in sequentibus paginis mihi proposui illorum morborum quosdam, qui ex solo situ alieno originem trahunt, enumerare et explicare. Si autem SYSTEMA PITSCHIANVM a me non negatum fuisset ex illo aperta oppositio et contradictio depromeretur, illos morbos esse fictos et me verba sine ideis pronunciasse. Non potui igitur tantum systema quod mihi plane silentium iniungit intactum relinquere, quum tam bellicoso gaudeat titulo: *wie überhaupt die Lehre von dem Kranckheiten zu verbessern sey.* Ubi meliori methodo CLARISSIMVS VNZERVS, HAMB. MAGAZ. B. VI. ST. III. ST. VI. sua *allgemeine Betrachtungen* nominavit, et longe utiliora ac magis vera docuit. Deinde multum de iracundia CL. PITSCHII metuendum esset, nisi meas rationes darem, cum clarissimos et de re medica meritissimos, immo omnibus aevis immortales, viros contemtu vili et cachinno aggrediatur. Palam profitetur, *es würde mir eine Lust und keine sonderliche Mühe seyn, wenn ich alle die Fehler dieser angezogenen Schriftsteller besonders anzeigen und deutlich wiederlegen wolte.* Qui nam sunt autem hi qui in transitu quodam ab illo refutari et rideri possunt? non minores quam SENNERTVS, BOERHAVIVS, HOFFMANNVS, SCHVLTIVS, qui ex omnibus celeberrimi et optimi sunt. Ingenue vero profitetur p. 211. se SENNERTVM non capere, sed quomodo refutare si non capere potest? et hanc mentis hebetudinem, si res ita se habent, ut specimen eximioris illuminationis iactat, sed quum no-

sanguinis natura in suis intimis nobis plane nota sit, multo minus autem modo, a CL. AVTORE instituto, nota erit, certo tamen certius scimus, in sanguine bilem, nimis phlogiston, sive exaltatum, nimium alcali, acidi, salis, pituitam, quae a mere denso sanguine longe differt, ac alia noxio cum effectu adesse posse ratione, et saepius adesse experientia edocti sumus. Putant forsitan aliqui horum possibilitatem non verisimili modo negari seu ullo argumento negationem corroborari posse: sed bene notandum, ne unicum quidem argumentum probans, prudenti, uti puto, consilio, additum esse. Multa et plurima restant igitur inexplicata, non neglecta quidem vel illa, si daretur, restrictione, ut vel omnes chirurgici excludantur morbi.

§. VI.

tum sit, SENNERTI aetate Aristotelicam philosophiam floruisse, et in terminis non eam, quae nunc saepe, non semper, nec in systemate de quo sermo est, reperitur accurata determinatio et claritas, observari potuisse, vir iste eximius alias exprimere se non potuit. Ast ipsa verba quae CL. PIETSCH quidem citat sed non affert non sunt adeo obscura, et laedere putassem CL. AVTOREM si facillimam huius loci explicationem susciperem, quam tiro, quibus me annumerare non recuso, sine difficultate praestare potest. Praeterea antecedentia et consequentia legantur SENNERTI INSTIT. MED. WITTEB. *1628.* L. I. C. I. II. *p. 131-141.* vel vt PITSCHIANA citatio est *Witeb. 1609. p. 127.* omnia clarissime erunt, imprimis si locus respondens in CAPITE *de morborum differentiis* in alio SENNERTI libro SENNERT. LIB. *de chymicornm cum Aristot. et Galen. consensu ac dissensu Witeb. 1629. p. 252.* confertur. ILLVSTRIS DE HALLER in contrariam partem abit et longe honorificentius de SENNERTO putat BOERHAV. INST. MED. NO. *1747. §. 699. p. 364.* dicens, DANIELIS SENNERTI *Professoris Wittebergensis celeberrimi viri et egregii* SYSTEMATICI *opera plurima sunt saepe recusa. Multa sumsit - - sed* bono certo *et* vtili *ordine disposuit - - in omnibus istis libris bono ordine ex veteribus* collegit. De IMMORTALI BOERHAVIO tandem adeo leviter iudicat, ut mirum illi videatur, quod adhuc unquam praelectionibus academicis inserviat, contendit, quasi verum esset, serena fronte, BOERHAVIUM nullam explicationem dedisse quam multis modis morbi pro sua distinctione in C. H. possibiles sunt. Sed quem succincta et solida BOERHAVII brevitas non fugit, inveniet, quod quaerit, imprimis si evolvat eius praelectiones. PRAEL. IN INSTIT. BOERHAV. *edit. ab* HALL. *Goett. 1748.* T. VI. *p. 19. §. 699.* Erravit igitur gravissime, ubi hi maximi viri, in quos adeo illicito modo invehitur, non errarunt, spero igitur me circa ea, quae dixi, a Cl. Autore veniam impetraturum esse.

§. VI.

Alio autem, eoque graviori conamine ILL. DE GORTER difficile illud opus suscepit et in tanto Labyrintho sat felici successu versatus est. Vtilius duxit plures morborum origines in medium proferre, quam existentes praetermittere. (*) Plane non mei est, ut totum illius systema quod quatuor amplis tabulis continetur addam, quia unicuique fere notum, et simul persuasum est, multum studii et experientiae illi inesse, qui tanti labori sufficit. Id solum ad me propius attinet, dum novo fere modo in ipso systematae pathologico morbos aliquos ex loco alieno deduxit. Triplex horum morborum genus constituit, et C. H. natura veritatem huius distinctionis probat. Sunt autem sequentia. (**)

TABVLA ANALYTICA MORBORVM
LIBER I.
GENERALES SOLIDORVM MORBI

TIT. V.
EX LOCO ALIENO

Parte integumentis communibus

tecta - - - - 50. HERNIA.

nudata - - - 51. PROCIDENTIA.

TABVLA ANALYTICA MORBORVM
LIB. II. (***)
GENERALES HVMORVM MORBI

TIT.

(*) Si CL. VOGEL *Medicinische Bibliotheck* I. B. IV ST. *p.* 284. *dixit* ILL. AVTOREM *interdum nimis prolixum fuisse, dum iusta et uberiori Gorteriano nomini data laude, haec addit: bei alle dem aber ist es auch nicht zu leugnen, dass es ihm wie allen Erfindern neuer Systeme ergangen ist etc: iterum p.* 290. *legimus, doch es sey ferne, daß wir den* HERRN VERFASSER *tadeln, oder seine Arbeit verachten wolten. Er waere gewis der erste Systemmacher, der sich nicht geirret. – und es waere zu wünschen, daß es viele* GORTER *gaebe.*

(**) GORTER PR. MED. SYSTEM. *T. I. p.* 1.

(***) *Ibid.* T. 1. *p.* 27.

TIT. IV.
LOCI ALIENI.

Humorum
Generalium
Subsistentium - - - 113. ERROR LOCI.
Collectorum - - - 114. COLLECTIO.
Effusorum - - - 115. EFFVSIO.
Particularium
Sanguinis - - - 116. ECCHYMOSIS.
Bilis - - - - 117. ICTERVS.
Aeris - - - - 118. EMPNEVMATOSIS.
Materiae morbi - - 119. METASTASIS.

Quibus si placet annumerari potest. (*)

LIB. IV.
ALIENA MORBOSA
TIT. I.
MORTVA MORBOSA

Solida - - - 237. CALCVLVS
Liquida - - - 238. FLATVS.

TIT. II.
VIVENTIA MORBOSA.

Motu suo et morsu morbum referentia - - -
- - - - 239. INSECTA.

Optimum sic illis morbis dedit locum ubi partes C. H. constituentes adsunt sed in alieno loco et externae partes in C. H. ut loco illis non convenienti. Addidit praeterea in secundae partis tractatione specialiori breviter quosdam alienos viscerum situs. Attamen quod pace tanti viri dixerim, varios adhuc morbosos situs, et morbos ex illis orientes omissos esse existimo.

§. VII.

Ex allegata horum morborum recensione patet, si in genere de morbis ex alieno loco sermo est, in tria posse dividi genera,

(*) *Ibid.* T. I. p. 282.

nera. Vel enim partes ſolidae C. H. conſtituentes ſitu peccant, vel fluida illius in loco incongruo aderunt, vel corpora ad conſiſtentiam noſtri corporis non pertinentia, ibi reperiuntur. De unaquaque claſſe plura ſunt annotanda, ſed priora, ſolidorum nempe vitia, proprie ſubiectum meditationis meae erunt, niſi quatenus humorum in alieno loco hiſtoria interdum ob neceſſarium nexum intermixta erit.

§. VIII.

Locus alienus pro ipſa termini idea loco naturali oppoſitus eſt, et huius de unoquoque individuo deſcriptio neceſſaria facienda eſt, antequam illius exceſſus determinari poteſt. Anatome ſufficientem nobis C. H. rite conſtituti hiſtoriam praebere poteſt, inde aliqua eius pars nos docet, in quo loco haec vel illa C. H. integerrimi pars ſita eſt. Locus igitur naturalis eſt, ſi pars data locum ſuum omnimode determinatum occupat, contrarium locus ſive ſitus alienus. Dantur ergo tot errores circa naturalem ſitum in C. H., quot adſunt partes, et quot vicibus unaquaeque harum partium in loco ſuo errare poteſt. Amplus ſic morborum ex ſitu alieno catalogus accreſcit, et ingens vacuum in theoria noſologica relinquitur, ſi doctrina haec plane negligitur. Quum enim talis ſitus contra naturam ſit, nemo dubitabit eum inter morbos referre (§. I.) et concedere, multa mala inde oriri poſſe. Saepe quidem hic morbus adeo levis eſſe poteſt, ut ne quidem obſervetur, ſed quum interdum ſub herba latens anguis ſit, ac ſemper praeter naturam adſit, ab omni accuratiori medico ut morbus conſiderandus eſt, et nihil inde elicitur, quam quod in beneficium aegrotantium morbi dentur, qui tolerabiliores et absque cruciatibus ſunt.

§. IX.

Neceſſariae autem adhuc nobis de ſitubus praeternaturalibus diſtinctiones faciendae ſunt. Duplici primum modo in C. H. adeſſe poteſt. Reperitur enim, et vix tamen aut ne vix quidem morbus nominari poteſt nec etiam detegi, unde ortus fuerit, vel a morbo quodam antecedenti productus eſt, et alius eſt morbum

 produ-

producens, alius morbo productus, licet verum ſit, poſteriorem iterum ſemper morboſos adfectus poſt ſe trahere, quod etiam ita exprimi poteſt, ut alii ſitus ſint primi morbi, alii ſecundi morbi cauſae.

§. X.

Antequam autem cauſas explicare incipiamus, diverſos ſitus alieni modos poſſibiles, ſi illas determinationes, quae a cauſis, effectibus, et finibus deſumuntur, excipimus, diſtinctius paulo enumerabimus. Situs autem partis cuiusdam quintuplici modo errare poteſt. Occupat enim pars aliqua interdum ſpatium iuſto maius (*), interdum minus (**) vel in diverſa plane regione ſita eſt, (***) vel in regione incongrua praeternaturales terminos habet, (****) vel tandem plane deeſt. Exceptis hiſce, non facile alius loci error concipi poteſt nec alium quoque unquam obſervatum fuiſſe credo. Plures autem diviſiones omnino cauſae et aliae determinationes admittunt.

§. XI.

FIG. VIII. Non nullis forſitan dubium videbitur, an maior vel minor partium magnitudo inter ſitus morboſos referri poſſit: Quare hoc loco, ne ſcrupulus relinquatur, ſequentia illuſtrandi ac demonſtrandi fine ſubiungam. Sit parallelogrammum ſpatium quoddam in C. H. repraeſentans a, c, h, e, et ſpatium quod viſcus occupat a, h, g, i, k, d, c, b, a, tunc ſitus viſceris determinatur lineis ac, ah, hg, gd, dc, ſit autem ſpatium occupatum a h f i k d c b a et ſitus determinetur lineis ah, hf, fi, ik, kd, dc, ca, tunc ſpatium a, h, f, i, d, c, b, a, maius erit ſpatio a h g i d c a, ſed quum lineae ſitum determinantes in priori caſu ſint ac, ah, hg, gd, dc, et in poſteriori ah, hf, fi, ik, kd, dc, ca, ſitus erit alienus. Nec id ſine conſe-

(*) SCHENCK. OBS. LIB. III. SECT. I. *obſ.* 91. *etc.*

(**) *Loc. cit.* L. III. SECT. II. *obſ.* 88. *etc.*

(***) *ibid.* L. III. SECT. II. *obſ.* 3. *etc.*

(****) Ibid. L. III. SECT. II. *Obſ.* 7. COEL. RHODIGINVS LIB. IV. *cap.* 16. A. L. SCHENCK. L. II. *Obſ.* 181. *p.* 448. COLVMBVS L. 15. ANAT. SCHENCK. LIB. II. *Obſervat.* 184. *p.* 449. *etc.*

consequentiis. Quum enim in C. H. pars partem excipiat, datur alia pars, quae in statu naturali spatium g i f occupat, cum autem viscus praeternaturaliter maius hoc spatium impleat, necessario altera pars exprimitur, et cum ex regione f, g, i et k, aliae partes resistant, mediae comprimuntur et pro maiori et minori partium nobilitate inde proveniens malum vehementia differt. Sic etiam patet, situm lineis a, h, g, i, k, b, a determinatum, minorem esse situ a, h, g, i, k, d, c, b, a et praeternaturalem, et duplex inde incommodum provenire potest, nempe functio visceris non rite peragi potest et adiacentes partes sublata resistentia locum alienum occupant, et in ordine suo turbantur, vel in tumores diversi generis facilius abire possunt. Et sic abunde patet, nimis magnas et parvas partes, tam natura, quam effectu suo inter situs alienos esse referendos.

§. XII.

In explicandis diversis situum morbosorum causis illum potius ordinem servabimus, qui in diiudicatione illorum pro norma esse potest. (3) Si nimia copia partium nutrientium ad aliquem locum determinatur, pars ibi sita plus nutrimenti accipiet, et in maiorem molem augebitur. Motus autem hic omnino iam praeter naturam et morbosus est. In sensu latissimo vera haec dicta esse volo, si enim stagnatio quaedam, inflammatio, scirrhus oritur, plures partes ibi colliguntur, quam in statu praeternaturali aggregari debent. Ergo tot haec classis habet subordinata genera, quot modis fieri potest, ut accumulatio ibi fiat. Aderunt e contrario alio tempore impedimenta sat. diversa et sat multa quo minus sufficiens molecularum copia ad partem aliquam perveniat, sic iusto minor erit, et morbosum impedimentum ansam praebet.

§. XIII.

Interdum, si particulae similares in insolito pro earum congerie loco, colliguntur, fit concretum, et reperitur viscus, alio alias loco inclusum, in diversa plane regione, et omnino praeternaturali statu, cum insigni a solitis regulis exceptione.

In tanto errore, si rectum respicimus, omnes in §. antecedente dictae causae simul concurrere possunt, et quarta classis oritur. Tandem fieri potest, ut pars integra desit, defuerunt forsitan etiam similares eius partes, aut impeditae sunt viae, aut alias determinatae vires, aut alia, ut plurimum abscondita humanae perspicaciae, impedimenta tantus defectus causae sunt, quod ultimum et per se consideratum maximum huius generis vitium est.

§. XIV.

Si ex dictis certum est, omnem partem ex morbosis causis in alieno loco esse, evidens simul est, non dari situs primi morbi causas proprie sic dictas sed potius omnem situm vitiosum secundi morbi causam esse, (§. 8.) Non vero absque magnis consectariis haec thesis est, sed practicum multa theoremata docet. Erit enim interdum in practici potestate per prophylaxin respectu huius vitii et vera curatione respectu morbi causantis hunc morbosum situm avertere. Sciet e. g. metastasin saepe huius morbi matrem esse (§. II.) et eo accuratius de natura status dati iudicare poterit: concludet inde, interdum talem situm praeternaturalem ut malum minus et naturae quasi beneficium esse considerandum. Regulas hinc depromere potest, utrum conducat hunc statum mutare, nec ne, et quodnam potius remedium et quibus sub legibus adhibendum sit. Diaeteticarum praescriptionum rationes ex his sumet, quibus prohibeatur, quominus malum ex hoc morbo oriundum, vel augeatur, vel nimis noceat. Praeterea medico haec consideranti, si nulla alia symptomatum ratio inveniri potest, suspicio hinc orietur, quae in medendi methodo maiorem circumspectionem postulabit.

§. XV.

Quum ita generalius de morbis ex loco alieno locuti simus, usque eo pervenimus, ut de curatione sermo fieri posset, nisi haec pro diversis vitii huius generis natura vel diversa, vel plane impossibilis esset, et exinde adhuc praemittendas alias distinctiones requireret. Locus enim si adeo alienus est, ut nulla conformitas inter situm naturalem et praeternaturalem sit, quod situm

situm

ſitum tertii quarti et quinti ordinis conſtituit (§. 13.) dicitur monſtroſus, et omnium rariſſimus eſt (*): ſi vero quaedam ſenſibilis conformitas ſitum naturalem et praeternaturalem intercedit, tunc dicitur locus alienus ſingularis et eſt vel connatus, vel adſcititius. Primum genus monſtroſi loci plane immutabile eſt, quam vis omnia artis praeſidia in auxilium vocentur. Sic generaliter omnes ſitus ſunt vel mutabiles, vel immutabiles, ſed caveamus, ne putemus, omnem ſingularem connatum immutabilem eſſe, et omnem adſcititium mutari poſſe.

§. XVI.

Licet autem monſtroſi ſitus immutabiles ſint, tamen non ſemper ſupra Sphaeram practici elevantur, et obiecta nudi theoretici reſtant, ſed potius omnem ſaepe medici clinici attentionem requirunt. Sunt enim vel abſolute lethales, vel non; in priori quidem caſu non occupant medicum, niſi pathologum et forenſem ſi vero abſolute lethales non ſunt, ut embryo vel praeſenti hoc vitio vitam degere poſſit, ſpes adhuc adeſt, naturae aliquatenus poſſe ſuccurri. Sed nondum ſalvus eſt infans. Nam vel iterum aut abſolute aut hypothetice lethalis morbus hic adfectus eſſe poteſt. Priores autem adhuc duplicis ſunt generis; nunc enim embryo vix excluſus mori coactus eſt, nunc vero parvam quidem vitae durationem corporis ſtatus permittit, ſed brevi certiſſime mortem poſt ſe trahit. In poſteriori caſu ſaepe accidit, ut medicus vocetur, et anxie ſollicitetur, ut prognoſin formet

(*) Monſtroſi dici poſſunt convenienti modo cum uſitatiſſimis monſtri definitionibus ſi applicatio rite fit. ILL. HEBENSTREIT. in ANTHROPOLOGIA FORENSI *Lipſiae 1751. 8.* SECT. I. *cap. I. de cura naſcituri et naſcentis p. 5. §. 5. Naſcuntur foetus paſſim quorum forma ab humanitate ita abludit, ut illorum animae ſi viverent, propter organorum ad animalium actionum exercitia deſtinatorum ineptitudinem erudiri et conceptus homine dignos de ſenſibilibus ſibi fingere haud poſſint. - - conf.* SECT. II. MEMBR. III. CAP. II. *p. 624. §. 1. Monſtrum eſt corpus ſolius machinae legibus vivens a matris ſanguine per funiculum umbilicalem adducto nutritum ſine anima, certe ſine illa humana; talia ſunt quae tota forma ab humana natura abludunt, ut dubitari fas ſit hominem natum eſſe etc. Imprimis ſi obſervatur diſtinctio loc. cit. p. 9. in tres coordinatas ſpecies ex* IANI PLANCI *Medici primarii Arimi de monſtris ac monſtroſis quibusdam* EPISTOLA *Venet. 1749. 4. maj.*

formet, et opem ferat; et ſic etiam practicus his ſpeculationibus occupatur. Remanet ultima nominatarum claſſium, ubi prophylaxis accuratiſſima adhibenda eſt, ne alias ſequentia ſymptomata graviora et nimis moleſta fiant, ſed potius vel plane tollantur, vel ſaltem imminuantur, et expertus aeque ac eruditus Medicus vel felici memoria iam inventa remedia cum neceſſariis cautelis adhibebit, vel diviniori ingenio manca emendabit, aut plane nova inveniet, quibus deſiderio gementium ſatisfaciat. Eadem fere regula de ſitu ſingulari immutabili valet. Connatus abſolute lethalis nunquam curatur, et hypothetice lethalis nullo pariter tempore tollitur. Notandum autem eſt, dari caſus, ubi adſcititii, vel plane, vel hypothetice lethales, mortis neceſſitatem adferunt.

§. XVII.

Omnium optimus mutabilis nempe reſtat. Nihil hic refert, num ſit connatus, num adſcititius (§. 15.), et in utroque gravitas morbi variare poteſt, ut hinc nulla certa prognoſis erui poſſit. Duplices curationis fontes huic malo aperiuntur, pharmaceuticus et chirurgicus. Frequentius tamen chirurgia adhibenda eſt, et actu adhibetur, et ut plurimum de curatione morbi huius generis dubitatur, ſi extra hanc ſphaeram reperitur: Negandum interim non eſt, dari interdum caſus, ubi internis remediis ſuccurri poteſt.

§. XVIII.

Si his principiis contenti totum corpus perluſtramus, nulla regio, nulla pars nec externa nec interna a poſſibilitate huius anomaliae exemta eſt, imo nullum dici aut fingi poteſt punctum in toto corpore humano de quo illud in alieno loco eſſe non poſſe adfirmari poſſit. Amplus igitur illi, qui de omnibus morbis ex alieno loco dicere vellet, et ultra limites, diſſertationi praeſcriptos, campus apertus eſt: Verum enim vero mihi hac vice aliquam ſaltem partem elegiſſe ſufficiat. Illi enim morbi aut potius eorum aliqui, qui ex loco alieno in abdomine oriuntur a me enumerabuntur et deſcribentur; ad cuius ſitus itaque naturalis et praeternaturalis hiſtoriam progredior.

ABDO-

ABDOMEN. INTEGVMENTA.

§. XIX.

Totum corpus humanum quatenus anatomicarum perſcrutationum ſubiectum eſt, iam ab antiquiſſimis medicorum in tres ventres duasque extremitates commoda ſane et in illius ſtructura fundata diſtinctione diviſum eſt, ita ut primus oſſeus, ſecundus oſſeo-cartilagineo-mollis, et tertius a pluribus, quanquam uti mihi videtur, minus recte, totus mollis vocetur. Nam aeque ac thorax oſſibus at cartilaginibus in parte poſteriori, immo, cavitas, pelvis dicta, ubique oſſibus cingitur. Audit autem tertius ille venter de quo omiſſis caeteris locuturus ſum. graec. γαςηρ, ἦτρον, ὑποκοιλον, ἐπιγαςριον. arab. Tenur. Mirach. gall. Ventre Bas-ventre, ventre inferieur. ital. Graſſo ventre. batav. *Det Niederbedde of te Liefe.* Angl. the belly, panch. germ. *der Leib, Unterleib, Schmeerbauch, Wanuſt.* lat. imus venter uſitatiori autem nomine abdomen. (*) Incipit externe continuatis integumentis thoracis per pollicis ſpatium ſuper cartilaginis Xyphoidis apicem, et in peripheria utriusque lateris ad arcuatos margines coſtarum

(*) Haec denominatio uſitatiſſima eſt et omni iure retineri poteſt quicquid alias ſentiat CASPARVS BAVHINVS. THEATR. ANAT. LIB. I. C. I. Nullam enim licet addiderit rationem, illam tamen Bruno addere voluit. IAC. PANCRATII BRVNONIS CASTELLVS RENOVATVS. *Norimb.* 1682. 4 *p.* 2. *citatis duobus locis* PLINII. PLINII SECVNDI HIST. MVND. L. II. *cap.* 37. LIB. VIII. *c.* 51. ubi ſcrophis et ſuibus abdomen tribuitur. Sed potius non haec mihi BAVHINI, ſi hinc deſumta eſt, ratio videtur, nam et alia nomina in iisdem capitibus communiter de partibus animalium et hominum in uſum trahuntur. Sed PLINIVS ibi abdomen ſumini opponit quod epigaſtrium eſt vid. C. PLIN. *ſecund.* HIST. MVND. *Lugd. Batav.* 1615. *Fol. p.* 236. *a.* Quod valde illuſtratur loco PLAVTINO in *Commentario* citato allegato ibid. p. 236. 6. ubi PLAVTO regio pudendorum et teſtium abdomen dicitur, quae nobis Hypogaſtrica generalius dicitur.

Vide iſtic tibi ſit acutus CARIO *culter probe* CARIO.

Quin iam dudum geſtio moecho hoc abdomen adimere.

Vt faciam, quaſi puero in collo pendeant crepundia,

ſed deinde melioris diſtinctionis gratia nomen ſtabilitum et totus infimus venter abdomen appellatus eſt. CELS. LIBR. IV. *cap. I. et* IOH. ANTON VAN DER LINDEN PHYSIOLOG. MEDIC. LIBR. II. *cap.* 4. *art. I.* §. 1. *p.* 38.

ſtarum adſcendentium irregulari via, ex diverſis arcubus conflata, continuatur usque dum in poſteriori parte intra ſpinam ultimae vertebrae dorſi primaeque lumborum ad earum ſymphiſin utraque latera ſibi occurrunt et in ambitu ſuo horizonti parallela finiuntur. Ex hinc amplo et lato deſcenſu anterius libere, poſterius ad columnae vertebrarum lumbarium longitudinem continuatur, tandem verſus anteriora integumenta iterum ſuperiori et anteriori parti labii externi ſpinae ſuperioris oſſis Ilei anneƈtuntur, inveſtitisque omni externa pelvis ſuperficie et annatis partibus ad finem capitis circa collum oſſis Femoris ſupra utrosque Trochanteres anguſtiora fiunt, in triangularem formam medium verſus ad anteriorem oſſis Iſchii et pubis ſuperficiem deſcendunt, et plane verſus inferiora ſe arcuant. In poſteriori regione os ſacrum et coccygis omnisque lateralis regio circumdatur et lento ſic faƈto deſcenſu mox inclinate adſcendente, mox horizontali linea, ex anteriori parte, deſcenſa integumenta recipiuntur et anneƈtuntur. Haec ſuperficies, licet irregularis nec mathematicae dimenſioni adaptata videatur, (*) pro ſolerti tamen ſecantium obſervatione accurato, et naturae convenienti modo diviſa eſt. Non enim ſuperfluo ſtudio anatomici ſpatia pro regionibus

(*) vid. CAROLI AVG. V. BERGEN DISS. CIRC. *quo probatur menſuram et proportionem membrorum corporis humani ſummam perfeƈtionem et rigorem mathematicum non admittere, Frf. ad Viadr.* 1750. DODART MEM. DE L'ACAD. ROY DES SCIENCES *1701. pag. 21.* FESTELIN *Anmerkungen der vortreflichen Mahler.* Non diſquiremus, quo iure hoc de omnibus partibus vel affirmari vel negari poteſt, addemus modo ex ELSHOLTIO duo loca huc pertinentia, primum dat ex HIPPOCRATE *c. 24. p. 230.* Στενοτατην παντων των ζωων ἀνθροπος κοιλιην ἐχει ὡς ἐπι μεγεθει ἀπο τȣ ὄπισθεν εἰς το ἐμπροσθεν, ποτι και κατα το ϛηθος. *et* IOH. SIG. ELSHOLTII ANTHROPOMETRIA, *Francof. ad Oderam 1663. 8. cap. 24. p. 233. Cunƈtae hae partes num debitam ſervent ſymmetriam hoc paƈto ſcrutator. Applica Anthropometron et ſi corpus bene proportionatum fuerit XVI. id monſtrabit uncias pro longitudine totius abdominis: ita ut umbilicus oƈto unciis a peƈtoris ſcrobe, totidemque a pudendis diſtet. Diſtet IX. uncias ab ilium loco utrinque, ubi oſſium innominatorum extrema prominent. Profunditatem ab umbilico ad Lumbos* SPIGELIVS *ſtatuit novem circiter vel X. unciarum: verum creſcit id ſpatii, et decreſcit pro ratione aſſumtorum Poſterius Lumbi cum natibus longitudine XI. anthropometri uncias complebunt. Filum ab umbilico per ilia circumduƈtum ſi venter cibis debite ſit diſtentus trium pedum menſuram attingat oportet.*

nibus ſemper anguſtiora et breviora reddidere, quia tunc modo interna cavitatis ſegmenta et inteſtinorum ſitum diſtincte determinare licet. Umbilicus locus in plane anteriori ſuperficie in collis modum elevatus centrum diviſionis fit, quod ab ipſa natura praefixum videtur. Duos circiter digitos, ſupra illum, in media anterioris abdominis ſuperficie, punctum, et ſimile punctum quoque inferius inſcribitur. Per haec puncta horizontali umbilici diametro parallelae lineae arcum tandem circumſcribentes in peripheria abdominis usque ad Rachidem ducuntur fitque, ut ſuperior inferiores ex utroque latere coſtarum cartilaginoſae partis arcus tangat, inferior autem ex dextra et ſiniſtra parte eminentes illas protuberantias ſpinae ſuperioris criſtae oſſis Ilei transgreditur. Tres exinde oriuntur regiones primariae, quarum ſuperior epigaſtrica, media umbilicalis, inferior hypogaſtrica dicitur. Epigaſtrica igitur regio a cartilagine Xyphoide, cartilaginoſa et oſſea ultimarum coſtarum parte, ſuperficie ad ſymphiſin inferiorem ultimae dorſalis vertebrae, inferiori corporis ſecundae lumborum vertebrae parte, et dicta linea umbilico ſic parallela determinatur. Umbilicalis ſuperne a dictis inferioribus prioris finibus et linea iterum umbilico parallela, et ſuperiori corporis quartae lumborum vertebrae parte coarctatur. Hypogaſtrica a terminis umbilicalis et finibus abdominis ad pelvim clauditur. Nunc igitur faciliori negotio ſequentes ſubordinatae regiones determinantur quatuor, quae concurſu ſuo Epigaſtricam couſtituunt. Ducitur linea a marginibus coſtarum notata usque ad baſilarem et fit trapezion, non multum a triangulo differens, lineam tamen ſuperiorem habens inverſe incurvatam. Diagonalis iterum in hoc ſpatio a dextro latere ad ſiniſtrum ducitur, et ſuperior regio ſiniſtra cardiaca, inferior dextra epigaſtrica ſtricte ſic dicta audit, laterales ab ipſis vergentibus coſtis earumque inter ſemet ipſas ſpatiis et integumentis ſuis inveſtitæ hypochondriacae ſunt, dextra quidem una, altera ſiniſtra. Area regionis umbilicalis quinque admittit ſectiones. Ad latera umbilici duae perpendiculares lineae verticali umbilici diametro parallelae ducuntur, et media inter haec regio umbilicalis ſtricte ſic dicta audit. Ex utroque huius latere ab infimo coſtarum deſcenſu ad ſupremam Ilei protuberantiam perpendiculus demittitur, et ſic umbilicali vicinae regiones ſunt dextra et ſiniſtra iliaca.

Restans spatium posterius spinosis vertebrarum processibus perpendiculariter dividitur, et dextra sinistraque sic lumbaris regio describitur. Infima hypogastrica regio quinque vel sex distinguitur lineis. Ab inferioribus umbilicalem regionem determinantibus lineis iterum perpendiculae ad connexionem ossis ischii et pubis demittuntur, et sic peripheria regionis hypogastricae notatur. Ad latera ab adscendentibus ossis ischii et Ilei spinis et dictis lineis adfinibus formantur regiones inguinales. Regio inferior hypogastrica in medio usque ad radicem genitalium audit regio pubis. Hanc sequitur et usque ad abientes margines orificii intestini recti continuatur regio perinaei. Restans sic spatium est regio ani, quam alii regionibus adnumerare dubitant.

§. XX.

Totum hoc abdomen nec situ peccasse observatum est, nec peccare potest. Non enim primo ventri superstrui, non inter caput et thoracem poni, non denique unius extremitatis locum occupare potest, quum a tota hac insigni totius machinae parte tantum dependeat, ut alienus totus locus cum idea hominis cogitari nequeat. Singulas quidem ejus partes vario modo aberrare possunt, et aberravere, sed totum istud concretum, quod nobis abdominis nomine venit, fixum suum servat locum. Duplex igitur variatio possibilis, si nempe spatium illius, ab adiacentibus partibus compressum, nimis angustum redditur, vel a causis internis nimis extenditur (*). Magna ex nimis parvo abdomine oriuntur incommoda. Omnis enim secretio et excretio chymo-cholo-chylo-uro-spermatopoiesis tota esset irregularis. Mala inde sequeretur nutritio, si nec chymus, nec bilis, nec pancreaticus succus, nec hinc etiam chylus in sufficienti quantitate ac naturali constitutione praeparari et corpori porrigi posset. Si tandem per urinam non satis magna copia secernendorum et excernendorum e corpore emitti potest, prava inde humorum constitutio nascitur, et tota machina turbata est. Locutus sum, haec corollaria eruens, de universo abdomine: Alia enim res est, si simul unum viscus prae alio anguste limitatum est,

uti

(*) evolv. *Sim. Frid.* FRENGEL *Monstrum humanum ventribus sine proportione*, *Wittenb.* 1674. 4to.

uti in ſequentibus videbitur. Sic autem tabes ſaltim et cacochymia, quibus addimus partum difficilem, oriuntur (*). Tabi ſive atrophiae alio modo non poteſt ſuccurri, quam prophylactica cura, qua mucilaginea et gelatinoſa in majori copia porriguntur, quia frequentius corpus nutriunt, nec multum bilis ad illius praeparationem requiritur, quippe quae hic non in ſufficienti copia ſeparatur. Addenda eſſent interdum ſtomachalia, ut debiliori concoctioni, ſi requiritur, ſuccurratur. Evitanda e contrario omnia adſumenda quae cruditates relinqvunt et flatus producunt, quum et nutritio tanto magis debilitetur et vitia jam præſentia difficilius tollantur. Cacochymiae generaliter in hoc caſu per diureſin, quia haec naturae functio in his debilitata eſt non ſatis tuto occurritur, ſed potius diaphoretica ſatisfacient. Singulare, cui non occurri poteſt, incommodum foeminis gravidis inde oritur: Impeditur enim vel uterus, ut non ſatis poſſit extendi, unde dyſtocia oritur, vel foetus moritur vel alia viſcera nimis comprimuntur, ut in theoria de diverſo ſitu partium in diverſis gravidis uberius docetur. Ventrioſi in contrarium excedunt et cauſam agnoſcunt vel vitioſum ſitum unius viſceris valde excedentem, vel alium morbum internum, de quibus inferius, vel aequali modo omnia ſunt extenſa. Quod ſi ventrioſitas hæc notabilior iam eſt, torporem & lentum circulum ſanguinis efficit, & alia incommoda (**) v. g. anxia reſpiratio, pigritia, mentis hebetudo &c. inde proveniunt. Congruum credo hunc eſſe locum, ubi non praetereundus defectus integumentorum, ita ut viſcera vel inteſtina nunc plura nunc pauciora nuda appareant.

 Quae

(*) FRANÇOIS MAURICEAU *traité des maladies des femmes etc.* TOM. II. *obſerv. ſur la groſſeſſe et ſur l'accouchement des femmes*, 4. Paris 1738. p. 87. *Obſ. 105. de l'accouchement d'une tres petite femme.* Le 12 Fevr. 1674. J'ai encore accouché dans la ſuite cette meme femme de cinq ou ſix autres enfans, qu'elle a eus depuis ce temslà, que je lui ai tire vivans et ſe portans bien, quoiqu'ils ſe ſoient tous preſentez en differentes mauvaiſes poſtures, à quoi avoit beaucoup contribuè la petiteſſe de la mere, dont le ventre avoit trop d'etendue pour laiſſer la liberté à ſes enfans, qui etoient aſſez gros, de ſe retourner dans la matrice, et d'y prendre la poſture naturelle, qui eſt de preſenter la tête la premiere.

(**) vid. IAC. WOLF DISS. *de obeſitate exſuperante. Jenae 1683.* CHRIST. LUD. WUCHERER DISS. *de corpulentia nimia, Jen. 1716.* LUD. WILH. LEMONNIER *Ergo in macilentis liberior quam in obeſis circulatio. Paris 1740.* vid. HALL. *comment. in method. ſtud. med.* BOERH. *p. 368.*

Quae quidem anomaliae monſtroſae incurabiles ſunt, licet parvum extra uterum vitae ſpatium interdum permittant, ſed brevi certam mortem poſt ſe trahunt. (*)

§. XXI.

Dum circa exteriora abdominis adhuc verſamur, umbilicus non negligendus eſt, qui quadruplicis vitii obnoxius eſſe poteſt. Dilatari enim et aperiri plane poteſt, ſed hoc non fit, niſi ſimul adſit hernia; quare de hoc adfectu alibi diſſerendum eſt inferius. Secundo nimis, ſubinde nempe ad magnitudinem membri virilis, prolongatur, et licet omnia alia rite conſtituta ſint canon tamen quidam legitur *quod nimia umbilici eminentia vix poſſit eſſe bonae ſanitatis indicium* (**), bene igitur ab hoc vitio diſtinguendus eſt ſarcomphalos, qui ſaepius ſed falſo (v. inf.) herniis adnumeratur: et ILL. DE GORTER iam ſeparatim de illo dixit (***). Eſt excreſcentia quaedam fungoſa rubicunda ex umbilico, et in benignum et malignum dividitur. Benignus durus absque doloribus cum partibus adiacentibus non adeo cohaeret: malignus autem tactum non niſi cum cruciatibus ad mittit, dolor obtuſus eſt

(*) Et ego partim in theatro regio BEROLINENSI ut etiam videre eſt in SCHARSCHMIDTS *Verzeichniß der Merckwürdigkeiten, welche bei dem Theater befindlich ſind, Berlin* 1750. 8vo. partim in REGIOMONTANO BUTTNERIANO plura eiusmodi exempla vidi et RUYSCHIUS tres caſus dat. FRED. RUYSCH. OBSERV. ANAT. CHIRURG. CENT. *Amſterd. 1691. 4to.* OBSERV. LXXI. LXXII. LXXIII. p. 92. 93. 94. et ſimul bene monet hoc vitium omnino ab hernia umbilicali eſſe diſtinguendum OBSERV. LXXI. fig. 59. et quoque incurabile docet tamen vel per novem dies eiusmodi infantes conſervatos eſſe. vid. quoque IOH. SIGM. ELSHOLT. *de conceptione tubaria Colon. Brand.* 1669. 4to. Alia, quae evolvere non potui, videantur in ALB. V. HALLER. COMMENT. *in prael. acad.* BOERHAV. TOM. V. pars 2. p. 503. 504. adde SCHACHERI DISS. ſaep. cit. CAP. IV. p. 45.

(**) ELSHOLTII ANTHROPOM. *l. c. p.* 237. Dari prolongatum umbilicum absque rubra fungoſa conſiſtentia et absque hernia, inde per ſe ſanum, teſtatur obſervatio BENCRENII C. 6. de Abditis vid. SCHENCKII A GRAFENBERG OBSERV. *l. 3.* OBS. *356. p. 988.* In MATTHAEI GOTHOF. PURMANN *Chirurgia curioſa, Frf. und Leipz. 1699.* 4. P. II. C. VII. TAB. 5. umbilicus extenſus obſervatus datur in foemina *deren Leib im Umkreiß* $3\frac{3}{4}$ *Ellen dick und gros und der ausgedehnte Nabel als der græſte Hut gros geweſen*, inde iam morboſior: malum ſectione et ligatura Fourneriana ſuſtulit. p. 331.

(***) IOH. DE GORTER CHIRURG. REPURGAT. *Leid.* 1742. 4to. p. 360. §. 1552.

est (*), venae tumidae lividae sunt. In priori casu requiritur et a veteribus laudatur Exsectio, in postetiori vero, si propter corrosas iam inferiores partes exscindi nequit, curatio cancri palliativa suscipienda et in hunc finem antiseptica tam interna, quam externa, nec minus frequentiora laxantia cum intermixto apozemate antiseptico in usum trahenda sunt. (**)

CAVVM ABDOMINIS.

§. XXII.

Antequam in sequentibus de singulis abdominis partibus singulatim dicere possum, notandum est, cavum abdominis in tot minores cavitates dividi, in quot regiones externa illius superficies distincta est, eamque divisionem eo minus esse omittendam, cum ille labor ab anatomicis non susceptus sit, quam ut hic facilitetur. Si igitur apertum est abdomen super illius viscera easdem lineas ductas nos nobis imaginari possumus, quas in externa superficie duximus. Transversae illae duae lineae ibidem sequenti modo repetantur: Superior ducitur ad marginem inferiorem acutum lobi dextri hepatis in superficie anteriori supra fundum vesicae felleae, supra superiorem capsulae atrabilariae dextrae prominentiam, supra mediam descendentis duodeni partem inter primam et secundam illius curvaturam, per primam intestini coli flexionem per totam mediam longitudinem partis transversae intestini coli, per secundam magnam illius curvaturum, supra medium capsulae atrabilariae sinistrae et ad marginem renis sinistri, ubi arcuatur ad latera et descendit ad musculum rectum peritonaeo investitum, per superius Psoae initium convexo arcu, supra arteriam aortam et superficiem anteriorem inferiorem corperis secundae vertebrae lumbaris, supra venam cavam, continuatur deinde iterum per initium Psoae et musculi recti dextri superficiem adscendit et in initiale punctum finitur.

Infe-

(*) De quo eximium exemplum SMETIVS ex propria observatione dat. HENRIC. SMETII MISCELLAN. MED, *Francof.* 1611. 8vo. l. 10. p. 524.

(**) DE GORTER CHIR. *rep.* l. 12. c. 5. p 360. §. 1552. IOH. IVNCKER CONSP. CHIR. *Hal.* 29. p. 203.

Inferior per pollicis ſpatium ſupra inferiorem dextri renis extremitatem incipit, per initium coli ſuper flexuras ilii et ieiuni infra inferiorem ſiniſtri renis extremitatem per initium S. romani coli arcuatur ad eandem recti ſiniſtri ſuperficiem, ut ſuperior ſuper Pſoam et lumborum quadratum ſuperiorem quartae vertebrae corporis partem ſuper arteriam aortam et venam cavam continuatur, et eadem lege in dextro latere adſcendit, et ſuperius loco initii deſinit. Sic oriuntur tres cavitates, quarum ſuperior epigaſtrica, media umbilicalis latius ſic dicta, inferior hypogaſtrica. In epigaſtrica laterales lineae a cartilagine Xyphoide incipiunt, dextra ad marginem adſcendentem lobi dextri hepatis ſuper extremitatem dextram ventriculi usque ad inteſtinum colon continuatur, ſiniſtra ad marginem lobi minoris ſuper fundum ventriculi quoque ad inteſtinum colon ducitur. Diagonalis autem eſt a dextra parte cartilaginis Xyphoidis ſuper fiſſuram magnam hepatis et convexam anteriorem minoris lobi ſuperficiem ſub radice cardiae ad illum inteſtini coli locum, ubi ſiniſtram lineam lateralem tangit. Cavitas dextra ſuperior eſt cardiaca, minus recte fovea cordis dicta, ſiniſtra inferior ipſum epigaſtrium eſt. Omne, quod reſtat, ſunt hypochondria. Dextrum margine acuto lobi magni hepatis, initio fundi veſicae felleae interiori angulo curvaturae primae coli, et exteriori ſecundae curvaturae duodeni, dextra extremitate ventriculi, et dextris marginibus lobuli Spigelii et innominati ac venae cavae terminatur. Siniſtrum hypochondrium mediam ſubſtantiam lobi minoris, incipientem fundum ventriculi, mediam partem coli, et dextrum latus arteriae aortae pro finibus habet. Sub regione umbilicali cavitas umbilicalis baſi epigaſtrii lineis perpendicularibus ſuper flexuras ilii et ieiuni ex lateribus ductis et linea transverſa inferiori notatur. Ad latera ilia ſunt, quorum dextrum initio coli ex coeco et illius primae curvaturae, ipſo colo, finibus umbilicalis cavitatis et epigaſtrii, ac linea inferiori transverſa determinatur: Siniſtrum vero parte deſcendente coli, et incipiente S. romano, epigaſtrio, cavitate umbilicali, et dicta linea circumſcribitur. Lumbi tandem regionibus lumbaribus reſpondent, et dextra extremitas ſuperior capſulae atrabilariae et linea per inferiorem renis partem pollicis ſpatio ſuper infimam extremitatem, denique hypochondrium et Ilium dextrum terminos dant: ſiniſtri vero a

ſupe-

ſuperiori renis parte et fine illius affinibusque regionibus, hypochondrio ſiniſtro et ilio ſiniſtro fines praeſcribuntur. Sub cavitate umbilicali, ſi lineae ad latera veſicae, urinariae ad connectentia oſſa iſchii et pubis perpendiculares ducuntur, ipſum hypogaſtrium invenitur; quae reſtant ſpatia lateralia, ab illis, hypogaſtrio et pelvi determinata, ſunt inguina, dextrum et ſiniſtrum. Sub hypogaſtrio usque ad radicem penis vel usque ad perinaeum paralleliter cavitas pubis eſt. Sequitur perinaeum, quod inteſtino recto finitur, et ſic reſtat, ſi addere placet, cavitas ani.

OSSA. CARTILAGINES.

§. XXIII.

Diximus generaliter de abdomine quae pro ſcopo noſtro maxime neceſſaria fuerunt, nunc igitur nos accingimus, ad ſingulas illud conſtituentes partes eatenus anatomico oculo perluſtrandas, quatenus ſitum illorum a ſapientiſſimo naturae conditore pro norma ſtabilitum, determinare noſtrum eſt. Sicuti autem oſſeae in corpore humano partes in eius connexione fulcra et ſtructuram dant, ita omnibus anatomicis in exponenda illa baſis fuerunt, quibus neceſſario nexu cartilagines addi ſolent. Primum attentionem noſtram illae coſtarum merentur, quae hypochondriis ſuperne arcuatum tectum dant: ſed cum partes conſtitutivae thoracis ſint, ſtrictius earum hiſtoria ibi recenſenda eſt. Verum quidem eſt, ſi vel nimis deſcendant, vel nimis adſcendant, et ſic mox thoracem mox abdomen nimis coarctent, eius viſcera in ſitu ſuo turbari: Aſt haec cauſa inter illas referenda eſt, quae a vitioſo thorace oriuntur, et ab illo modo explicari poteſt, cui mens eſt morbos ex omni alieno ſitu in toto corpore humano pertractare. Interim quaedam a nobis plane negligi nequeunt: nam vel totum abdomen anguſtius faciunt, ut in §. 20. iam dictum eſt, vel unum alterumve viſcus incommoda inde habet, et tunc in eius hiſtoria inferius aliquid addendum eſt. (*)

§. XXIV.

(*) Sic eſt exemplum ſingultus a detorſione coſtarum IOH. SCHENCK, A GRAF. OBS. MED. L. 3. p. 575. OBS. 49. deſumt. ex FERNELIO vid. IOH. FER-

§. XXVI.

Hoc loco breviter obſervationem huius generis omittere non poſſum: Vidi nempe ante aliquod tempus iuvenem viginti annorum, pectore plane irregulari inſtructum. Sternum, ſi diverſe conſideras, nunc fere S. romanum aemulatur, nunc plane irregulare videtur. Superficies enim anteriores et poſteriores mox dextrae et ſiniſtrae, mox naturales erant, adeo tamen, ut mox a ſuperiori initio verſus inferiora magis deſcendat, et hic thoracem anguſtet. Hanc irregularitatem inſertiones coſtarum ſequuntur, et iterum adſcendendo et deſcendendo irregulares arcus formant, anguſtius tamen ſiniſtrum thoracis cavum redditur, quam dextrum. Incommoda valde ſenſibilia et inſigniter moleſta quidem non adſunt, ſed tamen adfectibus quibusdam laborat, quos ex hac cauſa explicandos eſſe puto. Reſpiratio ſemper anxia, et circulus humorum lentus eſt, et torpor quidam ſemper in eius corpore regnat, accedit aliud phaenomenon, quod exinde derivare nullus dubito, ſenſibilis enim ſtupor mentis adeſt, debili gaudet ingenio, omnesque functiones animae languide ſuccedunt. Cum enim lentus adeo humorum circulus ſit, et ſemper quaſi turbatus, ſecretio fluidi nervei nec fit in iuſta copia, nec forſitan rite conſtituta eſt, quidquod? ipſum ſecretum fluidum ſine dubio in lento progreſſu alios humores imitatur: Quod ſane magni momenti eſt. Nam a copia et celeritate motus fluidi nervei omnia illa pendent, quae debilitata in illo deprehenduntur. Caeterum non in poteſtate fuit illi perſuadere, ut dimenſionem vel delineationem permitteret.

§. XXV.

Nunc ſequi deberet hiſtoria ſpinae lumbaris et oſſium pelvis, ſed quum in hiſtoria abdominis nunquam explicari ſoleant, nimis

NELII AMBIAN. Med. Lugd. 1564. 8vo Lib. 6. de partium quae ſub diaphragmate ſunt morbis p. 545. *ſed et quae extrinſecus os ventriculi premunt ſingultum ingenerant. Quidam tres continuos menſes ſingultu vexatus nullis conſuetis remediis ante potuit expediri, quam coſtae extremum, quod tum primum deprehenſum eſt contorqueri, altiusque in ventriculum nullo ſenſu doloris infigi, blande ac molliter erectum fuerit confeſtim namque ſingultus adfligere deſiit, qui tamen repetebat, quoties coſtam denuo incurveſcere contigiſſet. In aliis dein non paucis eandem ſaepe ſingultus cauſam agnovi.*

nimis amplum esset et praescriptos terminos excederet illam hic inserere, sed potius eam ex osteologicis chondrologicis et syndesmologicis supponimus, et ad vitia quaedam progredimur. Superius costae diaphragmati insinuationis tubera dant, simulque determinant, ut a parte anteriori et a lateribus determinatum semper habeat locum, indeque ex suis regionibus superne abdomini fines dant. Sic enim semper iusta proportione diaphragma in aliquibus momentis versus inferiora deducitur, intermediis autem rursus attrahitur, unde summus in naturalibus actionibus consensus oritur, quia motus, intestinorum aeque ac peristalticus, facilis et proportionatus producitur, quod ad chymificationem et chylificationem (*), multum confert, licet concedam, solutionem omnino trituratione in priori longe efficaciorem esse. Promovet meliorem absortionem chyli in vasa bibula, ulteriorem progressum per longum iter meseraicum usque ad capsulam Pecquetianam, indeque tandem in ductum thoracicum. Omnis tandem excretio et secretio blanda, nec coacta, nec contra vires naturae aucta pressione augetur et acceleratur, plus minusve mediato vel immediato simplici aut composito auxilio (**). Denique consensus efficit, ut augmentum et decrementum respirationis in omnibus his functionibus augmentum quoque vel decrementum producat, saepe salutari, saepe noxia consequentia, ut in omni morboso statu auxilia naturae interdum impedimenta evadunt. Sed nobis nunc de naturalibus. Vltimae vertebrae magis mediati usus sunt, et simul lentiori defectu ad latera abdomen totum liberum relinquunt, quod non sine utilitate institutum est.

§. XXVI.

Inde morbosus illorum situs omnino maximi momenti est. Si enim nimis alta est eorum situatio, thorax quidem maximam sensit molestiam, sed ex §. praecedente simul patet, multas inde oriri varietates morbosas in enumeratis functionibus partium abdominis. Huc imprimis referendum est, si hoc modo

 do

(*) ROBERT HVBERT. LINQVET *Ergo a placido intestinorum motu perfectior chyli secretio.* *Paris* 1732. V. HALL. COMMENT. *in* METH. BOERH. p. 361.

(**) GEORG. ERH. HAMBERGERI PHYSIOLOG. C. 16. p. 796. §. 1618.

do cor in actione impeditur, circulum sanguinis turbari, et iterum ex hoc impedimento in se- et excretionibus multa esse inordinata. Interea, si successive et lento progressu eiusmodi variatio producitur, nec ad magnum gradum pervenit, molestia inde orta minor et sine magnis consequentiis erit, uti quotidiana exempla, et maxime insignis illa differentia in situ viscerum gravidarum probant. In omni alio casu, ubi nullus sanae naturae finis, nulla praeparans conditio, et omnia media morbosa sunt, tristior erit eventus. Negligimus vitia, in thorace in respiratione in circulo ipso orta, quae nostra non sunt, sed modo enumeramus inde oriunda specialia abdominis incommoda. Motus sanguinis in vena portarum multo tardior erit, sanguis in liene non satis praeparabitur, sic oriuntur in illius substantia obstructiones, tumores, scirrhi, omnesque hinc sequentes situs praeternaturales, suo loco recensendi. (infra) Hepar crassiorem bilem secernit, quae tandem bili cysticae analoga esse potest; hinc cruditates biliosae, acrior vitiosior chylus, irritatio in intestinis, diarrhoeae, colici et iliaci dolores, et quae id genus alia sunt, quae pro diverso gradu mali originalis vel leviora vel graviora sunt. Si effectus adeo sensibilis sit, succurrendum est acidis, cholagogis, abstergentibus et leniter laxantibus, licet respectu causae haec cura non nisi palliativa sit. Accedit pancreaticam secretionem minorem minusque bonam esse, indeque chymum tanto minus ad boni chyli qualitates praeparari. Cum hac indicatione illa, quae nobis a statu ventriculi datur, combinanda est. Cessant enim quaedam chymificationis auxilia, et sic dicta concoctio non plane naturalis est, sed si incommoda inde producta crescunt, eadem quae supra, (§. XX.) hic sufficient, si roborantia addimus. Vropoiesis in eum gradum potest turbari, ut partes Litheognosiae plane accommodentur, et lapides, cum materiae tartareae, in his regionibus semper frequentiori, longioris morae et congregationis tempus detur, concrescant. Per se patet, omnia lithontriptica, quae initio prosunt, hic esse commendanda, sed tristi superstite certitudine, ejusmodi aegrum semper calculosum fore. Virilitas, si res ad summum pervenit, imminuitur, sed simul venereus appetitus deerit, inde ne quidem poscet aphrodisiaca, de quibus alibi; interim si requiritur illi tam ea, quae seminis secretionem augent, quam illa, quae stimulos

produ-

producunt, porrigenda sunt. Vnum restat incommodum: Interdum enim ventriculus cum superne non limitatus sit, facilius ibi inflabitur, et intumescet, et nova sic mala generari possunt.

§. XXVI.

Ad contrarium progredimur vitium; si enim costae nimis descendunt, valde superne abdomen angustant, et fere similia producunt, de quibus eadem et eo ordine cogitari possunt, ut ingenere de coarctato abdomine (§. XX.) observavimus. Analogus est effectus, si ad unum alterumve latus nimis inclinant et declinant, ea modo variatione, ut ex omni latere viscus maximum magis sit afflictum, ejus functio inordinatior, et ad haec in prophylacticis sit attendendum.

§. XXVII.

Vicina pars, mucro nimirum Xyphoides, non negligenda est. Insignis illius usus in statu sano quidem non est; siquidem adhaesionem tantum parat et cardiam ab externis laesionibus defendit, majora autem incommoda producere potest, si in situ suo peccat. Ad latera flexus, cornutus quasi, nihil impedit, nec quidem strictius praeternaturalis dici potest, siquidem talis saepissime in corporibus deprehenditur. Longitudo et descensio nimia et curvatura versus interiora hostilior est; nimis enim longa cartilago ad umbilicum usque continuata, quae ibi alias molli abdomini adiacent, in sua extensione quaqua versum naturali impedit (*). Descensus et curvatura hæc incommoda augent, ejusdem

(*) ILL. DE HALLER in *Comment. in method. stud. med.* BOERHAV. laudat observationem et tractationem quandam BAPTISTAE CODRONCHI de morbo novo sive prolapsu cartilaginis mucronatae, Bonon. 1603. 4to. quam evolvere non licuit. Similem autem observationem dat OLAVS BORRICHIVS, V. THOM. BARTHOLINI *Hafniensia* VOL. V. *Hafn.* 1680. ter enim id observavit, et, ut addit, semper in foeminis, sed in maribus idem accidere docet experientia (vid. §. 29.) *queruntur de dolore loci, de interceptione anhelitus, de metu deliquii, nec, si incurvatio gravis est, commode ducunt spiritum nisi capite tantillum resupinato. Malum est plerumque chronicum nec semper aeque affligit, sed subinde infestat acrius, praesertim post usum eorum, quae flatus*

ejusdem autem naturae ſunt. Quum in medio abdomine ſita ſit, ventriculo vacuo, inteſtinisque magis relaxatis non ſenſibiliter obeſt, nec unquam partibus lateralibus, quas noxio modo attingere neqnit. Simulac autem ventriculus impletus vertitur, res aliter ſe habet. Impedit extenſionem majorem inteſtinorum et praecipue ventriculi, ad latera igitur magis extenduntur, tunicae ultra modum naturalem tenſae, ſpaſmodicos niſus accipiunt, fibrae nerveae magis tenſae in pluribus punctis irritantur, dolores oriuntur, flatus generantur. Tandem in motum excitatur ventriculus, ſuperius quoque elevatur, quaſi flatibus tumefactus aſcendit, diaphragma elevat, cavum thoracis auguſtat, reſpirationem difficilem reddit, et circulationem anxiam, unde propenſio ad deliquia ejusmodi aegris, imprimis poſt paſtum, valde familiaris. Patet inde luculentiſſime, hoc vitio affectum valde dolere, et auxiliatrices medici manus quaeſiturum eſſe, liquet autem ſimul, non, niſi chirurgice et prophylactice, poſſe ſuccurri. Minime autor ſuaſorque eſſe volo, nec credo, quenquam rationalem fore, ut nimis longa pars operatione manuali amputetur, et exſtirpetur, unicuique enim, loci et partium naturam noſcenti, id temerarium et lethale videbitur. Alius autem commodus et ſecurus modus adeſt. Faſcia pro ſpatii, quod cartilaginis longitudo occupat, lata, ibi abdomini applicetur, ſic externe aliquid adeſt, quod irritatas partes in motu vehementi cöerceat. Ne autem ſic coarctatae partes adhuc magis verſus diaphragma premantur, diæta ordinanda eſt. Sæpius, quam ſolitus fuit, ſed in parca copia, edat bibatque, ne ventriculus impleatur. Modice ſic refertus non turbabitur in actione ſua, et faſcia externa eo majoris uſus erit, uti experientia id confirmavit.

§. XXIX.

Propriam experientiam dare poſſum. Vitam agit hic Francofurti civis ex opificum ordine, maritus, pater familias, qui hoc vitio laborat. Continuatur ejus cartilago enſiformis usque ad umbilicum, ubi ſaltem reſtat ſpatium calami tenuioris, latitudine duorum digitorum, et deſinit in finem magis obtuſum, quam

generant. (§. XXIX.) Legi quoque poteſt LUDOV. SEPTALIUS, *de morbis ex mucronata cartilagine provenientibus. Mediolan.* 1632. 4. *vid. Hall. loc. cit. p.* 275.

quam acutum. Si edit vel bibit, primum ad latera inflatur ventriculus, et inflationes istae oriuntur cum tensivo dolore, mox versus superiora ampliatur, diaphragma tenditur, sequuntur palpitationes cordis, respiratio difficilis, anxietas eum turbat, vertigo incipit, inclinatio adest ad lypothimiam. (*) Pedetentim affectus ad eum gradum accrescit, et sic quoque successive minuitur, si sensim sensimque ventriculus evacuatur. Omne etiam id, quod ventriculum irritat, motus similes producit, unde non omnibus in officina laboribus interesse potest. Applicatam habet pro ordinatione fasciam dictam et in diaeta praescriptas moderationes observat. Si alterutrum negligitur, symptomata iterum adsunt.

§. XXX.

Columna vertebrarum lumbaris his partibus maxime contigua est. Inservit hominis erectioni, et impedit, quominus molle abdomen cöincidat, et summae semper adsint turbae, musculis præterea insinuationes dat, medullam spinalem investit, nervis foramina operit, vasis majoribus securum situm conciliat, sicut primi ordinis lacteis. Superius adhuc diaphragmati adhæsionis puncta elevat, et inferius cum pelvi connectitur. Praeterea mobilior est dorsali in aperta motus commoda et magis versus interiora iterum incurvata, eo firmior denique columna est, quum versus basin semper latior fiat.

§. XXXI.

Omnia situs vitia inde colligi queunt. Si superior pars vitiosa esset, diphragma vel nimis versus superiora vel inferiora traheret (§. 23.), et in (§. 26.) recensita incommoda vel producerentur, vel augerentur. Si cartilagines syncriseos nimis rigidæ, duræ, tenues sunt, mobilitas minor, et difficultas in pluribus motibus erit. Si ad latera curva existunt, vasis incommodum parat, et in circulo ac se et excretione abdominis turbationes fiunt. Torta denique plane inordinatum situm produceret,

(*) *Vid. observ.* BARTOLINI *§. 19. §. 27.*

ret, adeo diverſum, ut unum quodque viſcus ſingulatim conſiderandum, et ſic morbi ſequentes eruendi eſſent, ut ſingulis locis in poſterioribus paginis fiet. Reſtant luxationes, et tota earum theoria hic inſerenda eſſet, niſi jam dictae cauſæ id prohiberent.

§. XXXII.

Relictis nunc vertebris, ad ipſam pelvim progredimur, quae ut in omni homine eximia oſſeae machinae pars, ſic inprimis in ſexu ſequiori ſummi momenti eſt, nec ulla pars accuratius et uberius, quam haec et uterus conſideranda eſt. Conflatur ex his meditationibus tota ſcientia, quae optimi genii homines occupat, et tanti eſt ambitus, ut vel in paucis, quæ hic dicenda ſunt, anxie nobis terminos neceſſarios praeſcribere coacti ſimus. Conſtructa eſt ex diverſis illis oſſibus et ſufficientes, eaeque maximae, adfuerunt rationes, quae prohibuerunt, quominus ex una maſſa oſſea formata ſit, ut phyſiologia uberrime docet. Accuratius ſi hoc perpenditur, id jam illis contradicere videtur, qui pertinaciſſime negant, unquam poſſibile eſſe, quod hæ connexiones motum quendam permittant, licet alias ex eadem hac ſtructura certum ſit, graviorem caſum requiri, ſi ejusmodi quid accidere debeat, pro differenti tamen iterum inter ſe connectendi modo. In lateribus os ilium omnibus inteſtinis et viſceribus ibi ſitis commodam ſedem parat, indeque ſemper in latiorem partem abit, imprimis autem in foeminis requiritur, ut ſat magna et ſat ampla ſit hæc verſus exteriora, ſi uterus extenditur, et viſceribus et huic, imprimis autem capiti infantis, tutus et conveniens locus conſtructus ſit. In eundem uſum os iſchium natum eſt, ſed maioris momenti oſſa pubis ſunt. Elevantur neceſſaria determinatione in ſuum arcum, ut partibus ibi locandis ſpatium juſtum relinquatur, et ſimul verſus anteriora prorogatis tutela procuretur. Ipſe autem angulus, ſi foeminis felix ſit, obtuſior eſſe debet, nempe ut ad exitum foetui via amplior fit, et omnis menſura ideo accurata deprehendatur; unde clare apparet, quam rigoroſae et exactae leges ſint, ſecundum quas haec omnia ordinata deprehendimus. (*) Hic etiam applicata eſt cartilago maribus prehen-

(*) Nemo adhuc accuratius et praxi magis convenienti modo de pelvi diſſeruit, quam CL. ROEDERER tum *in elementis artis obſtetric. Goett. 1753.* tum *in programmate de axi pelvis. ibid.*

non adeo eximii usus, quam in tristiori quodam sensu, et inde fit, ut saepe saepius in viris ossescat quod in foeminis vel plane non, vel rarissime in vetulis, aut nunquam antea gravidis, observatum est. Sed hic non disquirere licet, an hujus synchondroseos tensio vel luxatio possibilis sit, quum in utramque partem magni viri abeant. Durior jam est conjunctio Ilei cum osse sacro, quae certe non, nisi a magna vi cogi potest, inde etiam plane alia ejus est structura. Tandem scimus, haec ossa, aeque ac omnia alia, musculis et membranis pro adhaesionis punctis destinata esse. Posterius os sacrum ideo interne excavatum, et externe concavum est, vt spatium pelvis augeatur, et iterum hanc ob rem in foeminis multo majus excavatur eadem lege, qua os coccygis, quod multum ad conformationem pelvis confert; quum in maribus multo majus ad interiora curvata sint, ut robustiorem conformationem producant. Musculi, aliaeque molles partes communi sorte illis affiguntur, ast coccyx propriis musculis moveri potest, ut in foemina pariente magis adhuc cavitas augeatur, nec generatim omni homini in duriori excretione alvina auxilium naturale desit. Maxima sane a praeternaturali pelvi oriuntur incommoda, in foemina nunc gravida nunc parturiente. Nam si conditio ossis Ilei masculina est, angustatur pelvis, premitur caput embryonis, irritatur simul et cohibetur uterus, omnia denique illi connexa viscera in suo situ et in functionibus turbantur, quid, quod? si nimis peccans locus hujus partis ossis Ilei est, partus plane efficitur impossibilis, et summae, ut notum est, anxietates, et certissima pericula, cruciatus et mors sequuntur. Minime autem inde concludere licet, omnia bene gesta esse, si modo Ilea satis sint declinata, dum et hic excessus nocet. Nimis ampla pelvis suis quoque symptomatibus stipata est. Dolores non debito modo determinantur, quum non proportionatae vires se opponant, nec nova inde irritatio, ab hac etiam parte alias producta, sequatur, plus igitur virium perditur. Praeterea cum cervix uteri non satis coërceatur, simul cum capite urgetur, nec sequitur necessaria pro exitu apertura. Tandem prolapsus et inversio uteri facillime contingere possunt, cujus periculum inferius explicabitur. Sed, si etiam his omnibus cautus et prudens medetur, una tamen manus semper occupata est, ut nixui uteri et cervicis resistat, altera autem modo libera est, in longius

igitur

igitur ſaltem tempus partus protrahitur, majora requiruntur molimina, et inde colligi poteſt, quanta haec in pariendo ſit difficultas, licet coeterum ſitus aliarum partium optimus, omniaque alia naturalia ſint. Plures ex his vero comparantur caſus, ſi vel alia vitioſa correſpondent, et ſumma inde naſcuntur pericula, quae ſingula enumerare majoris operis eſt, eademque igitur ſaltem attigiſſe ſufficiat.

§. XXXIII.

Os Iſchium rariſſimo exemplo introrſum nimis vel extrorſum incurvatum, ab Ilei ſitu dependet, cum tota illa diviſio etiam inde rejecta ſit, et vitia haec, ad illa referenda ſint. Oſſa pubis autem ſaepe ſaepius variant. Nunc nimis deſcendunt, et ſic cavitatem inferiorem nimis anguſtam efficiunt, nunc magis aſcendunt, et angulus fit acutus, caputque embryonis ab inferioribus lateribus premitur et laeditur. Jam verſus inferiora nimis vergunt, et tota pelvis anguſtatur, tandem loco cartilaginis jam oſſea ſubſtantia eſt, et omnis dilatatio et luxatio, plus minusve ſaepius vel rarius in difficiliori partu benigna. Sic ſi etiam oſſea ſynchondroſis ad os ſacrum adeſt, omnes illae mutationes impoſſibiles ſunt. Os ſacrum et coccyx peſſime variant, ſi nimis verſus interiora vergunt. Nam plane partum impediunt, aut tamen maximos labores efficiunt, imo etiam maribus incommodum generant. (*) Idem fit, ſi oſſea loco cartilaginis eſt connexio, ubi vel fractura fit, vel partus impeditur cum ſequelis, ex arte obſtetricia ſatis ſuperque notis.

M V S C V L I.

§. XXXIV.

Molles jam liceat deſcribere partes cum earum fulcra et baſes conſiderata ſint, ubi primo integumenta ac muſculi adſunt. Locus

(*) Vid. OL. BORRICH. in *Act. Haffn.* VOL. V. *loc cit. nec minus affligit nonnullos oſſis coccygis incurvatio, ſedentibus praeſertim incommoda, quae ſi inveterata jam callum contraxit, mitigari poteſt, tolli non poteſt, ſed aegro commoritur, ut in amica poſt varia remedia mihi obſervatum.*

Locus integumentorum jam in generali ſitu (§. XXII.) una opera determinatus eſt. Sub his muſculi latent, (ſi eos accuratiſſima attentione perluſtrare poſſemus, quaedam ſubtiliora omnino detegi poſſent, ſed limites nos in omni paſſu coërcent), in quibus nihil refert, an latiores, vel anguſtiores, vel breviores, vel primi, vel ſecundi, ſi modo non abdomen anguſtant, de quo autem jam generaliter (§. XX.) dictum eſt. Unicus annulus abdominis diſtinctius obſervandus eſt. Oritur a duobus cruribus obliqui aſcendentis, hic, ſi in regionem inguinalem venit, fibras per angulum ſeparat, et initio tantum quibusdam fibrillulis aponeuroticis connectitur, quae lateraliter membranaceae fiunt. Tandem hae quoque deficiunt, et duo ſaltem adſunt crura, quae ſeparatim ad ſpinam oſſium innominatorum affiguntur, et interius illorum ligamentum Poupartii vel etiam Fallopii dicitur. Locus ille eſt, ubi annulus nimis amplus Herniis inguinalibus et ſcrotalibus anſam praebet, et nimis anguſtus teſticulo et imprimis ejus funiculo moleſtus eſſe poteſt. Hic, defectus vel praeſentia pyramidalium quaſi in tranſitu annotetur, cum nullius momenti ſit, praeterquam, quod per ſe ſitus aliquatenus ſit morboſus. Addi etiam poteſt ex obſervatione, quam aliquando legi, Pyramidales cum veſica urinaria concretos fuiſſe. Aſt in tota de muſculorum ſitu theoria inde norma ſumi non poteſt, cum omnes coeteri muſculi peritonaeo inveſtiti ſint, et contraria pyramidalium conditio eſt, quippe peritonaeum ibi a muſculis recedit, et ad veſicam deſcendit. Nec huc referre potui illas herniarum claſſes, ubi muſculi ſimul extenduntur, quum hoc potius in vitiis peritonaei et viſcerum explicandum ſit, ſiquidem ex hoc vitio anomalia muſculi morboſa praecipue generatur, et inde, ſtrictius ſi loquendum eſt, muſculum in ſitu peccare, dici non poteſt.

§. XXXV.

Remotis omnibus involucris ut impedimentis, quae luſtrationem ipſius interni abdominis propinquiorem prohibent, totum apertum illum videmus et accedere licet. Si autem non praecipitatis paſſibus progredi, et maximi momenti quaedam praetermittere volumus, a peritonaeo incipiamus neceſſe eſt.

Anatome viſcerum ſtructuram, ſibi propria voluptate, docet, ſed ab his deliciis nobis abſtinendum eſt, quoniam ſitus ſolus ad praeſentem tractationem noſtram pertinet. Quum autem de hoc diſtincte nihil dare poſſimus, niſi ſitum antea ipſius diaphragmatis, quod multum omnino ad abdomen confert, explicamus, in noſtra meditatione praemittendus erit. Oritur ex tendinoſa adhaeſione inferius a mediaparte corporis vertebrarum lumbarium quartae nempe tertiae et ſecundae. Carnoſum tandem fit, et foramen ellipticum ſiniſtrum format, deinde quoque ad latus medii corporis vertebrae lumbaris ſecundae magis carneis fibris adnatum eſt. Et denique a tranſverſo proceſſu primae vertebrae lumbaris quoque carneum aſcendit, et in muſculos quosdam ſe unit, qui altius continuantur. Ad latera deinde a cartilaginoſa, imo interdum oſſea, parte coſtarum inferiorum ad ſeptimam uſque muſculoſas adhaeſiones habet, et exin quoque verſus medium plus minusve oblique progreditur. (*) Formatur in tendine et in dextra quidem parte foramen alterum quadratum. Circa mediam tandem partem intervallum relinquitur, ubi pleura optime poteſt cognoſci. Superius a ſuperficie interna cartilaginis Xyphoideae muſculus oritur, deſcendit, et ſic totum ad mediam

(*) De diaphragmate levius cogitarunt plurimi medicorum, et ex recentioribus pauci modo de illo curatius meditati ſunt, ut monſtrant, *ſpecimen novae medicinae conſpectus, Paris 8.* JOVRNAL DES SCAVANS SEPT. 1751. ROVLEN *des maladies occaſionnées par les promptes et frequentes variations de l'air.* GASPARE RODRIGVES DE PAYRA *Epicriſis critico-Apologetica de affectu Atrabilario, miracbiali, ſive de morbis cerebri et mentis, qui extra cerebrum originem habent etc..* Quod eo magis mirum eſt, quum jam vetuſtiſſimi de illo graviores aluerunt cogitationes, quas plane negligere ſemper periculoſum eſt, niſi probe examinatae ſint. Non poſſum non locum hic dare *Ariſtotelicum*, qui certe egregius eſt, dum ſolitum eius dicendi modum praeſupponimus. invenitur ΑΡΙΣΤΟΤΕΔΟΥΣ περι ζωων μοριων, το Γ ed. Baſileae MDXXXI. Fol. 245. b. οὕτω γαρ προς την ἰσχυν και την τασιν χρησιμωτερον. διοτι δε προς την θερμοτητα την κατω, ὁιον παραφυαδες ἐισι, σημειον εκ των συμβαινοντων. ὁταν γαρ δια την γειτνιασιν ἑλκισωσιν ὑγροτητα θερμην και περιττωματικην. ἐυθυς ἐπιδηλως ταραττει την διανοιαν και την ἀιθησιν. διο και καλουνται φρενες ὡς μετεχουσαι τι του φρονειν. ἁι δε μετεχουσι μεν οὐ εγγυς δ' οὖσαι των μετεχοντων ἐπιδικλον ποιουσι την μεταβολην της διανοιας.

mediam suam partem vergit. Fit autem ibi universalis fibrarum ejus mutatio, tendineam nempe assumunt naturam, et centrum radiosum quoque, ab Helmontio ita dictum, (*) sic construitur, et sic medio latiori angulo pericardium fulcit.

§. XXXVI.

Situs hic diaphragmatis variis inservit usibus, e quibus nobis illi saltim considerandi sunt, qui in abdomine exseruntur. Descendit in inspirationis momentis, ibique omnes amplos illos effectus producit, quos jam in loco de costis (§. XXIII.) enumeravimus, et quos hic repetere superfluum esset. Praeterea plane propriis finibus pro suo sita destinatum est, qui ex connexione cum tot partibus distinctius explicandi sunt, de quibus, quum adhuc vel plane lateant, vel theoria modo manca innotuerit, plura addere non licet.

§. XXXVII.

Sic etiam vitia, ex situ singularum partium ex dicta theoria deducenda, in medium proferri nequeunt: cetera autem, cum ab adhaesione sua dependent (§. XXXV.) jam in explicatione partium illi inservientium (§. XXIII. s.) recensuimus, et proinde omnia hæc praeterire possumus.

PERITONAEVM.

§. XXXVIII.

Sic septum hoc transversum nobis locum fixum dat, a quo eo distinctius peritonaei situm derivare possumus. Ad universam igitur inferiorem magis concavam diaphragmatis superficiem peritonaeum sua superficie, exteriori respectu cavitatis abdominis, adnascitur sat firme, adeo, ut ipsum diaphragma lamina exteriori sive cellulosa attingat, interiori membranula autem abdominis cavitatem respiciat, sic ad omnia illius latera superius et inferius ad musculos abdominis, vertebras et lineam albam in

 ipsam

(*) *Van* HELMONT, *lib. a sede animae morbos Ed. Elzevir, p. 28.*

ipſam abdominis cavitatem continuätur. Per totum hoc cavum, ſuperius, inferius et ad latera omnes viſcera excipientes partes inveſtiens amplo quaſi ſacco formato primum deſcendit. Inhaeret in multis viae punctis partibus, quibus annectitur, et continuationes in medium abdominis ſpargit. Tandem variis locis, variis modis ad finem abdominis tota lamina membranacea finitur, celluloſa vero nunc deſinit, nunc extra abdomen continuatur. Adhaeret nempe primo Peritonaeum ad hepatis cum diaphragmate connexiones, et ſuperiorem, communem etiam dictam, et externam hepatis tunicam format. Ad latera oppoſita ad Oeſophagi partem, quae mox thoracem deſerit, annectitur, in modicae latitudinis ligamentum abit, et, ſenſim leniter aucta latitudine, infra cardiam deſcendit, et parte ſuperiori arcus minoris ventriculo adnaſcitur, et audit ligamentum Gaſtrophrenicum. Licet autem hoc ligamentum ad Oeſophagi latus formaverit, non ipſam tamen laryngem nudam relinquit, ſed quoque externam illi dat tunicam, quae poſterius ſupra totam ventriculi molem extenditur. In eodem latere, ſed magis verſus poſteriora, peritonaeum ad lienem deſcendere reperimus, eandemque ibi viam eligit, dum lienem inveſtit, et ligamenti forma duplicaturam facit, tandem verſus renem deſcendit. Omitto, quae dicenda ſunt de tranſitu peritonaei per aperta foramina ad producendum pleuram, quod ſcopi mei non eſt. Dum ex utroque latere hic ſub hepate, ibi ſub liene venit, in media inter haec viſcera regione glandulam illam magnam, Pancreas dictam, non tranſit, ſed adhuc paullum continuatum ex utroque latere ad muſculos utriusque lateris Pſoas vaſa majora et corpora vertebrarum aſcendit, ſeque ita inſinuat, ut relictis vertebris in amplas latas laminas aſcendat. Dato Meſenterio, per medium imi ventris internam longitudinem ad latera in craſſam adipoſam membranam mutatur, et ſub hoc nomine renes cooperit. Inferius tandem arterias ad fundum veſicae urinariae, poſterius autem ad inteſtinum rectum ultimo adhaeret, et ſic tandem finitur. In ſexu ſequiori duplicatur adhuc ad fundum uteri in lata illa ligamenta, alae veſpertilionum dicta, et ovaria recipit. Pars celluloſa autem per productiones continuatur et extra abdomen finitur. Inveſtit vaſa majora, arteriam aortam, et venam cavam, totumque illorum progreſſum concomitatur, et tandem cum va-

ſis cruralibus ſub ligamento Poupartii tranſit. In ſexu nobiliori alia celluloſa portio per ipſum annulum abdominalem funiculum ſpermaticum cingit, et verſus ſcrotum deſcendit; in ſequiori autem ſub nomine ligamentorum rotundorum a fundo uteri intus ſuſceptis vaſis abdomen in annulo deſerit, et in celluloſa montis Veneris terminatur.

§. XXXIX.

Sic ſitum peritonaeum inveſtit muſculos, et planam ac lubricam inteſtinis ſedem parat, et in glabra, a continua in abdomine hinc inde e viſceribus perſpiratione, ſuperficie attritum minuit, imo impedit. Primario autem ſitum viſcerum abdominis coarctat, et motum omni modo regularem et uniformem conſervat. Ne dicam, quantus ille uſus ſit, cum mater tot membranarum et partium exiſtat, ſi tunicas, omentum, meſenterium, et involucra dat. Patet uſus illius vel a poſteriori, ſi ſitus illius naturalis eſſe deſinit. Nam ſi dilatatur et in alia ſpatia abit, ceſſat coarctatio viſcerum, ſequuntur illa viam apertam, et fiunt Herniae. Cum igitur in omni Hernia Peritonaeum vel ruptum, vel dilatatum ſit, illas hernias, quae a loco alieno partium ſolidarum pendent, non melius, quam ſub ſitu alieno peritonaei, recenſeri poſſunt. Non igitur noſtri ſunt cenſus, hydromphalus, hydrocele, pneumatomphalus, pneumatocele ſarcomphalus (*) ſarcocele, varicocele, varicomphalus.

§. XL.

Hernia dicitur portio peritonaei in ſaccum extra abdomen prolongata, κήλη, *Bruch* etc. Sunt vero herniae in genere vel verae, vel ſpuriae ſive nothae: Verum, cum noſtra definitio ea ſit, ut ſolum veris conveniat, ex his, ſpuriis ſcilicet, nullae amplius addendae ſunt, quam ſarcocele ſarcomphalus et varicocele, alio tamen reſpectu, quam ſub titulo herniarum: Sarcomphalus enim, jam (§. XXI.) recenſitus eſt, ſarcocele autem et varico-

(*) Bronchocele enim plane huc non pertinet, (vid. infr.) ſi ſecundum quosdam per uteri prolapſum explicetur. BLANCARD. LEX. MED. AGNETHLER, *Halæ 1748. p. 361.*

varicocele (vid. infr.) explicabuntur. Ipſae verae herniae autem iterum vel umbilicales, omphalocele, et exomphalas, quae in vel circa umbilicum accidunt, vel inguinales, bubonocele, ſi in inguine adſunt, vel ſcrotales, oſcheocele, quae in ſcrotum pendent, vel abdominales, hypogaſtrocele, quae circa lineam albam, vel femorales, ſi ſub ligamento Fallopii prolapſus fit, vel dorſales, ſi per dorſum erumpunt: Sic enim a loco determinatae ſunt. Praeter hanc alia adhuc diſtinctio recepta eſt, quae a contentis deſumitur: Nam vel ſolum omentum, vel ſolum inteſtinum, vel utrumque ſimul ex abdomine prolabitur. Sic in enteromphalo inteſtinum in umbilicali regione, in enterocele inteſtinum in ſcroto, in epiplomphalo, omentum in umbilicali regione, in epiplocele omentum in ſcroto, in entero-epiplomphalo inteſtinum et omentum in umbilicali regione, in entero-epiplocele utrumque in ſcroto pendet. Et ſic, ſi recepta eſſent nomina, caetera quoque denominari poſſent. Denique ſunt vel ſimplices ſi una modo hernia adeſt, duplices, triplices, ſi plures adſunt, vel compoſitae, ubi hernia vera et ſpuria conjuncta eſt. (*)

§. XLI.

Oriuntur herniae (**) nunc a relaxatione, nunc ab extenſione, (***) nunc a ruptura peritonaei (****) et pluribus cauſis.

(*) IOAN. IVNCKER. *Conſpectus Chirurgiae, Halae 1731. 4. p. 156.*

(**) Jam ab AQVAPENDENTE utrasque cauſas diſtincte propoſuit PENTATEVCHOS CHIRVRGICVM HIERONYMI FABRICII *ab* AQVAPENDENTE *opera* IO. HARTMANNI BEYERI *Francof. ad Moen. 1592. 8. L. 1. C. XXIV. p. 219. vid. et.* SCHACHERI DISP. *de morbis a ſitu inteſtinorum praeter naturali. §. 7.*

(***) HILDANI OPER. pag. 899. NVK. EXPER. CHIRVRG. *cap. de Herniis.* NVK. ADENOGRAPHIA. *p. 171.* RVYSCH. ADVERSAR. ANAT. CHIRVRG. Dec. II. p. 9. ubi vel contendit, nunquam diſrumpi, ſemper extendi, cui autem recentiorum optimi jure non adſtipulantur. vid. infra.

GARENGEOT. *Trait. des operat. de Chirurgie* TOM. I. CAP. VII. ART. IV. OBS. *16. p. 329.* SALZMANNI DISSERT. *de veſicae urinariae hernia. Argentor. 1732. p. 34.* §. 21. quam SALZMANNIANAM obſervationem PLATNER eandem cum GARENGEOTIANA putat. IOH. ZACHAR. PLATNERS *gründliche Einleitung in die Chirurgie, Leipz. 1749. 8. T. 2. p. 51. §. 805. in nota.*

(****) AEGINETA lib. VII. cap. 65. RONSSET. *Sect. caeſar.* BARBETTE et GARENGEOT *in capitibus de Herniis.*

caussis. Memorata relaxatio a multis vel cum extensione confunditur, vel plane neglecta est, interim tamen facillime contingere potest, cum possibilitas ex nota ejus structura pateat, et revera illud extendi, graviditas satis superque doceat. Nec desunt causae, scirrhosum viscus, inflatum, inflammatum, durum, conamina intestinorum versus exteriora aucta, quae causis ruptionis falso adnumerari solent. Huc vero pertinent illae, quae licet eaedem sint, tamen alio tempore relaxationem, alio extensionem producere possunt. Casus ex alto, percussiones, equitationes, vomitus, concussiones, clamor, cantus, risus, sternutatio, tussis, vomitus, fortis nisus sive ad parturiendum sive ad alvum purgandam, (*) flatus, saltus, sublatio graviorum ponderum, terror (**) et plura. Patet extensionem nimiam rupturae causam esse, simulque veritatem prioris causae demonstrat, admittit igitur easdem causas procatarcticas, ea solum differentia, ut istae ad posteriorem effectum producendum longe vehementiores esse debeant.

§. XLII.

Plane aliae sunt causae, quae relaxationis autores agnoscendae sunt. In junioribus enim necessario frequentiores erunt, quam in senioribus, et secundum illorum sententiam, qui in viris peritonaeum debilius quam in foeminis esse putant, (***) in sequioris sexus subjectis copiosiores, quam in nobilioris. Ibi enim

(*) Exemplum oscheoceles enteroceles ex alvi adstrictione, DEKKER dat ubi hac iterum praesente semper illa rediit, quam autem aegrotans ipse semper curavit, dummodo sibi clysma MUYSENBROECKII applicavit. FREDERICI DEKERS *Exercitationes practicae. Lugd. Bat. 1694. 4. p. 449.*

(**) RUYSCHIUS de hac causa rariori exemplum dat in OBSERV. suis ANAT. CHIRURG. *Obs. 98. p. 125. Reticuit patiens hoc malum tam diu donec simul, mirum dictu! in Bubonocelen solo terrore incideret. Dolium enim ingens vini de improviso rumpebatur in ejus cella, unde ita obstupuit, ut illico in Bubonocelen incideret. Id quod semel mihi adhuc observare contigit in alio, qui solo terrore subito herniosus factus erat, retulitque mihi supra citatus Chirurgus* (ANDREAS BOEKELMANNUS) *in herniis sanandis versatissimus, sese hoc quoque pluries observasse.*

(***) ANDR. OTTOMAR GOELIKE DISP. *de Hernia femorali, Frf.* 1740. *p. 5. §. 4.*

enim generalis et communis caufa fundamentalis, major nempe fibrarum laxitas eft. Priores caufae laxitatis folae in corpore, in quiete relicto, herniam non protrudent, fed, leni motu accedente, a caufis in §. praecedenti dictis, facillime produci poteft.

§. XLIII.

Extenfum hoc modo peritonaeum obftantes partes premit, et tandem cedere jubet, fit facculus, fequitur vel omentum, vel inteftinum parti peritonaei prolapfae adjacens, et in facculum intrat. Amplo hiante fpatio leniter progreditur, et in quiete manet, nifi frigus externa integumenta et illius contenta vehementius afficit, irritationes et fpafmos producit, et colicis, iliacis, inflammatoriis, mox gangraenofis, tandem fphacelofis, mox fcirrhofis affectibus occafionem praebet. Quando anguftiori autem pro exitu aperto foramine, majori vi inteftina premuntur, et cum impetu trajiciuntur, ftatim irritatio adeft, inflatur pars egreffa, fit tumida, et ad omnes vix nominatas adfectiones proniffima eft, et Chirurgo repofitionem tentanti multa obftacula opponit. Impletur praeterea interim inteftinum fecibus induratis, omnia fymptomata augentur, et eandem ludunt fcenam, nifi, huius generis herniis quae incarceratae nominantur, cita adferatur medela. Rebus fic fe habentibus, vocato medico, non femper eadem fpes eft; Plane aliter enim fe recens, ac inveterata, libera ac incarcerata, fimplex ac compofita habet. In genere nulla fere hernia, nifi in junioribus, fimulque tenerioribus fubiectis, rariffime autem in provectioris aetatis hominibus ac fenibus perfecte tollitur, praefertim, fi cura palliativa, uti plerumque fit, adhibetur, (*) vel circumftantiae etiam non permittunt, vel aeger prohibet, quominus vera ac radicalis inftituatur curatio. Si per adeo longum temporis fpatium intactae relictae funt herniae, vel tot injuriis expofitae, ut jam nominatis vehementibus fymptomatibus ftipatae fint, omnis fere felicis eventus fpes evanefcit. In incarcerata autem magnum vel primo

(*) IUNCKER. CHIR. *loc. cit. p. 192.* ubi LONFRANCI exemplum de duobus viris uno quadragenario, altero fexagenario allegatur, fed non citatio loci addita eft.

mo ſtatim tempore adeſt periculum, quare medico incumbit, ut ſine mora congrua et adaequata remedia ordinet.

§. XLIV.

Indicationes, quas Medicus in genere formare debet, variae pro varia conditione ſunt. In hernia recenti, nullo graviori ſymptomate ſtipata, tres adſunt indicationes: nempe 1) inteſtina vel omentum ſunt reponenda in locum naturalem, 2.) repoſitio ſuſtentanda eſt, et 3.) tonus eſt reſtituendus. Si autem vel per ſe jam hernia periculoſior ſit, vel alia acceſſerint ſymptomata, ſequentes formantur indicationes: 1.) dolores et inflammationes mitigandae, 2.) Spaſmis occurrendum, 3.) Dilatatio eſt inſtituenda, 4.) Repoſitio ſuſcipienda, 5.) facta repoſitio ſuſtentanda, et 6.) tonus ac ſtatus naturalis reſtituendus. Quilibet videbit, priores tres hujus indicationum ordinis pro variis circumſtantiis nunc adeſſe, nunc deficere; et rationalis practici erit, in quocunque caſu diſquirere, quaenam illi ex indicantibus vel contraindicantibus indicata injungantur.

§. XLV.

Singulas indicationes breviter perluſtrabimus. Primae autem nobis curae erunt recentes, optimae notae, herniae. Quum ſimpliciſſimus nobis hic caſus fingendus ſit, emollientes unctiones in hiſce plane non conducere arbitror, quia atonia neceſſario adeſt, et laxitas tam peritonaei, quam contentorum non augenda eſt. Ponitur igitur aeger in ſitu horizontali dorſum verſus ſubſtratum directum, et inteſtina uno cum prolapſo peritonaeo vel ſponte retrocedent, vel, ſi antea hernioſus bene abſtergitur, ne digiti propter lubricitatem cedant, cauta manu chirurgi, reponuntur. Repoſitione ſic facta, manu altera chirurgus partem reſtitutam leni preſſione in ſitu ſuo ſervat, interim altera admovet globulum ex emplaſtro ad hernias officinali paratum, illumque applicatum eadem circumſpectione tenet, emplaſtrum ejusdem compoſitionis imponit, et integumentis annectit, deinde applicat ſplenia, et cuncta tandem rite applicata faſcia umbilicali firmat. Cum autem hoc modo junioribus ſatisfaciat, in pro-

 vectio-

vectioribus ipsa ammata sunt applicanda. Hac operatione facta aegrotans in quiete et situ, quem chirurgus commendat, maneat necesse est, et sic uti motus corporis externi evitandi sunt, sic etiam animi pathemata vehementiora et diaetam commoventem fugere, imprimis autem a venere abstinere debet. Si tandem omnia sunt legitima, emollientia esculenta et nimia potulenta, imprimis autem flatulenta evitet. Sic non sine utilitate erit, si aromatica calidiora adhibet, quae flatibus resistunt, et robori non repugnant, sed istud potius juvant, uti sunt spiritus nitri dulcis, spiritus anodynus mineralis, infusa vinosa ex rad. imperatoriae, angelicae. HB. melissae citrar. flaved. cort. citri. aurantiorum, cortice culilawan, cinnamomi, baccis cardamomi, sem. foeniculi etc. His imprimis addenda sunt tonica, roborantia, subadstringentia, martialia, amara leniter balsamica, vt grana chermes, rad. poeoniae, Morsuli ex myrrha genuina, semine santonico, croco et sacharo in aqua foeniculi soluto, Elect. ex rob. juniperi, extr. cent. min., trifol. fibr., pulvere anisi stellati, sem. santonici, cumini Aethiopici etc. Et haec tamdiu adhibenda usque dum medicus usum ulteriorem interdicat.

§. XLVI.

Plane aliter res se habet, si plura sunt impedimenta, et aliae indicationes his praemittuntur (§. XLIV.) et hae ipsae in praxi vario rursus modo mutantur. Si inflammatio adest, necessario antiphlogistica applicanda sunt, ea tamen cautione, ut illa evitentur, quae atoniam augent, ut venaesectio est, quae ideo vel negligatur penitus, vel parce instituatur, nisi urgens adsit necessitas (*). Interne non melius fere remedium erit, ac nitrum, vel cum camphora et ⊖ ♁ tosellae in pulverem redactum, vel cum seminibus quatuor frigidis et ⊖ libus mediis in potiuncula porrectum, externe cataplasmata adhibeantur quorum duo, unam EXCELL. DE GORTER, alteram ILL. HEISTERI, dabo.

℞.

(*) Quae est magnus calor, ubi frequentius adhibenda phlebotomia teste PLATNERO s. IOH. ZACH. PLATNER, *gründliche Einleitung in die Chirurgie, Leipz. 1749. 8. 2 Th. p. 58. §. 21.* et GARENGEOT *Tr. des operations de Chirurgie Tom. I. Chap. V. Art. I. Obs. XIII. pag. 274.*

℞. (*) Herb. parietariae.
Malvae.
Altheae.
Phellandrii aa. Mj.
Coqu. in. f. quant ▽ae communis in cataplasma, adde
Far. lini
Foenu graeci aa. ℥j.
☍ Liliorum alborum ℥iß.

℞. (**) Boli
Oxycrati aa. ℥vj.
⊖ communis ℥j.
Ⓓtri depurati ʒij.
✝ti.
▽ae fontanae aa. q. s. ad consist.

Prius tamen nimis fere in hoc casu emollit, et posterior itaque formula magis commendanda est, nisi circumstantiae simul emollitionem requirunt, et sic huic indicationi satisfaciendum est. Alia facies est, si induratio, inflatio, et inde spasmi adsunt, tunc enim necessario emollientia adhibenda sunt, et si flatus simul premunt, quoque carminativa praescribenda, et externe vel formula Gorteriana in usum trahenda est, vel sequens.

℞. Rad. Altheae.
Taraxaci.
Liliorum alborum aa ʒiv.
Fl. Chamomill. vulg.
Sambuci aa Mij.
Sem. Foenu graeci ℥ij.
Caricar. pingu. no. V.
C. C. gr. m. M. D. S. *mit Milch zu kochen.*

Si tandem obstructiones adsunt, clysteres non negligendi, et imprimis in hoc casu herba nicotiana commendanda est. (***)

 §. XLVII.

(*) DE GORTER CHIRVRG. REPVRG. *l. c. Form.* 79.

(**) HEIST. *Compend. Chirurg. loc. cit. p.* 260.

(***) His indicationibus additur convolutio intestinorum, de quarum ratione infra uberius disquiremus, si autem illae, quae dantur, adsunt, eadem remedia in usum trahenda sunt, quae ibi commendantur.

§. XLVII.

Si autem incarcerata dilatationem inſtituere jubet, peritus adſit Chirurgus. (*) Determinet ille pro diverſa, operationi ſubjicienda, regione juſtum aegrotantis, quem Chirurgiae praecepta praeſcribunt, locum, et adſtantium quidam ſemel datam ſituationem ſollicite conſervent. Tunc cultro primo integumenta, quibuscunque regionibus communia, diſſecet, et ſimulac uſque ad celluloſam, peritonaeum externe circumdantem, pervenerit, extrahat cultrum, et longitudinem ſectionis, quantum neceſſum putat, ſub ipſa extractione augeat, ea tamen cautione, ut cultrum ad directionem ſpecilli ſulcati ſive conductoris ducat, (**) Dilatatione autem facta cultrum reponat, adhibeat cauta circumſpectione manus, et adipem ac celluloſam, quae nempe illi impedimento ſunt, leniter divellat, ut merum peritonaeum nudum appareat. Tunc ſumma cum attentione iterum cultrum admoveat, et parvam ſecet in ipſo peritonaeo aperturam in medio denudatae partis, mox applicet conductorem, introducat cultrum, et ſic ſecundum neceſſariam directionem et in oppoſitas ſibi regiones ipſam peritonaei aperturam dilatet. In promtu etiam eſſe poteſt culter hujus generis (***) in ſulcato ſpecillo, ita radii modo affixus, ut manubrio extra illum premendo acies verſus exteriora moveatur, adduntur ad meliorem ſecuritatem alae ex utroque latere, quae inteſtina leniter premunt, et coërcent, ne durante ſectione quid detrimenti capiant. Probe autem tunc attendendum eſt, num pars prolapſa inteſtini cum peritonaeo concreta ſit; neceſſario enim ibi ſolutio requiritur, caute tamen inſtituenda, imprimis ſi periculum augetur, dum concretio cum vaſis fiat majoribus v. g. cruralibus in crurali.

§. XLVIII.

(*) Multi Chirurgorum non ſine haeſitatione ſe ad hanc operationem accingunt, et ſemper maxime periculoſam putant. LE DRAN *Obſ. de Chirurg.* TOM. II. OBS. LVIII. *pag. 18.* Si autem incorrupta adhuc inteſtina ſunt, vel nimis magna portio extraverit, unde alteratio ſemper major, vid. GARENGEOT *Traite des Operat. Chirurg.* TOM. I. CHAP. V. ART. V. *p. 359.* hanc operationem pluribus leviorem puto, nec, ſi Chirurgus omnia rite peragit, et aegrotans diaeteticas regulas obſervat, mali quid inde provenire poteſt.

(**) vel digiti. CYPRIANI *epiſt. de foetu è tuba uteri exciſo p. 85.*

(***) Biſtouri gaſtroraphique caché, hernique: HEIST. 73.

§. XLVIII.

Hac indicatione impleta repoſitio ſequenti modo inſtituitur. Applicatur prolapſo inteſtino vel unus digitus index, vel ſimul ſocius medius ad illam partem, quæ margini aperti peritonaei proxima eſt, ſpecilli modo illum ſub peritonaeum leniter ducat, et angulum acutum, inteſtinum premendo, verſus interiora faciat, ut ſub digitis applicatis, digiti alterius manus eadem lege applicari poſſint. Tunc primo digito ducat partem prolapſam verſus interiora ad locum conſuetum, uſque dum digitus primus jam in interiori abdomine lateat, tunc extrahatur, ſed ſecundus in ſitu maneat ac lenis preſſio eadem directione conſervetur, uſque dum egreſſi digiti iterum ſub illis locari poſſunt, tunc enim quoque ductum continuant, et hoc artificium continuatur uſque dum repoſitum ſit inteſtinum.

§. XLIX.

Repoſitione facta alterutrum digitorum in cavitate abdominis, poſteriorem nempe, relinquit, alterum anteriorem extrahit, et labia peritonaei ac integumentorum vel ſimul muſculorum ſecatorum conjungit, ut in medio prematur immiſſus adhuc digitus. Tunc circa illum, quantum fieri poteſt, duobus digitis alterius manus ſuperne et inferne commode appoſitis, claudatur vulnus, et leniſſime, dum extrahitur digitus, applicati externi ſemper lenius et anguſtius premant, ut, dum digitus plane vulnus deſerit, clauſum etiam ſit. Tunc adveniat alius, qui hunc vulneris ſtatum conſervat, ſumat ex apparatu (Appareil) filum Chirurgicum in cujus utroque fine acus gaſtroraphica invenitur, leni modo iterum digitum indicem cui acus altera quaſi ſpecillo immiſſa eſt, et apice digiti apex acus tegitur, introducat, ut dorſo, contrario igitur priori modo, inteſtina tanget. Alii recentiores fere accuratius putant digitum potius non eſſe extrahendum, ſed modo leniter vertendum, ne motus et irritatio absque neceſſitate augeantur, quibus, aeque ac PRAECEPTOR ILLVSTR. PALLAS, non autoritatis praejudicio, ſed uſus praeſtantia invitatus, absque dubio aſſentior. Introducto digito incurvetur palma manus, mons lunae prematur verſus ibi ſitum

caput

caput acus, ſic apex verſus exteriora per pollicis ſpatium a margine vulneris protruditur, exit, et pars fili poteſt protrahi. Non extracto, pro eadem cautela digito, ad alterum latus in eodem ſitu moveatur, et idem inſtituatur proceſſus. Haec eſt prima ſutura. Repetatur duabus vel tribus vicibus operatio pro longitudine vulneris. Tunc acubus ſubtractis, labia, filo relicto, contrahuntur, imponitur digitus, ſuper illum nodus formatur ſimplex, et leniter conſtringitur, dum eadem lege removetur digitus, uſque dum plane nodus ſit formatus, applicatur ſplenium parvum, vel rotundum, vel oblonge quadratum, premitur iterum impoſito digito, et ut antea ſimplex, ſic nunc chirurgicus formatur nodus et tandem nectitur *(wird eine Schleife gemacht)*, ut poſſit nunc contrahi, nunc dilatari pro diverſis, quae formantur chirurgo, indiciis. (*)

§. L.

Nondum vero perfecta impleta eſt illa, quae repoſitionem ſuſtentare jubet, indicatio, ſed deligatio adhuc inſtituenda. Vulnus ita clauſum inungit chirurgus vel balſamo arcaei, vel alio traumatico, imponit linteum rarum, ac tandem longiora emplaſtra jungentia *(Heft-Pflaſter)* applicat. Super haec ponuntur plagulae, tunc ducitur circa hanc abdominis regionem faſcia circularis abdominis, et finitis circulis ſuperne immittitur humeris faſcia ſcapularis, quae ſuis finibus, affigitur circulari. Si omnia haec ſecundum regulas artis rite peracta ſunt, relinquitur aegrotans in quiete, et conveniens ordinatur diaeta. Obſervet ſitum datum, evitet omnia ſanguinem commoventia, interne traumatica et conſolidantia in uſum trahantur, externe autem chirurgus omnia ſuo tempore obſervabit et mutabit, uſque dum conſolidatio peracta ſit.

(*) Quam ſuturae ſpeciem jam laudarunt CELSUS, RAISSEL, ROLFINC, HEISTERUS et alii. CELS. *lib. 7. cap. de omenti deſcenſu.* ROUSSET. *l. de ſect. caeſar.* Et ROLFINC *Diſſert. Anatom. Norimb. 1656. L. I. cap. XIII. p. 182.* qui antea de ſecuritate operationis dubitavit dicit. *Inde audentior factus benedictionem coelicam expertus ſum, ſanatum vulnus nulla ſubſequente Hernia.*

§. LI.

Reſtat ultima communis indicatio quae tonum nempe et robur reſtituere jubet. In poſteriori caſu ubi operatio facta eſt, non, niſi plane cicatriſato vulnere, in uſum trahenda ſunt hujus generis pharmaca, ne ſanguinem nimis commoveant. (§. XLIV.) Interne pauciora adhibenda ſunt, et ſufficiet mixtura quaedam, ut:

℞. Eſſ. Meliſſae.
Cort. ☉tiorum.
Flor. Cham. Rom. aa ℥ij.
♒ Φtri dulc. ʒj.
℅ Cinnamomi gt. xii.

Imprimis autem externe abdomini adhibenda ſunt linimenta et unguenta v. g.

℞. Ung. Nervin. ℥j.
Axungiae caſtor.
Balſ. Peruv.
℅ Nucis Moſchat. expr. aa. ℈j.
Lavendulae.
Roris marin. aa. gut. x.
Caryophill.
Cinnamomi aa. gt. v. M.

His interne jungenda ſunt ſubadſtringentia, martialia, et imprimis cortex peruvianus, vel in ſubſtantia, vel in infuſo. (*) Huc referri

(*) Hiſce ex commendatione veterum addi poſſunt PAVLI. LIB. 3. CAP. 53. ♃ *cortic. granatorum* ℥x. *gallarum immatur.* ʒv. *vini adſtringentis* ℥v. *decoquantur et imponantur, prius abluto loco* ▽*a frigida, et quarto quolibet die renovetur.* AVICENNAE ♃ *Nucum cupreſſi, acaciae, balauſt. gallarum immaturarum aa.* ʒj. *myrrhae, thuris, ſarcocollae, tragacanthae, gummi Arabici aa.* ʒiij. *mumiae, ſanguin. dracon aa.* ʒij. *terantur cum aceto.* Aliud quod AVICENNA, CELS. et ab AQVAPEND. l. c. L. I. C. 25. p. 223. laudant ♃. *malicorii, boli Armenae, ſanguin. Drac. aa.* ʒj. *tegulae pulveriſatae* ʒij. *pulveris bislinguae* ʒijß. *cum ovi albo, modico* ✝*to et colophonia, fiat emplaſtrum.* Quod ſufficere affirmat ab AQVAPENDENTE ad totam herniae levioris curationem. De quibus lector pro lubitu ſentiat.

referri etiam poteſt obſervatio, hernias ex terrore eſſe curatas. (*) Sic generaliter de herniarum curatione cogitandum eſt, requiruntur autem interdum variationes pro variatione loci, ubi hernia reperitur, quas recenſere nunc noſtrum eſt.

§. LII.

Ut ſitus nobis in omni meditatione norma eſt, ſic hic determinabit, quaenam herniarum ſpecies primo conſideranda veniat, Omphalocele nempe, et quidem illa, in qua inteſtina et omentum (**) continentur, omiſſis aliis, quaeque mox major, (***) mox minor, mox libera, mox incarcerata (****) reperitur. Eſt autem extenſio (*****) ſive etiam interdum integra apertura et ruptura umbilici cum prolapſu peritonaei aliorumque contentorum. Omnes generales cauſae (§. XLI.) eaedem ſunt hic ſufficientes, hac modo addita determinatione, ut quaedam ſingularis laxitas hujus partis, vel major directio impetus verſus hanc regionem hanc herniae ſpeciem produxerit. Imprimis familiarior eſt infantibus, ubi ſolus frequentior clamor ad producendum hunc affectum ſufficit. Si non incarcerata et recens eſt, nulla operoſa ejusdem cura ac (§. XLV. XLVI.) ſaltem generalis requiritur. Si autem vel inveterata, vel incarcerata, vel nimis magna eſt, palliativa cura non ſufficit, et radicalis inſtituenda. Prima eſt valde analoga illi, quam indicationes generales docuere, cum paucis tamen differentiis. Invenit enim LE DRAN in commodiorem operationis finem proprium cultellum, *biſtouri herniaire* nominatum, (******) et paulo diutius ligaturae, etiam poſt cicatriſationem

(*) GVNTH. CHRIST. SCHELHAMERI *Ars med. univerſ. ed.* ERN. FRID. BVRCKARD *Tom. III. Roſt. Et Wiſm.* 1752. 4. *Lib. III. Sect. III. Cap. V. §. XV. p. CCCIII. et Lib. V. Sect. III. Cap. III. P. CCCCXIII.*

(**) PLATERI OBSERV. vid. SCHENCK. OBSERV. LIB. III. OBS. 357. *p.* 989.

(***) HILDANI *opera p.* 900. *et*, OBS. GREGOR. HORSTII.

(****) SCVLTETI *Zeughaus der Chirurgie* TAB. 37.

(*****) ILL. HEIST. CHIRVRG. *T. II. C.* 114. *p.* 716. §. 15. in Chirurgia ſua monet contra Dionem non ſemper in his herniarum ſpeciebus Peritonaeum eſſe ruptum, ſed in contrarium caſum rariſſimum profert, qui autem ſine ejus addita figura communicari non poteſt.

(******) LE DRAN *Obſ. Chirurg. T. II. p.* 26. OBS. 69.

trisationem adhibendae sunt. Parum abit PETIT (*) et decussatim sectiones instituit, appendices cellulosas vicinas dissecat, et alium dedit cultrum, qui ideo *culter Petiti* nominatur, licet jam (**) antea notus fuerit, (***)

§. LIII.

Hypogastrocele sive Hernia abdominalis nunc ad latera illius accidere potest, sed impossibile, eandem paulo super, vel infra lineam albam nasci. Nam superius cartilago Xiphoides impedit externe, interne vero nullum herniae obnoxium intestinum ibi invenitur, sed pars ventriculi mox in pylorum abit. Inferius iterum synchondrosis ossium pubis obstat, et non nisi vesica prolabi potest, utrumque, licet non hernia esset, prolapsus in linea alba, non supra autem vel infra illam, foret, licet non

G 2 desint,

(*) HEIST. CHIRVRG. T. II. *p.* 714. *C.* 114. §. 13.

(**) MEEKRENS *Observ. Chirurg.* ROVSSET *p.* 279. *loc. cit.*

(***) Veterum modi non sunt omittendi, qui multum a modernis discrepant, si ustionem excipiamus, quae hinc inde adhuc exercetur, ut ex sequenti COSTAEI LAVDENSIS loco patebit, quem integrum addam IOAN. COSTAEI LAVDENSIS *de igneis Medicinae praesidiis Libri II. Venet. MDXCV.* 4. *Lib. II. p.* 125. *c.* 50. cum omnia quatuor usitata genera, CELSO citato, breviter proponat, imprimis, quae suo aevo frequentissima erant. *Primus* (curationis modus) *erat, ut resupinato aegro, et eo, quod tumorem facit, repulso, sinus umbilici vacuus duabus regulis exciperetur, quarum capita arcte deligentur, ut quod illis superius est, emoriatur. Secundus, ut acus, duo fila ducens, ad imum umbilici traducatur, de hinc utriusque lini capita in diversum tracta adstringantur, sic, ut, quod supra vinculum est, tabescat. Tertius, ut umbilici summum una linea incidatur et exscindatur; quo facilius digito demisso, quod illuc irrupit, depellatur, de hinc vinciatur. Hic igitur modus per acus traductionem et per sectionem ut non probat* CELSVS, *ita de periculo, quod ab his imminet, admonere existimamus etc. Quartus hic est: Aeger imprimis spiritum contineat, quo tumor, quam maximus esse potest, se ostendat, (hoc vero de stante homine intelligendum) tum ima tumoris basis atramento notanda est. De hinc resupinato aegro digitis tumor premendus, ut, si quid lapsum non est, manu cogatur. Post haec umbilicum attrahere oportet, et qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere, deinde partem superiorem aut medicamentis aut ferro adurere, donec emoriatur, atque ut caetera usta ulcus nutrire.* Si quis, praeterea, medicamenta in quavis herniarum specie topica veterum desiderat, ex AQVAPENDENTE sumat. PENTATEVCH. CHIR. LIB. I. CAP. 23-30. *p.* 216-235.

desint, qui aliter sentiunt. (*) Extensio et ruptura causa esse possunt, dissentiente DIONE, qui posteriorem semper in culpa esse putat. Cura palliativa et Celotomia, quoniam haec herniarum species simplicissima, licet raro levissima existit, (**) eadem quidem est, ac generalis; notandum tamen erit, plurimos expertos Chirurgos, si non urgentia adsunt signa, palliativam longe praeferre radicali, imo putant, vel hac instituta, per totam vitam ammata esse retinenda (***), ne malum, uti facillime ob actionem lineae albae accidit, (****) recurrat.

§. LIV.

Si intestina vel omentum per annulos abdominis et processus peritonæi in inguina procidunt, formant herniam inguinalem, bubonocelen. Aemulatur haec hernia saepe bubones in inguinibus, et attentior in perscrutatione Chirurgus esse debet, ne abcessum loco Herniae aggrediatur. Cognoscitur autem, dum statim major sit, quam incipiens bubo, simul in initio tactui cedens, mollis, adeo, ut peritus et attentus Chirurgus non facile in hoc casu peccare possit. In junioribus mera cura palliativa tollitur adeo, ut nec Ammata constanter necessaria inveniantur, in adultioribus ac senioribus, haec autem semper retinenda sint. (*****) Generales sequentes notandae sunt. Pili sunt abradendi, vasa majoris diametri liganda, et in dilatatione annuli observandum, ut directio teneatur ab osse pubis lateris affecti versus cristam ossis ilei lateris oppositi, ne quicquam dissecetur, nisi fibrae transversales, superius annulum angustantes; alias enim partes tendineae sive aponeuroticae laeduntur; Ne dicam, sic etiam evitari arteriam hypogastricam, quae magis exterius cursum suum dirigit. Dein, antequam ligatura fit, latera annuli a nonnullis scarifi-

(*) HEIST. CHIR. *T. II. p. 718. C. 115. §. 1.*

(** Ex PLATERO Obf. in OBSERV. SCHENCK A GRAFENBERG LIB. III. OBS. *370. p. 993.*

(***) GARENGEOT *Tr. des Operat. de Chirurg.* TOM. I. CHAP. I. ART. VI. *p. 367.*

(****) Non negligenda hic observatio SAVIARD OBS. CHIR. 59. HEIST. CHIRURG. *T. II. C. 115. p. 720.* 25. post sectionem caesaream talem herniam esse ortam.

(*****) Legitur tamen et sine hac cautela curatio IACOBI OETHAEI *lib. Observ. propr. vid.* SCHENCK A GRAFENB. OBS. *cit.* LIB. III. *p. 986.* OBS. *35.*

ſcarificantur (*). Abit in alias partes ILL. PETIT, dum ſaccum conſervat, et ſuperimponit convolutum quoddam, vocatum LA PELOTTE DE MR. PETIT, ſed non conſilii eſt, dum plures obſtant rationes, quas ILL. HEISTERUS adeo ſufficienter proponit, ut nihil addi poſſit. (**)

§. LV.

Propinqua admodum eſt Oſcheocele ſive Hernia ſcrotalis (***) et ejusdem igitur curatio in principio ammatis quoque adplica-

(*) In genere autem CYPRIANUS, teſte ILL. HEIST. ſuadet, ut inciſio non ſit parca, ſed tam larga, quam unquam requiritur. HEIST. CHIRURG. *P. II. C. 117. p. 730. §. 5.*

(**) Loc. cit. §. 4. Veteribus etiam in hoc caſu ignea jam medicina non defuit, et Laudatus COSTAEUS LAUDENSIS etiam de hujus curatione, per cauteria duplici inſtituenda, loquitur. Diſtinguit inter hanc herniam extenſo et rupto peritonaeo optimo quidem conſilio. Verba de priori haec ſunt. IOAN. COSTAEI LAUDENSIS *Lib. II. de igneis medic. praeſ.* LIB. II. *c. 51. p. 127. Aetius oppoſitis in principio aſtringentibus aliquando curari poſſe ait; tutiorem tamen eſſe uſtionem, ſi peritus artifex contingat. De hac* PAULUS *ſcribens, primum aegrum jubet moderata motu moveri, tum violentius tuſſire, (nempe ut, de labente in quam uſque partem ſolet, inteſtino aut omento, tumor ſeſe, quantus eſſe poteſt, prodat.) eius tunc tumoris fines atramento notandi triangulari figura, ita, ut ſuperiori parte, qua umbilicum ſpectat, transverſa linea ducatur, duae reliquae laterales in declivi inguinis parte conjungantur. Notatur etiam triangulari medium. Tunc reſupinato aegro, primam notam mediam urit clavato cauterio, tum latera trianguli ferramento, gamma litterae figuram referente et tertio lateratis aut lenticulatis totum triangulum exaequat uſtio vero ita profunda fiat, ut pinquedo attingatur. Dum haec fiunt miniſter ſaniem detergat. Poſt uſtionem ſal cum porro tritum cruſtae injiciatur, et decens ligatura inducatur, et reliqua, quae communia ſunt, reliquis uſtionibus ad perfectam uſque curationem adhibeantur. De poſteriori ſequentia leguntur. Loc. cit. c. 52. p. 128. Superiorem affectum ſi negligatur, ſequitur facile omenti atque inteſtini hernia. Cujus curationem ſectione aggreditur* PAULUS. *Uſtionis tantum meminit ad cohibendum ſanguinis effluxum, quem ad membranae erythoidis ſectionem, in ea curatione neceſſariam, ſequi periculum eſt. De hac fuſius* ALBUCASES, *licet ob ineptam interpretis verſionem obſcurius. Id velle ipſum putamus, ut expurgata aegri alvo atramento locus notetur, in quem uſque, inteſtinum aut omentum delabatur, ſemicirculi figura, ad cujus formam conſtructum ferramentum ſit, oportet, quod inteſtino atque omento, in ſedem ſuam diligenter immiſſo, et, ne elabatur, miniſtri manu detento, candens admovendum eſt, ſignato loco atque ita premendum, ut usque ad os pectinis pertingat, in quod, ſi primo non pervenerit, ſecundo etiam urendum, ut perveniat. Secus enim nihil proficitur.*

(***) Singularem caſum, ubi iam feces in ſcroto accumulatae fuere cum

plicatione tentanda est (*). Imprimis hic operatio, nisi urgentia symptomata illam requirant, non instituenda est, quia alias castratio conjuncta est. Adsunt igitur plura momenta Celotomiae Bubonoceles et eatenus modo differt, quatenus castratio simul instituitur. Aperitur et secatur scrotum eodem modo, ac integumenta aliarum herniarum, et solito modo omnes partes auferuntur, usque dum funiculus spermaticus nudus appareat. Duas tum facit chirurgus ligaturas, hanc superiorem, illam inferiorem, ea lege, ut modo tantum spatii duas ligaturas intersit, ut commode possit sectio fieri, et pars inter ligaturam nimis brevis non recurrat. Deinde etiam in superiori chirurgicus formatur nodus, ne facilius solvatur, in inferiori quidem simplex, ne operatio prolongetur, tunc amputatur sectione funiculus, et abscissus testiculus e scroto leniter et cito divellitur. Aufertur tandem tantum scroti, quantum nimium videtur in coalitione ad formandam scroti naturalis formam. Theoria castrationis alibi uberius exponitur; caetera autem sunt ut in operatione herniae inguinalis. (**)

§. LVI.

tota curatione legimus apud FORESTUM *Observ. et Curat. medicinalium Lib. XXI. Lugd. Bat.* 1596. 8. p. 73. *Obs. 14.*

(*) Quod caute applicandum, ut simul bene retineat intestina et tamen non epiploon et peritonaeum nimis premat ob periculosiorem hic phlegmonem SAM. SHARP. *Treatise on the Operations of Surgery.* p. 15.

(**) Praeter dictam circa operationem hancce adhuc tres notandae sunt: Nimirum punctum aureum a nonnullis adhibetur, PARAEI OPER. CHIR. *Lib. VII. Cap. 16.* GEIGERI *Liber de herniis.* Ubi non abscinditur testiculus, sed circa funiculum spermaticum filum aureum, vel aliud, non rubigini obnoxium, acus crassitiem habens, ducitur et contorquetur, usque dum adeo anguste illum circumdet, ut modo circulus non turbetur, sed in recidivis non satis resistere filum observatum est. HEIST. CHIR. *P. II. C. 119. p. 744. §. 10.* Deinde LITTLE IOHN *Anglus* singulare, mysterium, regi pro 5000 ℔ Sterling venditum, habuit, adhibuit scilicet oleum vitrioli, et mediante hoc cauterio potentiali, et inducta eschara curam praecipuam absolvit, et deinde solitas ligaturas adhibuit. HEIST. *loc. cit. p. 745. §. 11.* HOVSTONS *History of ruptures* DOVGLAS *Syllabus of Chirurgical Operations.* Tandem SERMES *Batavus Ultrajecti 1726.* *Tractatum de lithotomia* edidit, ubi saccum herniosum, externa sectione facta, ligare tantum et filum propendens, ut in gastroraphia, relinquere, usque dum putredine separetur, suadet, quod SCHVRMANN in *Dissertatione de Kelotomiae absque castratione instituendae nova methodo, Kiel 1730. et* FREYTAG *Tiguri 1721.* valde commendarunt; sed aliis haec methodus adhuc suspecta est.

§. LVI.

In valde vicina regione alia herniarum ſpecies occurrit ſcelocele ſive hernia cruralis dicta. Oritur ſub ligamento Poupartii, ubi vaſa cruralia abdomen relinquunt, et extremitates petunt. Ligatura, ſi ſufficit, eadem ac ceterae. Sin autem operatio requiratur, dilatatio ad ductum ligamenti Poupartii fiat, praeterea niſi neceſſario requiritur, ſaccus hernioſus non eſt aperiendus ob partium nobilium propinquitatem, ſi autem aperitur ſumma cum attentione operatio inſtituenda eſt.

§. LVII.

Abſolutae nunc eſſent omnes herniarum ſpecies, niſi CELS. PAPE (*) Phyſicus Gottingenſis novae herniae ſpeciem nobis notam feciſſet in EPISTOLA *ad* ILL. DE HALLER. Multa de illa poſſent annotari, ſi ſat clara mihi de hac hernia idea eſſet: ſed quum nondum epiſtola Papiana ad manus meas pervenerit, mihi caſus non ſatis notus eſt, niſi aliquantulum ex relatione CELS. VOGEL (**) *et* DIARIO HAMBVRGICO. (***) Sufficit interim, poſſibilitatem herniarum dorſalium, quae accuratiorem omnino inquiſitionem merentur, pateſcere.

§. LVIII.

Licet autem de inteſtinis et omento in hernia prolapſis jam ſuo dudum loco mentio facta ſit, quaedam tamen addenda ſunt. Nam

(*) CHRISTOPH. HENRIC. PAPEN *Epiſtola ſiſtens ſtupendam et nunquam deſcriptam herniam dorſalem. Gœtt. 1750. 4.*

(**) RVD. AVG. VOGELS *Medicinische Bibliothec II. Stük n. III. p. 101. Erfurt et Lipſ. 1751. 8.*

(***) HAMB. MAGAZ. *VIII. 1750. V. St. n. III. p. 524.* In relatione CELS. VOGEL legitur. *Er fand, daß es ein würklicher Bruch ſey, der über dem groſſen Geſäßmuskel* (muſculus gluteus maximus) *rechter Seits in der Gegend des heiligen Beins mit einem faſt elliptiſchen Zirkel ſeinen Anfang nahm.* In altera autem. *Nachdem man die Gedärme beyſeite gethan, hat man an der rechten Seite nahe an der Oefnung des Maſtdarms am Hintern, und hart an der Seite des Schwantzbeines ein länglichtes, und nach dem heiligen Bein aufwärts gehendes Loch geſehen, wodurch man die Finger in dem auſſer dem Körper abhangenden Sak ſehr leicht bringen konte, bis endlich derſelbe durch die eben beſchriebene länglichte Höle, und unter dem ligamento iſchiatico ſacro aus dem Bekken gieng.*

Nam ſicuti inteſtina et omentum praeſcripto modo vel reponuntur, (§. XLV.) vel concreta ſeparantur, (§ XLVII.) ſic aliam adhuc dant indicationem, ſi jam putredine affecta ſunt. Timidi Chirurgi deſperatum declarant caſum et ſaepe excellentiores quoque manum admovere nolunt, (*) alii autem partem affectam plane abſcindunt, et fines cum externo vulnere concreſcere faciunt, ut excrementa tunc ibi exeant. Multa adſunt exempla (**) ex voto rem ſucceſſiſſe; quare curatio haec certae morti omnino praeferenda eſt (***) Imo CL. RAMDOHR *Guelpherbiti* ipſa inteſtina concreta, et viam excrementorum priſtinam reſtituit. (****) Omenti putrefacti eadem hic ratio eſt ac in gaſtroraphia.

§. LIX.

Finita curſoria herniarum perluſtratione, quaeſtio occurrit de toleratione et dignitate Herniotomorum. Quum ex antecedentibus pateat, quantae durationis curatio Herniarum per Celotomiam ſit, et cum vagus Herniotomus vel illi non ſemper intereſſe, et neceſſaria curare poſſit, vel ingens pretium pro opera ſua poſcat, patet quoque, in utroque caſu illum ſuperfluum eſſe, et ſimul exinde concluditur, omnem rationalem chirurgum, qui haec perſpecta habet, ejusmodi vitae genus non eſſe electurum. (*****)

§. LX.

(*) ILL. RAVIUS *teſte* ILL. HEIST. in CHIRVRG. p. 733.

(**) HEIST. CHIRVRG. *P. II. C. 117. p. 733. §. 10.* HIST. ACAD. REG. SCIENT. *ao. 1701. p. 372. edit. Amſterd.* CHESELDEN ANATOM. *ed. III. p. 169.*

(***) Melius enim eſt teſte CELSO anceps quam nullum experiri remedium.

(****) loc. cit. HEIST. V. MOEBII DISSERT. *deſcribens varias obſervationes chirurgicas et anatomicas.*

(*****) Ex multis recentiorum vide. ILLVSTR. HEBENSTR. ANTHROP. FORENS *Sect. I. C. III. p. 111.* §. 5. et in loco de herniis ANDR. OTTOMARI GOELICKE DISS. *de hernia femorali, Frf. cis Viadr. 1740. p 23. 237.* ubi plane non laudandum puto CHALMETHEI miram ſententiam, qui ipſe medicus et magnus chirurgus contraria ſentit vid. CHALMETHEI ENCHIRIDION CHIRVRGICVM *Lugduni 1588. 12. Lib. I. p. 224.* ubi ſequentia de chirurgica herniarum curatione leguntur. *Chirurgiam peritus Chirurgus relinquet empiricis*, paradoxa ſane et in ejus modi viri ore inopinata ſententia.

§. LX.

Nondum relinquere possem ipsas hernias et ad alia vitia transire, si cum illis sentirem, qui prolapsus omnium viscerum, lienis, vesicae urinariae et uteri ad herniarum classem reducere solent. Ipse RVYSCHIVS hujus sententiae defensor fuisse videtur (*), et alii etiam haud parvae auctoritatis viri eidem addicti fuerunt. Sed cum plurimi herniam ita definiant, ut nihil nisi dilatatio sive ruptura peritonaei, et contenta vel omentum vel viscera praesupponantur, ubi etiam nos (§. XXXIX. XL.) determinavimus, illas potius inter prolapsus stricte sic dictos sive procidentias esse referendas arbitror. Idem etiam fecit ILL. DE GORTER (**) et jam GOELIKE, (***) qui simul non negligendum momentum discussit, nimirum an hernia, ubi pars quoque mesenterii prolapsa est, mesaraica appellanda, et ut separata species consideranda esset. Haec igitur suo convenienti loco non praeteribimus.

§. LXI.

Expositis praecipuis, ad ipsarum herniarum differentiam, originem, naturam, et curationem spectantibus, necesse adhuc erit, ut symptomatum complicatorum, et inde nascentium novorum morborum mentio fiat. Primo se colica et passio iliaca offerunt. Nihil inopinati hic occurrit. Nam si partes intestinorum externis injuriis expositae sunt nihil certius exspectandum est, quam spasmodicae earum contractiones, inflammationes, et dolores, nunc colici, nunc iliaci. (****) His jungendas puto mesenterii et omenti inflammationes et spasmodicas affectiones quae eodem modo excitantur. Addi etiam possunt agrypnia, anxietates, ardores febriles et alia symptomata, quae valde variant. Nonnulli in mulieribus sterilitatem quoque

(*) RVYSCHII *Obs. Chir. I.*

(**) GORT. PRAX. MED. SYST. *T. I. C. VI.* TAB. ANAL. MORB. *Lib. I. Tit. V. n. 50. 51.*

(***) ANDR. OTTOM. GOELICKE *in Dissert. de Hern. fem. p. 9. §. 14.*

(****) vid. FOREST. OBSERV. et CVRAT. MED. *Lib. XXI. p. 110. Obs. XX. p. 115. Obs. XXI. p. 76. Obs. XXII.*

que huc referunt, quod tamen falſum eſſe, nunc fere omnes conſentiunt. (*)

§. LXII.

Nondum morboſi peritonaei ſitus, qui mali ominis ſunt dictis diverſis herniarum ſpeciebus abſolvuntur, ſed plures adhuc poſſibiles ſunt, nunc a dilatatione nunc a conſtrictione oriundi. Dilatationis vitia igitur primo conſiderabo, quia de nonnullis illorum jam ſermo fuit. Erroneam ergo puto ſententiam, ſi omnis et ſingula peritonaei dilatatio herniam producere putatur. Vis enim, ſive interna, ſive externa, ut jam (§. XLI. XLII.) expoſui, requiritur, ſi ſimul vel umbilicus, vel linea alba, vel alia pars extendi debet. Si autem haec deeſt, et mera interioris peritonaei laminae dilatatio fit, verſus inferiora in plicas dilabitur, aut ſi mavis ſacculos quaſi format, qui inteſtinis neceſſario incumbunt. Notum autem eſt, motus periſtaltici et reſpirationis ope inteſtina ſemper in motu eſſe, hinc facillime fieri poteſt, ut longior talis plica inter quasdam inteſtinorum curvaturas incedat. Fit igitur frictio continuatis his motibus, ſaccus peritonaei magis ſemper magisque preſſus anguſtatur ac trahitur, et neceſſario igitur inflammatio oritur. Neceſſariae hae ſunt conſequentiae, et ex paragrapho praecedenti patet, ſic colicam, iliacam paſſionem, inflammationem omenti, meſenterii et peritonaei oriri poſſe, et eandem ideo curationis methodum eſſe ſervandam.

§. LXIII.

Quae dicta fuerunt, concernunt ſequelas dilatationis illarum peritonaei partium, quae non inteſtina inveſtiunt, ſed nunc ad ipſas tunicas progredior. Scimus, ubi meſenterium ad inveſtiendas partes abit, ſimul illud viſceribus adnaſci, et multum inde firmitatem viſcerum pendere, ut ligamenta et connexiones uberrime docent. Si hae autem dilatantur, mox vacillant viſcera, nec in ſitu permanent, et magnae tunc motuum turbae oriuntur. Nam ſic comparata eſt haec titubatio, ut alias partes ex ſitu

(*) Ex multis vid. IOAN. IVNK. *quam inſtrumental. Hal. 1731. 4. Tab.* CONSPECT. CHIRVRG. *tam med.* XXIX. *p. 193. 8.*

ſitu ſuo moveat atque duplex ſemper vitium inducat. Siquidem ſecretio viſcerum vacillantium nunc augetur, nunc minuitur, ſi enim minor eſt, tranſitus fluidorum acceleratur et leniter promovetur, ſi vero major impetus adeſt, nimia fit accumulatio et obſtructio. Ita quoque in ventriculo concoctio augebitur, major imo morboſus appetitus generari poteſt. In inteſtinis motus periſtalticus augebitur, imo interdum illa compreſſa, vel in alia parte magis propendentia in hac vel illa inteſtini portione obſtructioni, a fecibus oriundae, imo anguſtationi, ſive leniori invaginationi quanta pro ſtructura et ſitu partium fieri poteſt, (vid. infra) anſam praebent: incontinentia urinae, anguſtatio uretheris, inde ſuppreſſio urinae, ſequuntur, et ſeminis excretio nimia vel intumeſcentia veſicularum ſeminalium produci poteſt. Addo mirum in foeminis effectum: Dilatantur nimirum alae veſpertilionum, ovaria vacillant, et magis elongantur à tubis Fallopianis et hae itaque in congreſſu illa amplecti nequeunt: hinc vera inde ſterilitatis cauſa oritur, quod de herniis affirmari non poterat. Sic Apepſia quoque, dyſpepſia, bulimus, colica, iliaca paſſio, volvulus, obſtructio, malum hypochondriacum, icterus, hepatitis, diabetes, ſtranguria, gonorrhaea benigna, ſterilitas, aliaque inde ortum trahere poſſunt. Tanti dilatationis ſingularum peritonaei partium effectus eſſe poſſunt. Cum autem §. XLI. coll. §. XLII. diverſas dilatati peritonaei cauſas et indicationes hinc orientes jam adduxerimus, ſufficiat ad illa, et quae e tractatione ſpeciali horum morborum ſunt depromenda, provocaſſe. In opere quidem ſpeciali hanc electionem ſemper ſuo loco ſeparatim ſiſtere vtiliſſimum foret, ſed hic conſtituti limites ſunt obſervandi.

§. LXIV.

Contraria plane affectio eſt ſtrictura earum partium, ſed iidem fere, licet alio modo producti, effectus erunt. Paradoxa haec veritas mox patebit. Non augetur enim contractio a propendentibus partibus, ut in praecedenti caſu (§. LXIII.) ſed ab ipſa ſtrictura tunicarum. Sic in ventriculo augetur digeſtio, in inteſtinis anguſtatur canalis, in hepate, ſi minor ſtrictura eſt, largior ſecretio, ſi major, parcior erit, inde obſtructio, et idem in

aliis viſceribus ſequitur. Erunt igitur iidem morbi, ſed contraria plane curatio. Teſticuli denique verſus inferiora trahi poſſunt, inde major laſcivia, (vid. infr.) imo interdum quoque gonorrhaea benigna, (ibid.) et in foeminis ovaria aliorſum poſſunt trahi ita, ut ab amplectentibus tubis nimis quoque ſint remota, inde ſterilitas, imo, ſi totum peritonaeum arctius conſtringitur, in reſpiratione, praeſertim inſpiratione turbae oriuntur, et in exſpiratione quoque imprimis ſi diaphragma magis verſus inferiora trahitur, et ſic ejus actio ſemper interrumpitur. Cum autem in praecedentibus plane nihil de ſtrictura peritonaei dictum ſit, hic aliqua ſunt addenda.

§. LXV.

Strictura haec omnino ſemper ſpasmodici generis eſt, et easdem varias agnoſcit cauſas. Omnium autem primaria eſt materia acris in vaſculis illius haerens; hac quippe abſente, vel ſaltem conſenſualis ſive ſymptomatica exiſtit, vel irritatio extra ordinaria externa ſupponenda eſt. Cura interdum duplex fit: Si enim adeo vehementibus doloribus hic affectus ſtipatus eſt, ut majus periculum inde timendum ſit, palliativa iſta non praetereunda eſt, et tunc externe conducunt epithemata, fomenta, clyſteres, balnea ex radice Altheae, Lil. alb. HB. et Fl. Chamomill. vulg. meliloti, malvae, Altheae, Sambuci, caricis pinguibus, Ungu. Dialtheae, empl. de ſpermate Ceti etc. Vera interna cura autem inſtituitur diſcutientibus, reſolventibus, temperantibus ⏀troſis, imo interdum acidulis pro ratione acrimoniae, nec non demulcentibus, abſtergentibus, caute adhibitis ſtrictius ſic dictis Paregoricis anodynis opiatis, tandemque roborantibus nervinis, quia cauſa obſtructionum, ſpaſmum producentium, atonia eſt. (*)

LIGAMENTA SVPERIORIS ABDOMINIS.

§. LXVI.

Quamvis autem haec generaliter de vitiis alieni ſitus, ex ſpaſmo, vel relaxatione Peritonaei oriundis, ſufficere poſſent, primo

(*) vid. IO. FRID. CARTHEVSER DISS. *de variis ſpaſmorum cauſis et remediis. Frf. ad Viadr.* 1753.

mo tamen duae partes in ſuperiori abdomine ſpecialiorem adhuc requirunt annotationem, nempe ligamenta hepatis et ventriculi, nec non lienis. Ligamenta lienis, licet his vitiis affecta ſint, praeter dictam in praeparando ſanguine nocivam varietatem, ob minus hujus viſceris in ſtatu naturali pondus, non multum damni partibus adjacentibus adferunt, niſi ſtrictura ad eam directionem ſit, ut aorta comprimatur, quod autem rarius accidit et illis ſtipatur ſymptomatibus, quae mox de hoc ventriculi errore recenſebo. Plura in loco de ligamentis medii abdominis adnotanda erunt. Circa ligamenta autem hepatis nonnulli in errore quodam verſantur, quem antea refutare omnino noſtrum eſt. De ſtrictura nihil addam, niſi jam prolata, ſed de relaxatione, quae interdum illis falſo tribuitur, ſequentia obſervanda ſunt. Fit enim in eſurientibus, ſi ventriculum et inteſtina nullis contentis repleta habent, ut in ſuperiori media et laterali dextra abdominis parte tenſio quaedam ſentiatur. Hanc multi a ventriculo produci credunt; ſed quomodo vacuus ventriculus diaphragma magis verſus inferiora trahere poteſt, quam repletus? Error ſane mox patet, et alii igitur hanc tenſionem ſolummodo coincidentem cum vacuo inteſtinorum ſtatu putarunt, et veram cauſam nullam aliam eſſe affirmarunt, quam laxitatem ligamentorum hepatis. Dum enim laxiora haec ligamenta hepar non amplius ſuſtinere poſſunt, quod tamen pro eorum ſententia dictorum ligamentorum officium eſt, hepar pro gravitate ſua diaphragma poſt ſe trahit, et inde ille dolor oritur. Tria enim magnum latum, falſo ſuſpenſorium dictum, et duo lateralia, alterum dextrum, alterum ſiniſtrum jure ſaltem ligamenta nominari poſſunt (*), et ex eorum tenui ſtructura clare patet, illa ſuſtinendo tanto viſceri minime ſola ſufficere (**), ſed hepar re vera canale inteſtinorum ſimul ſuſtineri, qui vel modice repletus huic officio ſatisfacere poteſt: Quare ſi plane vacuus eſt, hepati prementi amplius reſiſtere non poteſt, et illud magis ideo ligamenta et diaphragma trahit. Cedunt igitur ligamenta ponderi

 tra-

(*) Caetera enim et omnibus recentioribus accuratis anatomicis jure negantur vt. vid. HERM. BOERHAV. PRÆL. ACAD. ed. *Alb. Hall. Vol. III. Goett.* 1741. 8. p. 119.

(**) Cujus pondus in animalibus ſexta pars totius ſive ut 500. ad 3000. vid. BOERHAV. PRÆL. *loc. cit. p.* 110.

trahentis hepatis, eodemque in ſtatu ſano, jam ſuffulto, tantum impediunt, quominus ad latera vel oblique moveatur, qui uſus magnitudini et robori ligamentorum omnino magis conveniens eſt, quam adſcriptum munus ſuſtinendi totam molem viſceris. Tolli igitur hic affectus non poteſt, niſi aſſumtione ciborum. Id autem verum manet ſi nimis longa ligamenta hepatis eſſent, et magis inferius annexa ad ſuperiores partes ſaepius hoc incommodum ſenſibile fore.

§. LXVII.

Progredior ad ligamentum ventriculi. Quamprimum enim peritonaeum ad illum locum diapragmatis pervenit, ubi oeſophagus abdomen intrat, ſimul illi adhaeret, et non ſolum ſub tunicae forma cum illo deſcendit, ſed etiam in triangulare ligamentum, cujus baſis ad peripheriam cardiae et partem quandam arcus minoris ventriculi deſcendit, apex autem ad tranſitum pharyngis per ſeptum transverſum eſt alterum latus marginale oeſophago adhaeret, alterum libere, licet interdum ſtrictum ſit (vid. infr.), pendet, et audit ligamentum gaſtro-phrenicum, ex quo poſtea ad latera et antrorſum ac retrorſum in tunicam externam ventriculi finitur. Ligamentum hoc, in regione dicta ſitum, nullum plane in ventriculo vacuo uſum habet, ubi ille inteſtinis placide incumbit, nec ullo ligamento opus habet. Nec hoc quoque ligamentum vacillationes ligamentorum hepatis notabiliter impedit, quoniam ventriculus in utroque fine adnatum eſt. Demonſtratur autem in phyſiologia et probatur experientia ſecantium, in homine poſt paſtum, marginem, ante paſtum inferiorem, anteriorem, et ſuperiorem poſteriorem fieri. Nec deſunt cauſae, cur haec lex illi praeſcripta ſit, quarum videtur primaria, ne aorta comprimatur, cujus libera actio tunc temporis maxime requiritur (*). Multa autem impedimenta eſſent circa finem hujus motus et in conſervando ac lente variando hoc ventriculi ſitu, ſi iterum ſenſim evacuatur, niſi adeſſet ligamentum gaſtro-

(*) Vid. HERM. BOERH. PRAEL. ACAD. *ed.* ALB. HALL. VOL. IV. *Goett.* 1743. 8. p. 515. 516. 517. ubi fuſe demonſtratur, falſam eſſe theoriam, quae docet, in ſtatu ſano aortam a ventriculo pleno vel leniter quidem premi poſſe.

gastrophrenicum. Jucundum foret, si nimis ampla theoria ac spatii ratio hic permitterent, hoc munus illius quoad modum ex situ ligamenti gastrophrenici demonstrare. Sed, paucis hoc loco monuisse sufficiat, nullum alium usum hoc ligamentum praestare, quam ut plenum ventriculum in magis horizontali situ conservet. Simul corollarii loco concludere possumus, absonum imo incommodum, indeque temporis tractu noxium esse, si vacuus ventriculus semper hunc situm teneret. Ergo vitia ventriculi saepe a spasmo vel laxitate hujus ligamenti pendere possunt, quod tunc omnino situ peccat. Ast etiam in ipsa adhaesione ita variare potest, ut eadem incommoda producat, cum eandem teneat directionem, ac si spasmus, vel relaxatio primae causae fuissent.

§. LXVIII.

Magnus hujus ligamenti spasmus efficit, ut ventriculus vacuus eum situm sortiatur, qui alias non nisi pleno convenit, repletus autem, accedentibus causis iisdem, ea, quae alias ventriculum levant, adhuc magis versus superiora trahat. Hinc plenum horizontale ascendens egreditur, fundus situm, arcu minori elevatiorem, adquirit, et inde cardialgiis, anxietatibus praecordialibus, conatibus vomendi, lipothymiis, perturbationibus post pastum ansa datur, imo fieri potest, ut nondum praeparatus chymus in duodenum intret, chylificationem depravatam reddat, imo tandem cœliacam gignere possit. Rationes in promptu sunt. Fundo elevatiori existente, pondus assumtorum versus inferiorem arcus minoris parietem premit, cardiam onerat, et ostium pylori gravat. Sic adhuc magis versus inferiora descendit, omnes illae causae graviores fiunt, et diaphragma vel in ipso loco, ubi cum corde sive ejus pericardio connectitur, afficitur. Positis autem his septi transversi et orificiorum ventriculi irritationibus, a quibus ipse non immunis est, omnino effectus enumerati ponuntur. Iidem autem morbi se exserent, si situs ligamenti jam natura sua ita peccat, ut nimis longum et latum descendat, vel largiorem ad diaphragma adhaesionem habeat, ubi nimia vis in trahendo ventriculo exseritur, sic ut affectus, quos nominavimus, pro majori situs errore majoris momenti sint. Videre est ex paragrapho antecedente, idem fieri,

si ligamentum adeo insertum est, ut brevius sit, vel analogice variet, et eo modo ventriculum quo in spasmodicis affectibus trahit.

§. LXIX.

Indicationes, in curatione formandae, vel utrique vitio, vel saltem alteri eorum satisfaciunt. Quando spasmus nimius est, ante ipsam medelam parca et tenuis aegro commendanda est diaeta, quae eo inprimis redit, ut a cibis, qui cruditates relinquunt, vel longam, antequam solvantur, moram in ventriculo requirunt, vel, quod his commune est, gravitate in ventriculo molesti fieri possunt, plane abstineat. Praeterea situm corporis horizontalem post pastum, ut inter dormiendum etc. fit, evitare, et leniter se movere debet. Patet, utriusque generis aegrotantibus hoc esse praescribendum. Cura spasmi autem eadem, quam in omni alio casu therapia docet, erit. Haec in altero casu plane negligenda, nec nisi priori palliativa huic malo occurri potest. Cognoscitur posterior, si absque ullo dolore, et absque ullo in assumtis vitio, a teneris jam annis incommoda enumerata observata diaeta, nullus dolor et affectus hujus generis sentitur.

§. LXX.

Aliter de relaxatione et longiori ac ampliori ligamenti habitu sentiendum est. Tunc enim ventriculus non plane horizontalem occupat situm, premit aortam arteriam, et in lienem, colon, et intestina pendulus magis, vim quandam exserit. Inde longior ciborum in ventriculo mora oritur, cruditates acidae, ac putridae generantur, post pastum torpor, ob impeditum circulum difficilior, et incompleta concoctio fit, in liene obstructionibus via paratur, in colo flatibus generandis, aut generatis incarcerandis ansa datur. Colica, affectiones lienis, ventriculi morbi erunt timendi. Idem de monstroso situ monendum est.

§. LXXI.

§. LXXI.

Relaxationi occurritur secundum dogmata therapiae, in omnibus illius generis casibus praescripta; ast monstrosum situm tollere non possumus. Diaeta tenuis secundum easdem cautelas, quas in §. LXIII. enumeravimus, servanda est. E contrario autem commendandus situs post pastum horizontalis, et meridianus somnus imprimis, si ita sit, ut dormiturus potius in latus sinistrum incumbat, quo aortae circulus liberior sit, quae in priori casu retitata erant, nec nobis SALERNITANVM istud, *somnum fuge* (*) *meridianum*, contrarium erit, cum etiam in aliis casibus a doctis et peritis viris neglectum sit.

HEPAR.

§. LXXII.

Absolutis, quae circa superioris abdominis ligamenta annotanda erant, nunc ad ipsa viscera progrediar, quae pro situs ordine sequuntur, antequam medii abdominis ligamenta adire possumus. Offerunt autem sese nobis hepar, lien, omentum, Mesenterium, ventriculus, duodenum, ductus biliferi et Pancreas, quae ad superiorem abdominis partem jure referuntur, licet aliquae illorum partes jam medium, imo imum abdomen intrent. Sic mesenterii contemplatio necessario praemittitur ob quaedam illi communia vitia, sine quorum contemplatione de intestinorum vitiis non nisi insufficienter et obscure loqui possemus. Idem de omento et duodeno affirmo, uti uberius de singulis ex sequenti peculiari tractatione patebit, de caeteris autem nemo dubitabit ad superius abdomen esse referenda. Sequitur ergo Hepatis consideratio.

§. LXXIII.

(*) Ast alio loco jam paulo lenius eadem SCHOLA sentit, *sit* BREVIS *aut* nullus *tibi somnus meridianus*, et imprimis nostris aegrotantibus febris, cephalalgia, catharrus, branchus et coryza inde non provenient ut Commentator ARNOLDVS VILLANOVANVS pro filo textus sui demonstrare annititur. Vid. MED. SALERNIT *cum exegesi* ARNOLDI *per* CVRIONEM *Frf.* 1612. 12.

§. LXXIII.

Hepar, maximum tam abdominis, quam pro ſuperficierum extenſione totius C. H. viſcus in naturali ſuo ſtatu ſequentem obtinere ſitum obſervamus. Aſcendit ex intimis et poſterioribus ſuperioris abdominis partibus, et primum quidem ex hypochondrio ſiniſtro in latam, craſſam et longam molem, quae lobus magnus dexter dicitur. Convexe ad glabram peritonaeo inveſtitam Diaphragmatis partem continuatur, et ad coſtarum peripheriam in acutum marginem finitur. Interne autem, ſive ut accuratius pro ſtantis hominis ſitu loquar, in inferiori ſuperficie concavum format planum, quod irregularibus quibusdam impreſſionibus, imprimis fabiformi, a dextro rene, pyriforme, a cyſtide, et cylindriformibus, a ductibus biliferis acceptis in eundem marginem exit. In hoc ſitu dexter hepatis lobus connexiones per ligamentum medium ſuſpenſorium, dextrum et ſiniſtrum triangulare, coronarium et degeneratum urachum accipit, quorum alia verum ligamentorum uſum praeſtant, (§. LXVI.) alia modo adhaeſioni inſerviunt, alia, ut urachus, nullius plane uſus ſunt in adulto, de quibus ſcitu neceſſaria ſuperius jam dicta ſunt. (*) Diſpoſito ſic dextro lobo, ſuperior convexa ſuperficies ſub expanſo ligamento ſuſpenſorio, ſive medio, per epigaſtrium, et cardiam uſque in dextrum ſiniſtri hypochondrii initium continuatur et ſuperior lobi minoris ſive ſiniſtri ſuperficies formatur, quae quoque in omni ſua regione convexa eſt, ſi illam communem foſſam, quae pro excipienda ſpina dorſi excavatur, excipias, quae tandem in ſimilem acutum marginem abit. Inferius res aliter ſe habet. Formatur inſignior cavitas, et poſterius ac anterius duo minores lobi adduntur. In poſteriori regione lobulus hepatis nominatus, eminet, qui baſin totam ac apicem acutam, quam aurigam, ut illam aram veteres nominarunt, format (**). Magis anterius innominatus ſive pro figura quadratus appellatus lobulus ſitus eſt. Ad horum lobulorum latera tres excavantur ſinus. Deinde

(*) Ubi quoque legi merentur WINSL. *expoſ. anat. Amſt.* 1752. 8. *Tom. III.* LE FOYE *p.* 371. *n.* 267. et. IOH. HENR. KRAMER DISS. *de ſingularibus hepatis humani. Francof.* 1736. *p.* 11. *§. VIII.*

(**) Ab aliis veterum lobuli hujus eminentiae communi nomine portae vocantur.

Deinde inaequali inprimis autem concava ſuperficie ſiniſter hepatis lobus ſuper ventriculi partem continuatur, ubi in ſiniſtro hypochondrio, ut ſupra dictum eſt, finitur. Haec de naturali ſitu hepatis ſufficiant.

§. LXXIV.

Adeo magnum et tam late extenſum viſcus diverſis modis aberrare poſſe, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt, ſed ſimul patet, tantos errores aliquam attentionem mereri. Primo magnus adjacentium et connectentium partium numerus ſtatim ſuſpicionem excitat, facillime hepar cum nonnullis earum coaleſcere poſſe, et re vera legimus ſaepius id accidiſſe (*). Ejusmodi autem concretio duplici malo originem praebet: Hepar enim et pars altera concreta ſimul alterantur. In ipſo hepatis viſcere neceſſario obſtructio quaedam oritur, quae vel in ſcirrhum, vel in inflammationem, quae tandem in gangraenam et ſphacelum ſive in ulcus abire poteſt, mutatur. (**) Funeſtus ſatis

 tis

(*) Inſigne hujus vitii exemplum dabo ex SCHENCK. OBS. *Lib. III.* OBS. 59. p. 582. *Poſt mortem apertus fuit praeſentibus - - Hepatis majoris lobi dextri forte ſexta pars in ipſo erat ventriculo, ita, ut ſuperior et exterior ventriculi pars hepati extrinſecus eſſet adnata: ſic etiam inferior et poſterior ventriculi pars, quae dorſum ſpectat, ipſi hepati accreverat, ita ut hepatis ea pars ad latitudinem duorum circiter digitorum in ipſo ventriculo eſſet, et a duabus ventriculi partibus contineretur. Accidit anno 1585. Novembr. Menſe. Credo ego naturalem fuiſſe illam accretionem et in utero materno acquiſitam. Mater enim ipſius, dum utero geſtaret, corpore ſemper inclinato ſedet netricis munere fungens D. D.* CASPAR BAVHINVS *de* OBSERV. propr. cum quae poſteriori annotatione conveniunt quae §. XV. dixi. Alio loco p. 748. OBS. Jecur peritonaeo adnatum refert. COLVMBVS *lib. 15.* ANAT.

(**) Ubi tamen ut beneficium naturae obſervatur rarius inflammationem et inde provenientes morbos in hepate licet interdum, accidere. v. HOFFMANN. DISS. *de hepatis inflammatione vera rariſſima ſpuria frequentiſſima.* STAHLII DISS. *de Vena portae.* PARAEI CHIRVRG. *L. X. c. 12.* MEIBOMII DISS. *de natura abſceſſuum internorum.* BIANCHI TR. *de hiſtoria hepatis p. 14.* BEHRENS *in* ACT. WRATISL. *tent.* XXX. p. 430. inprimis in affirmantem partem notentur. FOREST. Lib. XIX. M. N. C. Dec. II. obſ. 11. COITERI *Obſerv. anat. chir.* HOFFMANN *Med. Syſtem. Tom. IV. S. II. Cap. VII. Obſ. I.* Quum adeo varie de his apoſtematibus ſentiant autores, mirum eſt veteres longe accuratius jam de hepatis apoſtematibus diſſeruiſſe, ubi non poſſum non locum ex *Arabe* dare, qui dicta mea, pro hujus gentis dicendi ratione, egregie illuſtrat. TRACTI. IO. SERAP. *neceſſa-*

tis casus, si gangraena superveniet, sed an jucundius, si ulceroso viscere corpus oneratur? unicuique enim notum est, viscera exulcerata febrim lentam et hecticam generare. Alia morbi facies est, si scirrhus producitur. Invenimus enim, ut ex casu allato patet, interdum cartilaginosam fieri hanc partem, sic enim spes adhuc adest minorum vasorum oscula et anastomoses ad finem cartilaginosae substantiae hoc temporis tractu adeo esse dilatata, ut circulus et secretio libera maneat, nec obstructionis ulterior progressus metuendus sit. Interim cave, ne putes, hoc naturae beneficium semper idem fore. Si autem genuinus generatur scirrhus, omnia illa symptomata, et pessimum inprimis carcinoma, imminent, et eaedem tunc formantur indicationes; quod quoque de ulcere et inflammatione dictum esse volo (*). Dolendum est, hoc vitium non prius observari, quam si ad eum gradum pervenit, ut insignia inde sentiantur incommoda, et radicalis hujus affectus cura nec chirurgice nec pharmaceutice suscipi queat. (**) Alterum vitiorum genus, quod partibus cum hepate concretis accidit suo semper loco enumerabitur.

§. LXXV.

rium ac perutile opus medicine practice profundissimi et antiquissimi Arabis DNI. IOANNIS FILII SERAPIONIS *etc.* 1530. *Venet. fol.* TRACT. IIII. P. 27. b. CAP. II. *Ista et accidentia sunt communia apostematibus que fiunt in gibbositate epatis: quum apostemata que fiunt in gibbositate epatis distinguuntur ab apostematibus que fiunt in concavitate ipsius: quum dolor sit in eis fortior apud anhelitum: et excitat tussim plus et extenditur dolor in eis usque ad furculam dextram plus donec quasi extrahatur exterius. Et apostemata quae fiunt in concavitate epatis diversa fiunt ab illis quae sunt in gibbositate epatis per destructionem appetitus et per nauseam et vomitum cholere et vehementiam situs, et adveniunt hujus accidentia quae diximus ei in cujus epate est almessire cum sit vehementis caliditatis intensiva: et siti vehementi.*

(*) Alium adhuc ex ejusmodi vitio Smetius defectum derivare vult, quem autem nec possibilem esse, nec exinde provenire posse autumo. HENR. SMET A LEDA, *Miscellanea medica*, *Frf.* 1611. 8. *Lib.* X. *p.* 540. *A.* 8. *Hepatis ille lobus, qui ventriculum supra integit extremitate sua (dictu mirum visuque insolens) supremae lienis regioni erat annexus, non equidem membrana aliqua, sed epiphysi tres digitos lata, et scriptoriae pennae crassitudine, vere adnatus apparuit, per quam lienem multum purioris alimenti transsumsisse credibile est: ut in hoc corpore rubicundo potius quam livescente colore praeditus esse conspiceretur.* Quam quidem alimenti transsumtionem falsse suppositam puto, et forsitan (licet ob defectum caeterarum circumstantiarum non certe concludi possit) inflammatorius adfuit affectus, quod e dicto rubro colore verisimile fit.

(**) vid. CAROL. AVGVST. A BERGEN DISS. *de Coalitu viscerum.* §. XIX. p. 26. ubi inprimis ex §. XX. p. 27.

§. LXXV.

Maxime praecedenti analogum vitium eſt excedens hepatis magnitudo (§. X. XI.), quae neceſſario adjacentes partes expellit, ac comprimit (§. XI.). Verſus ſuperiora ſive ad thoracem major eſſe poteſt, ſi ſimul poſterior accretio, quae falſo ſub ligamenti nomine venire ſolet, ſimul continuatur, et Diaphragma vel premitur, vel quoque, ſive mox initio ſive temporis tractu, concreſcit. Neceſſario cavum thoracis imminuitur, et pravae metuendae ſunt conſequentiae. Reſpiratio et circulus omnino turbatur, et neminem fugit, quanta inde proveniant incommoda. Hic morboſus ſtatus unicus fere eſt, qui ex hac anomalia derivandus eſſet, ſi ſtatim ſub formatione foetus adfuerit, cum jam adjacentes partes v. g. pulmones, propter conſtitutos ab excedente hepate terminos, vel minores remanſerint, vel iterum alias partes in ſitu ſuo turbaverint. Alius autem ſtatus eſt, ſi in formato homine hoc viſcus morboſe creſcit: Comprimit enim tunc ſimul pulmonem, et ſtaſin, inflammationem, obſtructionem, peripneumoniam, pleuritidem, diabroſin, Diaphaereſin, et haemoptyſin producit. Sed quomodo occurrendum? Difficillima ſane quaeſtio! Compreſſio ſemper eadem eſt, imo forſitan major fit, et nullo tamen modo neque magnitudo neque accrementum viſceris tolli aut impediri poteſt. Deſperatus videtur ſtatus, nec unquam aliquid praeſtabit medicus, quam ut ſymptomata mitiget, inflammationi etc. occurrat, et reliqua a tempore exſpectet, ubi diaeteticae regulae, circa omne, quod phlogoſes producit, ſtrictiſſimae erunt. Alia auxilia mihi non occurrunt. Interim cum in omni deſperato caſu aliquid tentandum ſit, quaeritur, anne ſequens palliativum remedium tentandum ſit? Sit homo ſtans erectus in corpore nudus ante paſtum, ſi inteſtina vacua ſunt (*), tunc hepar ob gravitatem et defectum

ſuſten-

ſequentia, notatu digna puto. *Reliquae vero concretionum cauſae (§. 11 - 17.) quoniam extra poteſtatem medici ſitae (§. 19) ſunt, efficiunt pariter, quo minus medicus, ſiquidem de concretione cujusdam viſceris quodammodo certus eſt, ex voto opem et medelam afferre queat. Non tamen adeo tota haec pathologica conſideratio ſua in praxi utilitate, praeprimis quoad prognoſim morborum et ſymptomatum differentiam, deſtitui plane dicenda eſt, dummodo practicus veros hujus effectus a falſis, et apparentibus bene diſtinguat. etc.*

(*) Quem in uſum forſitan proderit, ut vel tempus prandii aliquantum

ſuſtentationis, ab inteſtinis exſpectandae (§. LXVI.), magis verſus inferiora deſcendet. Si praeſens medicus ex ſenſu admotae manus, et ex relatione aegroti, qui ad meliorem perſcrutationem pro medici ordinatione reſpirationem nunc augeat, nunc minuat, certior eſſe credit, thoracem, quantum fieri poteſt, eſſe liberam, faſciam, quam ſequenti modo conſtitutam eſſe, et applicari debere puto, adhibeat. Habeat circiter duorum digitorum latitudinem, in ſuperiori autem parte externe applicata ſit lamina plumbea, quae, ut ipſe faſciae margo, ad figuram marginum coſtarum accommodata eſſe debet, et ſpatium a dextro latere ſpinae dorſalis uſque ſub cartilagine Xyphoide pro menſura longitudinis habeat: caeterum autem faſcia illius longitudinis ſit, ut totum corpus plus una vice circumdare poſſit. Applicatio haec ſit: Medicus utramque manum, et anterius et poſterius, ſub margine coſtarum verarum ponat, et leniter premat, verſusque inferiora nonnullis vicibus trahat *(herunter ſtreichen)*, deinde eodem modo alius ad margines manus ſuas, remotis pedetentim medici manibus, ponat, ſed non amplius moveat. Tunc applicetur dictae faſciae illa pars, quae externe lamina plumbea inſtructa eſt in partibus, quas enumeravi: Appoſitam tunc leniter premat et ſuſtineat adſtans, ut reliqua ligatura rite fieri poſſit. Non ſufficit enim, iſtam applicaſſe faſciam circa corpus movendo, ſed, quia ob elevationem coſtarum alterius lateris ad finem cartilaginis enſiformis nullam haberet ſuſtentationem, nec tam arcte igitur applicari poſſet, quam requiritur, ſed potius relictis, hinc inde ſpatiis, nullius eſſet uſus, ſimul quoque faſcia ſcapularis adhibenda eſt, cujus pars bifurcata anterior ſit, et uterque finis ad utrumque latus exeuntis cartilaginis Xyphoidis, altera pars poſterior ſcapularis faſciae, in ſpinae regione, noſtrae faſciae annectatur. Reſtans longior hujus pars ſine habita marginum coſtarum ratione ſuper hypochondria leniter circumducatur ad modum faſciae circularis abdominalis, magis tamen verſus ſuperiora, ne hepar iterum ſurſum prematur. Sic

Medico

procraſtinet, quo eo certius inteſtina vacua ſint: imo exſpectare utile foret, usque dum iſtum moleſtum ſenſum haberet, qui a gravitate verſus inferiora pendentis et trahentis hepatis oritur, quod ſignum eſſet, thoracem eſſe deliberatam. Credo ſimul tunc ad tempus ſymptomata in thorace leniora fore.

Medico tempus procuratur, ut vitiis thoracis occurrere possit, et nisi hepar, quoque in situ pedetentim mutetur, haec fascia semper ad ammatis modum portanda esset. Ausus sum, has meas cogitationes proponere, licet nondum propter experientiae defectum aliquid certi de effectus magnitudine addere possim; credo interim, a priori nullam in dicta curatione contradictionem monstrari posse, et illam in eo saltem casu tentandam esse arbitror, ubi gravior symptomatum molestia, molestum remedium eligere docet. Interim bonum est, rarissime in eo gradu hunc casum observari. (*)

§. LXXVI.

In alias regiones justó magis extensum hepar alia producit incommoda et pro diversis compressis visceribus diversis stipatum est symptomatibus. Pressus ventriculus subjacentibus intestinis continuata pressione molestus est. Canales intestinorum angustantur magis quidem in dextro, quam in sinistro latere, et fieri potest, ut parietes parietibus applicentur; inaequali autem sic ductu intestinorum, flatibus et fecibus commorandi imo obstruendi ansa datur, et inde colicae et iliacae passiones facillime ortum ducere possunt, et analoga etiam in ventriculo vitia observabuntur.

§. LXXVII.

Non adeo notabiles erunt variationes si hepar in situ lienem impedit, licet functiones lienis eo modo, ut supra jam annotavimus (§. LXIV), turbentur. Continuatur etiam usque ad dextrum renem (**), comprimit ibi sita ligamenta medii

(*) Similis interim legitur SCHENKII A GRAFENBERG OBSERV. LIB. III. *Sect. posterior de jecore p. 748. n. 5. in dissecto aliquo hepar globosum justo minus, et una cum Diaphragmate in pectus ad mammillam dextram usque ascendens, ostendi. Is autem magno etiam splene praeditus fuerat.* D. D. CYRIACUS LUCIUS *de Observ. propriis.*

(**) Exemplum datur SCHENCK. OBS. *loc. cit. p. 748. n. 3. Anno 68. hepar magnum oblongum et ad dextri renis locum exporrectum (deficiente illo rene) Batavii Ital. vidi* D. D. CYRIACUS LUCIUS *de Observ. propriis.*

dii abdominis et magna incommoda fuſcitat (vid. infr.): Renem vero ſi premit, et lenius quidem, diureſin auget, et accelerat; ſin illum vero fortius premat, urinae ſecretionem turbat, et nunc inflammationi, nunc ſcirrho, nunc calculis accumulandis anſam praebet.

§. LXXVIII.

Prolabitur tandem adhuc alio modo, ita quidem ut prolapſum illius, licet non ſatis convenienti nomine, (§. LX.) medicorum plurimi Hepatocelen nominarint. Omnia incommoda, quae in ſectione de Herniis enumeravimus, hic quoque obſervantur, mutatis, quae diverſitas viſceris mutare jubet, circumſtantiis. Obſervati ſunt hujus generis prolapſus (*), ſed rarius ſaltem, et caſus, ubi curationes additae fuerunt, mihi nondum ad manus venerunt. Quum interim nullibi in ſcriptis theoreticis de hepatocele ſeorſim actum fuerit, fere inde concludo, de ejus cura ſolertius neminem adhuc meditatum eſſe, et annotatas obſervationes, vel in mortuis tantum factas, vel ſi de viventibus datae ſunt, quoad caetera neglectas fuiſſe. Si autem nonnulli jam meditationes ſuas communicaverunt, veniam ab illis peto, me ignotis neglectis propria protuliſſe. Communem habet, ejusmodi prolapſus extenſionem, vel rupturam peritonaei cum herniis; hinc duplici modo huic malo occurri poteſt. Primo igitur faſcia ammatis loco adhibenda eſt, quae ſi plumbeum iſtum marginem negligimus, et latiorem illam pro diverſa prolapſus magnitudine paramus, ejusdem generis eſſe et eodem modo applicari poteſt, ac illa, de qua paulo ſuperius locuti ſumus (§.LXXV.) Nullus autem dubito, dari inter ejusmodi prolapſus etiam tales, quae ſectionem admittunt. Niſi enim hepar concretum eſt, nihil impedit, quo minus pro legibus herniotomiae (§. XLV.) in tegumenta communia et peritonaeum ſecentur, hepar leni preſſione, ac in herniis inteſtina, (§.XLV.) digitis vel manu in locum naturalem reponatur et ſutura eodem modo inſtituatur. Facili negotio autem expertus chirurgus deteget,

(*) Vid. LAVRENT. WOLFFSTRIEGEL OBS. *de tumore ex prolapſo hepate in* M. N. C. A. *1671.* OBS. *88.* REISELI OBS. *de Hepatocele.* M. N. C. DEC. *II.* A. *VII.* OBS. *b.*

teget, num concretum ſit hepar, nec ne, ſi aegrum diverſos ſitus et motus imitari jubet, ſub quo motu applicata ſemper manu mox animadvertet, num hepar in omni prolapſus pariete aequali modo moveatur, nec ne, imprimis ſi in ſtatu quietis neceſſaria jam tactu exploraverit.

§. LXXIX.

Alius omnino ſtatus eſt, ſi hepar plane deficit. (*) Si unquam exſtitit, rariſſimus caſus eſt, et cum prava ſemper nutritione conjunctus, quare nihil quoque addam, quam quae ex loco dato

(*) SCHENCK. OBSERV. *loc. cit. p.* 749. OBSERV. 7. quam ob rariorem caſum et annexam annotationem totam inſerere utile duxi: *Anno a Chriſto* 1564. *die vero* 11. *Septembris hanc vitam reliquit Dominus Matthias Ortelius, mercator oppidi Antwerpienſis celebris, natione Germanus. Duodecima vero facta fuit ejus corporis ſectio a Chirurgis ejus rei peritis, me praeſente medico, ut conſtitutionem partium nutritioni ſervientium videremus, praecipue hepatis et lienis, nam aliquot annos antea hydrope laboraverat, qui morbus affectus hepatis, vel primario vel ſecundario neceſſario comitatur, cumque ſub ſepto transverſo ſeu diaphragmate atque coſtis ſpuriis hepar et lienem quaereremus, ne veſtigium quidem illarum partium invenimus. Caſus profecto inauditus et admirabilis: ut ſubſtantia omnium inteſtinorum carnoſa prorſus erat et multo ſolidior, quam ipſa muſculorum caro, ut ſoliditate cordis carni fere reſponderet et vena cava ex ipſis inteſtinis ſuam originem ſumebat, eo fere modo in qua vena portae in ipſis inteſtinis ſolet implantari. Haec ſane cauſa fuit, quod toties inflammatione et abſceſſu inteſtinorum laboravit: facilius enim, quod carnoſum quam quod membranoſum eſt inflammatur et abſceſſibus torquetur, nam carnoſae partes plus, membranoſae vero minus ſanguinis et humoris participant.* LAMBERTVS TVLVTANVS MEDICVS *civibus Antwerpienſibus adjuratus manu propria hanc hiſtoriam texuit.*

Ego THOMAS COMAVS *Chirurgus et tonſor Antwerpienſis, atteſtor, me Dominum Matthiam Ortel Auguſtanum, pace memoriae, poſt ejus obitum in praeſentia Domini* LAMBERTI TVLVTANI *medici me ipſius manu ſecuiſſe in ejus corpore inveniſſe ac vidiſſe, quemadmodum praefati Medici teſtimonium aſſerit in cujus rei fidem manu propria me ſubſcripſi.*

THOMAS COMAVS.

Hanc hiſtoriam primus nobis Clariſſimus V. D. D. CYRIACVS LVCIVS *Medicinae in celebri Ingolſtadienſi Academia Profeſſor prodidit et apud heredes Bernhardi Mulleri, civis Auguſtani (fuit enim Ortelius, qui Antwerpiae obiit patria Auguſtanus) impetrandam ſignificavit cujus occaſione litteras ad* D. D. TOBIAM CNEVLINVM *Auguſtanum Medicum, dedi, qui eandem integram conſecutus mihi liberaliſſime vt multa alia communicavit. Eandem paulo poſt* CL. V. IOACH. CAMERARIVS *una cum illuſtribus aliis exemplis ad me miſit.*

SCHENKIVS.

dato SCHENKII allegata ſunt, de cujus ſententia uberius diſquirere diſſertationis limites minime permittunt. Aſt in contrario caſu duplex obſervatum fertur (*), ubi, ſi moles alias aequalis ſanae eſt, cholopoieſis eadem manet, ſi vero major; omnino etiam bilis in majori copia ſecernetur. Si vero alterutrum in plane alia regione ſitum eſt, de hoc vitio eadem ſentio, ac in ſequenti §. dicam.

§. LXXX.

Obſervatum enim legimus, hepar interdum in alia, quam ſolita regione, ſitum ſuum habere (**). Si, vt obſervationes, quas SCHENCKIVS dat ſunt, Hepar in hypochondrio ſiniſtro ſitum eſt, ventriculo, curvaturae ſecundae ſive magnae coli, et reni ſiniſtro neceſſario moleſtum eſt. Fundus ventriculi premitur, et interdum preſſio adeo magna fieri poteſt, vt impletionis tempore attritus contingat, et inflammatio oriatur, aut in alio caſu parietes, preſſione ſibimet invicem applicatae, concreſcant. Deficit ſic fundus in ventriculo, cujus neceſſarius uſus in Phyſiologicis demonſtratur, et varii in digeſtione errores obvii ſunt, qui in chylificatione aeque ac in chymificatione malae conſequentiae ſunt, et hic cruditates, et inde orientes ventriculi dolores, pravus chylus et quae ejus ſymptomata ſunt obſervantur. In Colo facillime colica paſſio in ejusmodi ſubjecto generatur, et alio tempore alvus adſtringitur. Ren ſiniſter, niſi preſſioni cedit, (quod tamen et non ſine incommodis eſſet, et in ſiniſtro quidem latere difficilius, ob adjacentes alias inteſtinorum partes contingere poſſet) malis quoque, quae §.LXXVII. enumeravimus, exponitur. Omnibus his conſequentiis tenui modo diaeta et bene ordinata occurritur, ne nimium ciborum in ventriculo et fecium in inteſtinis adſit, et vt cruditates ac flatus evitentur. Paucis hic addere poſſu-

(*) Loc. cit. Schenck. p. 749. Obſ. 8. *Semel hepar duplex vidi* GEMMA LIB. 2. *Art. Cyglognom.* ubi autem dubium reſtat, anne circa lobos error a minus accurato anatomico commiſſus fuerit. Interim a priori impoſſibilitas hujus vitii demonſtrari nequit (§. XIII.)

(**) SCHENCK. *loc. cit.* p. 749. OBS. 9. ex *Cyglognom. lib.* 2. *p.* 75. et *Coſmocrit. lib. I. cap.* 6. et alia ex ore ab AQVAPENDENTE.

possumus, vanam esse illorum opinionem, qui hepar, (*) salvis intestinis, per alvum posse excerni, statuunt.

LIEN.

§. LXXXI.

Ad lienem progredimur, mirum certe quoad situm suum viscus: Non contemnendus Physiologi labor est, variantem ejus, pro vario ventriculi situ, locum determinare et eadem circa actionem ejus opera est, quum igitur prolixam istam theopiam dare spatium non permittat, sufficiat hic ad illos libros, ubi diverse de his disputatur, provocasse, cum multo adhuc dubia restent. Generaliter autem circa ejus situm notandum erit, illum aliquatenus cum situ dextri lobi hepatis convenire. Concludere autem hinc licebit, lienem situ peccare, si cum aliis, vt de hepate dictum est (§. LXXIV.), concrescit, si sinistri renis locum occupat, si in hypochondrio dextro haeret, et tandem, si valde magnum alias partes e locis suis expellit. Caeterae minores variationes, in viscere, cujus functio non eximii respectu totius machinae usus est, non magni momenti erunt, vt de ejus ligamentis jam annotavimus (§. LXVI.)

§. LXXXII.

Si lien cum adjacentibus partibus concrescit omnia eadem sunt, ac de hepatis concretione disseruimus (§. LXXIV.): (**) nihil igitur novi addere possumus. Sed saepius de excedente lienis, quam hepatis magnitudine querelas legimus. (***)

 Adeo

(*) v. g. SCHENK. *loc. cit. p.* 767. OBS. 47. et plura pro his praejudiciis frequentissima, quae afferre taedet.

(**) e. g. SCHENCK. *loc. cit. Lib. III. p.* 788. OBS. 87. *Adnexum vidi peritonaeo lienem.* COLVMBVS *lib.* 15. *Anatom.* et *p.* 788. OBS. 90. 94.

(***) Inprimis notata dignus casus est, quem dabo ex D. CHRISTIAN PHILIPP BERGERS *Versuch einer gründlichen Erläuterung merckwürdiger Begebenheiten in der Natur.* Lemgo 1737. 8. *Erstes Stück. p.* 92. *IV. Ein Bauer Mägdchen, das jederzeit frisch und gesund gewesen war, verlieret nach und nach den Appetit zum Essen, bekömmt einen Eckel vor Speisen, öfteres Erbrechen, schweren Othem, Verstopfung der monat-*

Adeo in hoc genere situs lienis erravit, ut molesta inde orta sint symptomata, quorum numerus et differentia, ne repetendo uberior

lichen Reinigung, und andere Zufälle mehr, so sich bei schwangern Weibern einzufinden pflegen, daraus urteilet jedermann. sie habe sich beschlafen lassen, und sey schwanger - - - Es fänget ihr aber auch der Bauch nach und nach an zu schwellen, worauf man - - öffentlich von ihrer Schwangerschaft, als von einer ausgemachten Sache, redet. - - Sie wird dannenhero vor selbiges (Amt) gefordert, - - um von ihr selber die Wahrheit zu vernehmen, und im Fall, dass es mit ihrer Schwangerschaft seine Richtigkeit habe, ihr anzudeuten, dass sie den Hurenbruch erlegen müsse. - - - gestehet sie, wie sie sich habe von einem Baurenknecht, den sie mit Nahmen nennet, beschlafen lassen, zeiget auch zugleich die Zeit und den Ort an, wenn und wo solches geschehen. Der Baurenknetht - - auch alsobald eingestand. Hactenus nemo dubitavit illam esse gravidam, magisque postea suspicio aucta fuit, cum mulieres dolores etiam, parturientibus familiares, sese observasse perhiberent, licet nil, nisi situs praeternaturalis ex nimia magnitudine caussa hujus phaenomeni fuerit. Sic foemina haec in partu mortua dicta est: sed praefectus, ob laudabilem in, negligentes ut plurimum, obstetrices attentionem, corpus mortuum secari jussit. *Ich - liess den Sarg - - wieder öfnen - - sie heraus nehmen und auf einen Tisch legen, worauf - - die Eröfnung mit aller Behutsamkeit vornahm. Mit unser allerseits Verwunderung funden wir die Gedærme in ihrer natürlichen Lage, und die Mutter von eben der Grösse, wie sie bei nicht schwangern Frauens-Personen zu seyn pfleget, nehmlich von der Grösse und Figur einer etwas platt gedrukten mittelmäßigen Birn, und in dem Eyerstokke war nicht ein einziges zur Empfängnis geschiktes Ey verhanden. Wie ich mich hierauf nach der Ursache des hohen Leibes umsahe, und nur an der lincken Seite des Leibes die Hæute und Muskeln zurük zog, so stieg von selbst eine falbe verhärtete Milz unter den Magen und Gedärmen hervor, die an statt, dass sie bei gesunden ohngefähr sechs Zoll in die Länge, drei in die Breite und einen Zoll in der Dikke hat, anderthalb Scuh lang, sechs Zoll breit und vier Zoll dick war, und am Gewichte ohngefæhr sechs Pfund hatte. Die Gedärme waren über dieses von Winden merklich ausgedehnet, von welchen Ursachen eine jede das ihrige zur Aufschwellung des Leibes beigetragen hatte. Insonderheit aber war der Leib von der grossen Milz sehr aufgetrieben, denn wie ich solche aus ihrer Stelle nahm, so fielen die Gedærme so sehr zusammen, dass man augenscheinlich sehen konte, wie wenn eine grosse Milz im Leibe nicht vorhanden gewesen wäre, von denen in den Gedärmen enthaltenen Winden kaum eine Aufschwellung des Bauchs wære zu verspüren gewesen.* Hoc casu fusius enarrato, singulatim symptomata supra descripta perlustrat et explicat, quae quidem erudita dijudicatio lectione dignissima est. Non minus gravis casus legitur COMMERC. LITTER. NORINB. *Annus* 1732. *Hebd.* XXIII. p. 260. *Lien monstrosus - - - referens ventrem, pondus 15 ℔ civilium cum dimidia adaequans, sub quartam castam veram diaphragma in latere sinistro, propellens, et ad regionem iliacam usque propendens,* nec non V. HIERONYM. MERCVRIALIS FOROLIVIENSIS *Liber responsorum et consultationum medicinalium per* MICH.

uberior sim, ex allegatis locis quos integro inserui, patebunt: differunt enim pro differentia caeterarum affectarum partium. Facillime etiam concludere possumus, curam is nimia lienis magnitudo secundi morbi causa est (§. IX.) aliam semper esse eo gradu, quo morbus, excessus causa, alius est. Caeterum, si radicalis cura non speranda est, nihil, nisi diaetaeticae regulae supersunt, quae ex praesentibus symptomatibus colligi possunt. Minoris momenti autem est, si nimis parvus lien observatur, (*) nam vel plane defuisse, idque sine sensibilibus incommodis, relatum legimus: (**) quid quod? arte saepius lienes excissi sunt (***) nec adeo vehementes fuerunt consequentiae ac initio creditae sunt, omne enim momentum, quoad hactenus observatum est, eo redit, vt ejusmodi subjecta salaciora fuerint, et deinde debilem et valetudinariam vitam degerint. Salvis autem inte-

 stinis,

COLVMBVM, *Basileae* 1592. 8. CONS. CIII. LAELII A FONTE EVGVBINI *Consultutiones medicae, Frcf.* 1609. CONS. XCIX. p. 544. *Consil. medicinalia* ANTONII MARIAE VENVSTI per IOSEPHVM LAVTERBACHIVM. *Frcf.* 1605. CONS. LXXXIX. p. 247. et inprimis adhuc notanda observatio in MISCELL. HENRICI SMETII a LEDA *medic.* Frf. 1611. *Lib. X.* p. 550 D. 29 Oct. *eadem partu levata scirrho splenis (qui vtero gravido latitabat) jam manifesto adeoque ingente, vt illum sinistrum universum occuparet, suspensis partus purgationibus, quartana dupla adhuc suas periodos servante. Foetus etiam perspusillus, sed macilentus quoque et misellus puta cujus sinistrae partis genu et cubitus in flammationem minarentur, ejusdemque manus digitellus medius lividus esset.* nec non SCHENCK. a GRAFENBERG Lib. III. Obs. 90. 91. 92. 94. 101. etc.

(*) SCHENK. *loc. cit. p. 788. Obs 88 89.*

(**) SCHENK. *Obs. 85.* HOLLERIVS *inter rara num. 5.*

(***) vid. BOERHAVE *Praelectiones c. comment.* HALLERI *Vol. III. Goett.* p. 69. n. d. plura de exsectis lienibus exempla citantur inprimis MALPIGHII AC BOHNII, nec non FRED. RVYSCHII *obs. anat. chir. Obs. LXVI.* p. 85. ubi non negligenda annotatio ipsi BOERHAVII loc. cit. *p. 70. animal enim non potest valetudinem integram diu conservare in tanto vitio hepatis.* Interim tamen aliquam puto esse differentiam, si lien mox in initio deficit, et si deinde tantum exscinditur ob aliam vasorum et nervorum dispositionem, dispertitionem et connexionem. Cursoribus autem ob peculiarem inde in currendo exspectandum usum exscindi, vt SCHENKIVS in Obs. p. 793. Obs. 105. ex PLINIO Lib. II. cap. 37. N. H. PLAVTO *in mercatore* ARETHAEO, HALIABBA, et BERTINO *in medicina sua* putat, falsum est, et ex sententia BOERHAVII et experimentis patet, contrarium potius inde provenire effectum. Exstat quoque DISS. quam nondum vidi IOH. CHRIST. POHLII *de defectu* lienis et liene in genere. vid. v. HALLER *Comment.* in *Meth. stud. med.* BOERHAVII p. 364.

ſtinis, illum excerni poſſe, aeque falſum et impoſſibile eſt, ac haec hepatis (§. LXXX.) amiſſio. Duplices (*) imo triplices (**) lienes quoque non ſenſibilem anomaliam producent niſi alias partes comprimant, aut expellant, tunc autem eadem rerum conditio erit, ac de hepate dictum eſt. (§. LXXV-LXXVII.) Plane enim idem ſtatus eſt, ac ſi unus duntaxat lien in alio loco, ut in dextro hypochondrio (***), vel in pelvi (****) ſitus eſt. In priori caſu incommoda inde oriunda primario a ſimul aberrante hepate derivanda ſunt, quare ad illa provocare poſſumus, quae ibi dicta ſunt (§. LXXX.). In poſteriori vero ſymptomata alia ſunt, vt ex caſu RVYSCHIANO patet, et ex eodem colligo, curam radicalem in hoc caſu impoſſibilem eſſe, imo ne quidem palliativam, prodeſſe. An autem talis ſtricte ſic dictus prolapſus lienis, ac de Hepate vidimus, (§. LXXVIII.) poſſibilis ſit, magna quaeſtio eſt: Ratione naturalis hujus viſceris ſitus impoſſibilis quidem videtur, nec contraria exempla mihi nota ſunt, (*****) nam in dorſo, nec tanta dilatatio iſtarum partium, multo minus autem ruptura co-

gitari

(*) SCHENK. OBS. 84. p. 787. GEMMA *lib. 1. cap. 6. Coſmocrit.* ARIST. *lib. 4. cap. 4.* D. D. PETRVS SPEHR *de obſ.* PATAV. D. D. IOAN. POSTHIVS *de obſ. propr.*

(**) Ibid. FALLOPIVS *in obſerv. Anat. ad* PETRVM MANNAM *Med.*

(***) SCHENK. OBS. 86. p. 788. GEMMA *lib. 2. p. 75. Cyclog. Coſmocr. lib. 1. cap 6.*

(****) FRED. RVYSCHII *Obſ. Anat. chir. Obſ. LXII. Mulier - - poſt doloroſum et difficilem partum in hypogaſtrio duritiem contraxit non ſine dolore vehementiſſimo. Nonnulli ſuſpicabantur, placentam uterinam intus retentam duritiem illam producere. Variis itaque uſurpatis remediis, eandem nitebantur expellere, quibus tamen nihil efficientibus, animam Deo tandem reddidit puerpera. Diſſecandi cadaver anſam et copiam mihi faciebat eo tempore Noſocomii Medicus ordinarius,* GERARDVS DE PENIYN. *Partes interiores omnes ſatis bene diſpoſitas deprehendi praeter lienem, qui naturali liene octuplo, et quod excedebat, major et bilanci impoſitus quatuor libras pendens in pelvim deſcenderat: in cujus naturali loco lieni analogum comparuit corpus, caſtaneae majoris magnitudine, colore autem ſubſtantiaque lienem exacte referens. Vide* CLARISSIMI *Domini* SCHRADERI *Obſervationes rariores anatomico medicas.* DECAD. III. OBS. 4. *ubi eandem recenſet hiſtoriam.*

(*****) Videtur etiam cum hoc RVYSCHII caſu analogus de quo ſermo eſt in ABR. VATER DISS. *de lienis prolapſione ad illuſtrandum vexatum* HIPPOCRATIS *ἐπιδημιων Lib. VI. Sect. II. Aph. 30. locum Vitemb. 1746.* quam non vidi interim ea meditatio eadem fere videtur cum illa, quam ſub *Programmatis* nomine recenſet. ILL. V. HALLER *in Comment. in meth. ſtud. med.* BOERHAVII. p. 364. A. VATER *de prolapſu lienis programma.*

gitari poteſt, quae tamen neceſſario ſupponi debent. (§. XLI. XLII.) Hactenus de liene. (*)

MESENTERIVM.

§. LXXXIII.

Lienem ordine exciperent OMENTA: ſed quum plures circumſtantiae, creſcente paginarum numero, impediunt, quo minus in hac diſſertatione omnes abdominis partes ſingulatim perluſtrare poſſim, ob figuras additae tabulae hac vice duntaxat MESENTERIVM addam, caetera alia occaſione daturus.

§. LXXXIV.

Meſenterium eſt continuatio peritonaei (§. XXXVIII.), et incipit dum portio interna membranacea perito aei, ad ultimam curvaturam Duodeni dextrorſum et ſiniſtrorſum ampliata, duplicaturam formant, quae intermediam habet celluloſam glandulis, vaſis, nervis, et adipe admodum repletam. Deſcendit per longitudinem vertebrarum dorſalium in dextro et ſiniſtro latere. In extremitate Inteſtini Ilei laminam ſeparatam dat, quae plicam iterum transverſalem, ligamentum nempe coli rectum, formac. Continuatur dein ad renem dextrum et transverſaliter iterum ſub hepate, ventriculo, et liene ad renem ſiniſtrum pervenit, vt adeo ſemicirculum in ambitu adhaeſionis repraeſentet. Adhaeret etiam triangulari portioni Duodeni annatae et infimae parti dextrae ventriculi, vti in loco de Ligamentis medii abdominis fuſius dicendum eſt. Caeterum ex Anatomia notum eſt pro diverſo loco meſareum, meſorectum, meſocolon, et iliocolon nominari.

§. LXXXV.

Ipſum iſtud Meſenterium in ſitu ſuo morboſam habuiſſe anomaliam, fere non obſervatum eſt, ſi excipis prodigioſos illius tumo-

(*) Ubi autem referenda ſit I. ZACH. PLATNER. *De riſu a ſplene Lipſ. 1738.* PROGR. in loc. cit. HALLERI plane neſcio quia non legi.

tumores;(*) ubi neceſſario abdomen implevit et alia viſcera compreſſit, et exinde eodem annotanda ſunt, quae ſupra diximus (§. LXXVI. LXXVII.) et concretio ejusdem generis eſt ac omnes aliae (§. LXXIV.) Sed aliam diſquiſitionem hic convenientiſſimam puto, dum a ſitu meſenterii totius hujus morbi explicatio pendeat, inquiſitio nempe an implicatio inteſtinorum locum habeat, nec ne.

§. LXXXVI.

Morbus, cujus ſymptoma implicatio inteſtinorum dicitur, iliacus, volvulus, chordapſus, miſerere mei etc. audit. Conveniunt autem medici in eo, inflammationem inteſtini et meſenterii adeſſe, cum aliis inde provenientibus ſymptomatibus: diſcrepant autem, ſi alii dictam implicationem addunt. ILL. DE GORTER *in praxi ſua*, (*) hiſtoriam volvuli enumerans plane non tetigit implicationem inteſtinorum in egregium ſane mihi exemplum.

§. LXXXVII.

Vt autem ordine progrediar, ſingula conſideranda momenta ſeorſim perpendem. Noſtrum igitur primo non eſt, totam Ilei hiſtoriam et curationem enumerare, ſed modo e ſitu et connexione meſenterii cum Inteſtinis monſtrare, quatenus implicatio vel invaginatio cogitari queat. Ingenere autem illa duplicis cenſus erit, fieri enim poteſt vel ſpe adhuc praeſente, aegrum reſtitui poſſe, vel modo, ſi mors neceſſario ſequitur: de vtraque enim ſententia hinc inde diſput. tum eſt.

§. LXXXVIII.

Sit a a inteſtinum quoddam, cujus pars continua ſit b b. Pro ſtructura meſenterii C C. annexum erit inteſtino a ad directionem C vt ex FIG. I. videre eſt. Sic etiam partis b meſen- FIG. V.
terium E tunc ad directionem E annexum erit. Quum autem E infra

(*) SCHENK. loc. cit. *p.* 744. *Obſ.* 294. PARAEVS *Lib.* 23. *Cap* 36.

(**) IOH. DE GORTER *Praxis med. ſyſt. T. II. Lib. III. n.* 384 *p.* 117.

E infra affixum ſit (per ſtruct. meſ.) moveri nequit ad directionem E b; annatum igitur inteſtinum b cogitur directionem E C ſervare: impoſſibile ergo eſt, vt pars inteſtini b b ad directionem b b trahi poſſit, ſalvo nempe meſenterio. Haec igitur implicatio impoſſibilis eſt.

§. LXXXIX.

Quum inteſtini aa et bb eadem ratio ſit, ac in §. praecedente, et pars cc in directione cc modo continuatio partis bb ſit, patet, partem cc in directione impoſſibili (§. praec.) non poſſe continuari. Ergo et haec falſa eſt. FIG. VI.

§. XC.

Partes aa, bb, cc eaedem ſunt, ac in §§. praecedentibus, ea modo differentia, vt partes cc in plures regiones continuentur: poſterior igitur directio, quae ſine priori cogitari nequit (per ſtructuram figurae) impoſſibilis eſt, ſi prior non datur. Inde et haec rejicienda. FIG. VII.

§. XCI.

Ad graviores pervenimus caſus. Eſt, I I vena cava, h h corpora vertebrarum, l l muſculus Pſoas, g g partes peritonaei abſciſſi, C C meſenterium, E alia pars meſenterii inteſtino poſteriori annexa. a a a a a a a inteſtinum ſitu ſuo anterius. b b b b b b b continuata (e parte in figura abſciſſa) illius pars ſitu poſterior. E igitur eſt meſenterium parti b b annexum et d aliqua illius portio. Contrahatur meſenterium C valido ſpaſmo, tunc inteſtinum a verſus inferiora trahet: fieri igitur poteſt, ut pars inteſtini b b ſuper inteſtinum a a deſcendat. Ponamus iterum, ſpaſmum fines inteſtini a a contrahere: patet partem deſcenſam b cum parte meſenterii d eſſe incluſam et compreſſam. Pars a a eodem modo a parte b b comprimi poteſt, vt in altero latere vidimus. FIG. I.

vidimus. (*) Haec igitur implicatio poſſibilis eſt, ſed, vt ex circumſtantiis patet, rara quoque accidit.

§. XCII.

F. G. I. Nemo forſitan dubitabit, inteſtina poſſe anguſtari, vt in Qn et in ų ζ deſcriptum eſt; ſed de invaginatione plures aliter ſentiunt: aſt pro mea quidem ſententia ſalvo meſenterio nunquam fiet, ſed ſemper modo anguſtatio ſequetur, vt ex ſequentibus patere arbitror.

§. XCIII.

Antequam autem ipſam demonſtrationem aggredior, theſin quandam, vel potius experientiam praemittam, quae mihi maxime neceſſaria eſt. Unicuique enim notum eſt, multos et inſignes quoque nervorum ramos in meſenterio deprehendi. De illis autem aſſero non extendi poſſe. ALEXANDER STVART ARCHIATER REGINAE BRITANNIAE in *num.* 424. *Tranſact. philoſoph.* ART. V. ſequens dat experimentum (**) III. Verſuch. *Ich band einem Hunde ein Stük feinen gedreheten Bindfaden mit der Schenckel-Puls-Ader, der Blut-Ader und den Nerven, die ihr zugehören parallel, band alsdenn ſowohl die Gefäſſe als die mit ihnen parallel gehenden Faden, oben und unten in der Weite von etwa 4 Zoll: alsdenn ſchnitte ich alles bei beiden Orten, wo ich gebunden hatte, ab, daſs ich die Gefäſſe, und den Nerven mit dem ihnen parallel gehenden Faden in einen Bündel abnehmen konte, ich legte ſie auf ein Brett, da ſich denn die beiden Blutgefæſſe ſogleich zuſammen zogen, und faſt um die Hælfte ihrer natürlichen Længe, die ſie in dem Körper hatten, nemlich faſt auf drittehalben Zoll verkürzte, da der Nerve unverkürzt blieb, und an den paralelſaden von 4 Zoll eben ſo paſte, als zuvor, ehe er aus dem Körper war geſchnitten worden - - da ich nur zeigen will, daſs die Nerven keine Federkraft - - haben.* Cum igitur nervi non elaſtici ſint, quod egregie errorem, quem BAGLIVIVS inprimis

(* Similem figuram vidi NATHANAEL HIGHMOR *Corp. hum. anat. diſqu. Hag.* 1651. p. 36. *T. I.* ſed auctor nihil de illa addidit, quod mihi ſane mirum viſum eſt.

(**) *Hamb. Magaz. IV. B. IV. St.* n. III. p. 377.

primis defendere allaboravit refutat, inde concludo, mesenterium non posse vlterius tendi ac naturalis situs nervorum permittit: si autem tenditur, illud vel rumpi, vel vehementissimas inflammationes, citissime in gangraenam transeuntes, oriri, inde in vtroque casu certissimam mortem sequi, apertum est.

§. XCIV.

Ex §. patet, si vis partem inferiorem $\tau\varkappa$ a versus superiora trahit, id salvo mesenterio fieri non posse. Ergo directioni Q u directio u r opponitur, et illa pars igitur in quiete manet, sit spasmus in directione n Q et n s, motus erit ad n u. Si tunc repetitur, erit spasmus ad u t et u y, quia parallelae n Q et n s, sunt ergo motus ad u x. In utroque igitur casu nulla erit invaginatio. FIG. I.

§. XCV.

Sit spasmus $= \gamma\varkappa$ et $\gamma\lambda$, motus erit $= \gamma\delta$, iterum ergo angustatio, non invaginatio sequitur, et parallelarum $\eta\varkappa\zeta$, $\alpha\lambda$, $\zeta l\tau$, $\beta\nu$, eadem ratio est. FIG. I.

§. XCVI.

Sit spasmus $= \zeta l \tau$ tunc erit $= l\gamma + l\delta$ sive ex his compositus (per princ. physica) sed $l\gamma$ v f contraria est, ergo modo $l\delta$ restat, $l\delta$ contraria est $\delta\tau$, inde quies. Salvo igitur mesenterio et sic invaginatio impossibilis est.

§. XCVII.

Inde concludo nullam aliam intestinorum implicationem, quam descensum et angustationem, possibilem esse: caeteras autem non accidere posse nisi plane corrupto et disrupto mesenterio, ubi mors certissime sequitur.

§. XCVIII.

Egregie hic succurrit sententia Ruyschii, (*) qui duo exempla affert, sed ambo disrupto dudum mesenterio observata, et idem FIG. III. IV.

(*) FRED. RVYSCH. *Obs. anat. chir. Obs. XCI, p. 115.*

F.G.II. idem eadem annotat. contra in figura SCHACHERIANA (*) errorem commissum puto nempe addere neglexit, mesenterium fuisse ruptum, quod ex praecedentibus suppono. Nam |QN, ns, nu, uC eaedem directiones sunt, quas in §. XCIV-XCVI. consideravimus. Reliqua vide in explicatione tabulae.

§. XCIX.

Variis inevitabilibus circumstantiis coactus finem praesenti dissertationi impono. Restant autem adhuc, *omenta*, *ventriculus*, *ligamenta medii abdominis*, *pancreas*, *duodenum*, *ductus biliferi et Wirsungianus*, *intestinum jejunum et ileum*, *coecum colon et rectum*, *Ligamenta inferioris abdominis*, *renes*, *vesica urinaria*, *ductus urinosi*, *testiculi*, *vesiculae seminales earundemque ductus*, *penis et scrotum*, *Vterus*, *tubae et ovaria*, *pronaon*, *Vasa arteriosa et venosa*, *Nervi*, *Anastomoses*, *plexus et ganglia*. Quae singula perlustrare mens fuit, sed limites arctiores, uti dictum, mihi praescripti sunt, et nihil itaque superest, quam ut BENEVOLVM LECTOREM rogem, ut magis me adhuc excusatum habeat, cum ne quidem secundum primam dispositionem progredi potuerim. Ab hoc judicio pendebit, num, quae restant, alio tempore addere, aut negligere, consultius erit.

TANTVM.

(*) SCHACHER IN DISS. saepe citata.

ANNOTANDA.

Quae circa simplices litteras saepius addenda essent, LECTOR BENEVOLVS facili negotio annotabit: sequentia autem in sensu errorem producerent:

p. 8. in nota, columna b. lin. 1. 2. loco BOERH. INST. MED. NO-. 1747. §. 699. p. 364. lege BOERH. *Meth. stud. med. cum Comment. v.* HALLER P. II. p. 282. -

Ibidem lin. 19. post verbum quaerit adde. BOERH. *Institut. med. Norimb.* 1747. p. 364 §. 699. -

p. 41. lin. 2. post et loco interim tamen: lege Extensio. -

Et p. 26-31. circa §§. insignis error commissus est qui ex collatione statim patet.

FIG. I. repraesentat partem Mesenterii cum annexa parte canalis intestinorum cujus situm DOMINVS BÜTTNER, permittente CLARISSIMO SCHVMANN, *primo militari chirurgo* in hac urbe, in nosocomio e corpore militis defuncti pixit. Est autem h spinae lumbaris pars i i adjacens Vena cava, l l Musculus Psoas k ramuli in membranula illum tegente obvii, g g g, partes peritonaei rupti et dissecati. C C C Mesenterii pars e e e e e f f rami et ramuli in mesenterio obvii nec non dissipatae glandulae, a a a pars intestini descensi ab intestino b b compressi, a a a a continuata pars hujus intestini in fine abcissi. d. pars mesenterii E intestino b b annati. b b pars intestini descensi ad modum prioris partis a a a, ab intestino a a comprimenda. o b Q n s u t x y r p C, nec non α λ η κ ζ γ δ ζ l τ v f figurae sunt ostendentes salvo mensenterio invaginationem impossibilem esse, sed vel in validissimo spasmo ex omni regione intestina modo angustari, videantur paragraphi XCIV - XCVI. b b b b b b b b. pars canalis intestinorum ex abscissa a a continuata, m m m desinens sive incipiens mesenterium.

FIG. II. ex SCHACHERI *Dissertatione de morbis a situ intestinorum praeternaturali Lipsiae MDCCXXI.* desumta est. Ipsius descriptio haec est.

Fig. IV.

α. Intestini portio superior notabiliter contracta

b. c. d. Intestinum duplicatum

e. Mesenterii portio cum intestino α proximum subiens.

quibus addo O Q n s u O p. respondere simili figurae in FIG. I. et explicari in paragrapho XCIV. C C. est mesenterium

FIG.

FIG. III. *ex* FREDERICI RVYSCHII *observationum anatomico chirurgicarum Centuria Amstelodami* CIↃIↃCXCI. *Observatio XCI. pagina* 115. Ejus verba haec sunt.

Fig. - 74 Expositio.

B. pars ejusdem intestini (jejuni), *in cujus medio b b, susceptio comparet.*

Addidi B Q O n s p u t b r, unde apparet collata simili figura in *FIG. I.* absenti mesenterio invaginationem possibilem fuisse.

FIG. IV. etiam inde desumta est, legitur. ib.

Fig. 73 - Expositio.

A A. Intestini jejuni portio, cujus medium.

a. valde est coarctatum aut contractum.

addere vtile duxi deficiens Mesenterii C C indicia vt ex FIG. I. demonstrata in memoriam revocentur.

FIG. V. VI. VII. ubi a a intestini pars C C ejus mesenterii pars est. b b continuatio intestini, E continuatio mesenterii vide paragraphos LXXXVIII - XC. ubi demonstratur ejusmodi implicationes esse impossibiles.

FIG. VIII. figura alias arbitraria est, vt demonstrari possit partem a b k i g h in situ peccare si etiam spatium i g f vel c d k implet, vel si alterutra harum partium illi propria est, quoque situ peccare si istam partem non replet vide paragraphum undecimum.

CON-

CONSPECTVS PARAGRAPHORVM.

Ompha-

3,–

F I N I S.

D.B. del.

Fig 8
Fig. 2.
Fig. 3.
Fig. 4.
Fig. 5.